

***Raahen aikuisten
perusopetuksen
opetussuunnitelma***

Luvut 8-10

8. Aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheen opetus

Opetussuunnitelman perusteet

Tässä opetussuunnitelman luvussa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät kurssien keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Oppiaineen kurssit on numeroitu ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus

L3 Arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

---

Raahen kaupungin lukutaitovaiheen opetus on tarkoitettu maahanmuuttajataustaisille aikuisille, jotka tarvitsevat luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä matemaattisia valmiuksia osallistuakseen aikuisten perusopetuksen alkuvaiheeseen tai päästäkseen työelämään tai aikuiskoulutuksen ammatillisiin opintoihin. Opiskelijalla voi olla vähäinen luku- ja kirjoitustaito omalla kielellään, puutteellinen latinalaisten aakkosten tuntemus tai oppimisvaikeuksia. Raahen kaupungin lukutaitovaiheen koulutus voidaan järjestää yhteistyössä ulkopuolisen toimijan, esimerkiksi Raahen-opiston kanssa. Vastuopettaja ja opinto-ohjaaja vastaavat opiskelijan ohjauksesta, henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisesta sekä siirtymistä vaiheesta toiseen. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisessa tehdään mahdollisuuksien mukaan moniammatillista yhteistyötä opiskelijan ja eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa opiskelijan taustan ja tarpeiden mukaan.

Lukutaitovaiheen opetuksen tehtävä on tukea opiskelijan kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja ohjata oman opiskelupolun hahmottamisessa kohti työelämää. Lukutaitovaihe antaa opiskelijalle sellaiset tiedot ja taidot, että hän voi siirtyä aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opintoihin tai muuhun koulutukseen.

Lukutaitovaiheen kurssien sisältöjen kuvauksessa on hyödynnetty Vantaan aikuisopiston aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelmaa.

8.1. Oppiaineet lukutaitovaiheessa

Lukutaitovaiheessa opiskelija suorittaa yhteensä 27 kurssia eli 756 tuntia. Lukutaitovaiheen koulutus kestää noin yhden lukuvuoden. Raahen kaupungin tarjoamassa lukutaitovaiheen opetuksessa voidaan tehdä yhteistyötä esimerkiksi Raahe-opiston kanssa. Opetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyksiä lähiopetuksen lisäksi. Lukutaitovaiheessa tärkeää on vahva ohjaus, opiskelijaidentiteetin vahvistaminen ja kannustaminen elämänpiiriin laajentamiseen.

Kuudesta tarjolla olevasta valinnaisesta kurssista opiskelija valitsee ja suorittaa 4 kurssia. Lukutaitovaiheessa valinnaiset ovat:

- xLai1 Opiskelun tukikurssi
- xLai2 Suomen kielen tukikurssi
- xLma1 Matematiikan tukikurssi
- xLtai1-xLtai4 Raahe-opiston tarjoama taide- ja taitoainekurssi/muu taide- ja taitoainekurssi
- xLot1 Työelämään tutustuminen
- xLTVT Tieto- ja viestintätekniikan perusteet

	pakolliset kurssit	valinnaiset kurssit
Äidinkieli ja kirjallisuus/Suomi toisena kielenä	15 (Lai1–Lai15)	2 (xLai1-xLai2)
Matematiikka	3 (Lma1–Lma3)	1 (xLma1)
Yhteiskuntatietous ja kulttuurituntemus	2 (Lyk1, Lyk2)	
Ympäristö- ja luonnontieto	1 (Lyl1)	
Opinto-ohjaus ja työelämätaidot	2 (Lok1, Lok2)	1 (xLot1)
Lukutaitovaiheeseen soveltuvat valinnaiset kurssit		1–5 (riippuen ulkopuolisesta tarjonnasta)
	23	valitaan 4
Yhteensä vähintään	2	7

8.1.1. Äidinkieli ja kirjallisuus

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä lukutaitovaiheessa on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luominen sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen. Opetus edistää opiskelijoiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä

kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun sekä lukemiseen ja kirjoittamiseen. Pää tavoitteena on saavuttaa luku- ja kirjoitustaito sekä sellaiset kielelliset valmiudet, joiden avulla opiskelijan on mahdollista jatkaa opiskelua aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa. Opiskelijan kehittyvää luku- ja kirjoitustaitoa tulee tukea myös alkuvaiheen ja päättövaiheen aikana kaikissa oppiaineissa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
<i>T1 opastaa opiskelijaa ymmärtämään henkilökohtaisiin asioihin ja tarpeisiin liittyviä sanoja, lyhyitä lauseita, kysymyksiä ja yksinkertaisia kehotuksia</i>	<i>Lai1-Lai3, xLai1-xLai2</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3)</i>
<i>T2 ohjata opiskelijaa seuraamaan ja osallistumaan yksinkertaiseen keskusteluun</i>	<i>Lai1-Lai15, xLai1-xLai2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>
<i>T3 opastaa opiskelijaa kertomaan perustiedot itsestään, lähipiiristään ja elämästään</i>	<i>Lai1-Lai3, Lai12, xLai1-xLai2</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3)</i>
<i>T4 opastaa opiskelijaa tekemään kysymyksiä arjen vuorovaikutustilanteissa</i>	<i>Lai1-Lai15, xLai1-xLai2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3)</i>
<i>T5 ohjata opiskelijaa ääntämään ymmärrettävästi</i>	<i>Lai1-Lai15, xLai1-xLai2</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3)</i>
<i>T6 harjaannuttaa opiskelijaa viestimään tarpeistaan ja rohkaista häntä käyttämään kieltä arkipäivän erilaisissa viestintätilanteissa</i>	<i>Lai1-Lai15, xLai1-xLai2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>

<i>T7 opastaa opiskelijaa kehittämään kieltään sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin</i>	<i>Lai1-Lai15, xLai1-xLai2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>
<i>T8 tukea opiskelijaa vahvistamaan ilmaisuohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti myös draaman avulla</i>	<i>Lai1-Lai15, xLai1-xLai2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>
Tekstien lukeminen ja tulkitseminen		
<i>T9 ohjata opiskelijaa tunnistamaan kirjaimet ja tuottamaan niitä vastaavat äänteet sekä yhdistämään äänteet tavuiksi ja sanoiksi</i>	<i>Lai1-Lai8, xLai1-xLai2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3)</i>
<i>T10 ohjata opiskelijaa jakamaan tuttu sana tavuiksi ja äänneiksi sekä käyttämään</i>	<i>Lai3-Lai15, xLai1-xLai2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3)</i>

<i>tavuttamista apuvälineenä uuden sanan lukemisessa</i>		
<i>T11 ohjata opiskelijaa lukemaan sanoja, lauseita sekä lyhyitä tekstejä</i>	<i>Lai3-Lai15, xLai1-xLai2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3)</i>
<i>T12 opastaa opiskelijaa tunnistamaan yksinkertaisesta tekstistä yksittäinen tieto, jos tekstin voi lukea tarvittaessa uudelleen</i>	<i>Lai7-Lai15, xLai1-xLai2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>
<i>T13 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, mitä kuva esittää ja mihin se viittaa todellisuudessa</i>	<i>Lai2-Lai15, xLai1-xLai2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4)</i>
<i>T14 opastaa opiskelijaa tunnistamaan käsitteet kirjain, äänne, tavu, sana, lause ja teksti</i>	<i>Lai2-Lai15, xLai1-xLai2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Monilukutaito (L4)</i>

<i>T15 innostaa opiskelijaa lukutaidon oppimisessa ja lauseiden/tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan</i>	<i>Lai1-Lai15, xLai1-xLai2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4), Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>
<i>T16 kannustaa opiskelijaa kiinnostumaan teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia</i>	<i>Lai1-Lai15, xLai1-xLai2</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Monilukutaito (L4), Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>
Tekstien tuottaminen		
<i>T17 ohjata opiskelijaa havainnoimaan suomenkielistä äänne maailmaa ja tunnistamaan suomen kielen äänneiden välisiä eroja</i>	<i>Lai1-Lai15, xLai1-xLai2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen vuorovaikutus ja osaaminen (L2)</i>
<i>T18 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja kirjoittamaan pienet ja suuret tekstauskirjaimet</i>	<i>Lai1-Lai8, xLai1-xLai2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3)</i>
<i>T19 ohjata opiskelijaa ymmärtämään äännekirjainvastaavuuden periaate</i>	<i>Lai1-Lai8, xLai1-xLai2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3)</i>
<i>T20 rohkaista ja innostaa opiskelijaa kertomaan itsestä ja lähipiiristä sekä omista mielipiteistään ja kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla ja kirjoittamalla ja kuvien avulla</i>	<i>Lai1-Lai15, xLai1-xLai2</i>	<i>Monilukutaito (L4), Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>
<i>T21 ohjata opiskelijaa tuottamaan suullisesti ja kirjallisesti sanoja, fraaseja sekä lyhyitä viestejä välittömistä tarpeistaan</i>	<i>Lai1-Lai15, xLai1-xLai2</i>	<i>Kulttuurinen vuorovaikutus ja osaaminen (L2), Monilukutaito (L4), Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>
<i>T22 ohjata opiskelijaa kertomaan ja kirjoittamaan henkilötietonsa</i>	<i>Lai1-Lai3, Lai12, xLai1-xLai2</i>	<i>Arjen taidot (L3) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>

<i>T23 opastaa opiskelijaa harjaannuttamaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata häntä vähitellen tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia</i>	<i>Lai1-Lai15, xLai1-xLai2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>
<i>T24 ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelu- sekä oppimaan oppimisen taitojaan</i>	<i>Lai1-Lai15, xLai1-xLai2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</i>
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
<i>T25 vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ohjaamalla häntä tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä</i>	<i>Läi1-Läi15, xLai1-xLai2</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Monilukutaito (L4) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L7)</i>
<i>T26 innostaa opiskelijaa kuuntelemaan ja lukemaan selkokielisiä tekstejä ja ohjata häntä kirjaston käyttöön</i>	<i>Läi8-Läi15, xLai1-xLai2</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3) Monilukutaito (L4)</i>
<i>T27 ohjata opiskelijaa arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta</i>	<i>Läi1-Läi15, xLai1-xLai2</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Monilukutaito (L4) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L7)</i>

Äidinkielen ja kirjallisuuden kurssit aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Kaikilla äidinkielen ja kirjallisuuden kursseilla opiskellaan monipuolisesti eri sisältöalueita ja kielenkäyttötilanteita. Tiettyjä sisältöalueita painotetaan kurssikohtaisesti, mutta niitä voidaan käsitellä eri opiskeluvaiheissa uudestaan kerraten, syventäen ja laajentaen.

Äidinkieli ja kirjallisuus sekä suomi toisena kielenä

Oppiaineen tehtävä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä lukutaitovaiheessa on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luominen sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen. Opetus edistää opiskelijoiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun sekä lukemiseen ja kirjoittamiseen. Päättävänä on saavuttaa luku- ja kirjoitustaito sekä sellaiset kielelliset valmiudet, joiden avulla opiskelijan on mahdollista jatkaa opiskelua aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa. Opiskelijan kehittyvää luku- ja kirjoitustaitoa tulee tukea myös alkuvaiheen ja päättövaiheen aikana kaikissa oppiaineissa.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristön ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä -oppimäärää. Suomi toisena kielenä

opetuksen tehtävänä lukutaitovaiheessa on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luominen sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen.

Oppiaineen kurssit

Lai1 Lähtökohtia luku- ja kirjoitustaidon opiskelulle

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla harjoitellaan opiskelu- ja oppimaan oppimisen taitoja, toimintatapoja oppilaitosyhteisössä ja oppitunneilla sekä opiskeluvälineiden käyttöä ja niistä huolehtimista. Aloitetaan äänne-kirjain-vastaavuuksien opiskelu opettelemalla ääntämään ja kirjoittamaan suomen kielen aakkosia systemaattisesti äänne ja kirjain kerrallaan. Lisäksi harjoitellaan erottamaan ja tuottamaan lyhyttä ja pitkää vokaalia sekä kirjoittamaan pieniä ja isoja tekstauskirjaimia. Opetellaan kynäote ja kirjoitussuuntaa vasemmalta oikealle. Tutustutaan sanahahmoina yleisimpiin opiskelijan oppimisympäristössä ja arkielämässä kohtaamiin logoihin, kyltteihin ja sanoihin. Harjoitellaan tervehtimään ja esittäytymään.

Laaja-alainen osaaminen: Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii viestinnän kannalta olennaista sanastoa	tervehdykset kohteliaisuusfraasit arki-elämän logot, kyltit ja sanat koulusanastoa
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää henkilökohtaisiin tarpeisiin liittyviä sanoja, kysymyksiä ja kehotuksia	jokapäiväiset ohjeet ja kehotukset tavalliset kysymykset henkilötiedot
PUHUMINEN	opiskelija pystyy ääntämään ymmärrettävästi, osaa kertoa itsestään perustiedot ja kysyä yksinkertaisia kysymyksiä arjen viestintätilanteista, tuottaa sanoja ja fraaseja, saa rohkeutta ilmaisuun	ääntäminen, sanapaino ja intonaatio esittäytyminen tervehtiminen
LUKEMINEN	opiskelija tunnistaa kirjaimet ja tuottaa niitä vastaavat äänteet, innostuu lukutaidon oppimisesta	äänne-kirjain-vastaavuus oikea lukusuunta isot ja pienet kirjaimet lyhyet ja pitkät vokaalit
KIRJOITTAMINEN	opiskelija ymmärtää äänne-kirjain-vastaavuuden periaatteen, tunnistaa suomen kielen äänteiden välisiä eroja, osaa kirjoittaa suur- ja pienaakkoset	käden hienomotoriset taidot ja kynäote, kirjoitussuunta isot ja pienet tekstauskirjaimet aakkoset

Lai2 Äänneistä ja kirjaimesta tavuiksi

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla jatketaan teknisen lukutaidon opiskelua harjoittelemalla äänne-kirjainvastaavuutta sekä yhdistämällä äänneitä tavuiksi ja ymmärrettäviksi lyhyiksi sanoiksi. Luetun ymmärtämistä ja kuvanlukutaitoa harjoitellaan liittämällä opetellut sanat niitä vastaaviin kuviin. Autenttisia tekstejä käytetään apuna tutustuttaessa suomen kielen kirjaimiin ja sanoihin. Harjoitellaan edelleen erottamaan ja tuottamaan lyhyttä ja pitkää vokaalia. Kurssilla opetellaan isojen ja pienten kirjainten kirjainhahmoja ja niiden sijoittumista viivastolle. Kirjoittamisessa pääpaino on pienillä tekstauskirjaimilla huomioiden erisnimien kirjoittaminen. Kurssilla opetellaan kertomaan perusasioita itsestä ja perheestä sekä harjoitellaan persoonapronomineja.

Laaja-alainen osaaminen: Ajattelu ja oppimaan oppiminen(L1), Arjen taidot (L3)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii kertomaan perustiedot itsestään ja lähipiiristään	perhe, persoonapronominit
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää henkilökohtaisiin tarpeisiin liittyviä sanoja, kysymyksiä ja kehotuksia	jokapäiväiset ohjeet ja kehotukset tavalliset kysymykset itsestään ja perheestään
PUHUMINEN	opiskelija pystyy ääntämään ymmärrettävästi, osaa kertoa itsestään ja lähipiiristään perustiedot, kysyy yksinkertaisia kysymyksiä arjen viestintätilanteista, tuottaa sanoja ja fraaseja, vahvistaa ilmaisuohkeuttaan	perusasioiden kertominen itsestään perhe
LUKEMINEN	opiskelija osaa yhdistää äänneet/kirjaimet tavuiksi ja lyhyiksi sanoiksi, ymmärtää kuvasta mitä se esittää ja mihin se viittaa todellisuudessa (kuvanlukutaito)	äänne-kirjain-vastaavuus äänneiden yhdistäminen toisiinsa tavut lyhyet ja pitkät vokaalit lyhyet sanat kuvanlukutaito: opeteltujen sanojen liittäminen kuviin
KIRJOITTAMINEN	opiskelija ymmärtää äänne-kirjain-vastaavuuden periaatteen, tunnistaa suomen kielen äänneiden välisiä eroja, osaa kirjoittaa lyhyet sanat pienillä tekstauskirjaimilla, ymmärtää, mikä on erisnimi	isojen ja pienten kirjainten kirjainhahmot ja sijoittuminen viivastolle pienet tekstauskirjaimet erisnimien kirjoittaminen

Lai3 Tavusta sanaksi

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla harjoitellaan tavujen sekä lyhyiden sanojen ja niistä muodostuvien lauseiden lukemista ja kirjoittamista. Lisäksi harjoitellaan yksöis- ja kaksoiskonsonanttien eroa. Kurssilla opetellaan ruokailutilanteissa tarvittavaa sanastoa. Harjoitellaan vuorovaikutustilanteissa tarvittavia kohteliaisuusfraaseja: kuulumisten vaihtamista, pyytämistä ja kiittämistä.

Laaja-alainen osaaminen: Monilukutaito (L4) Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii kysymään kuulumisia, pyytämään ruokaa ja kiittämään	kuulumisten vaihtaminen pyytäminen kiittäminen ruokailutilanteessa tarvittava sanasto: ruoka, juomat
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää henkilökohtaisiin tarpeisiin liittyviä sanoja, kysymyksiä ja kehotuksia, esim. <i>saisinko</i>	jokapäiväiset ohjeet ja kehotukset tavalliset kysymykset kuulumisesta ja ruokailuista
PUHUMINEN	opiskelija osaa tuottaa puhetta ja kysyä ruokailuun liittyvissä viestintätilanteista, tuottaa lyhyitä viestejä, vahvistaa ilmaisurohkeuttaan	yksinkertaisimmat vuoropuhelut kuulumisten vaihtamisessa ja ruokailutilanteessa
LUKEMINEN	opiskelija osaa yhdistää tavut lyhyiksi sanoiksi ja osaa lukea lyhyitä lauseita, ymmärtää kuvasta mitä se esittää ja mihin se viittaa todellisuudessa (kuvanlukutaito)	äänteiden yhdistäminen toisiinsa tuttujen sanojen ja lyhyiden lauseiden lukeminen yksöis- ja kaksoiskonsonantit
KIRJOITTAMINEN	osaa kirjoittaa tavuja, sanoja ja lyhyitä lauseita	tuttujen sanojen ja lyhyiden lauseiden kirjoittaminen

Lai4 Harjoitellaan sanoja

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla jatketaan sanojen ja lyhyiden lauseiden lukemisen ja ymmärtämisen sekä kirjoittamisen harjoittelua. Lukemista ja kirjoittamista harjoitellaan uusilla sanoilla lisäämällä jo opittuihin tavuihin/sanoihin lisää kirjaimia ja tavuja opiskelijan taitotason mukaan. Jatketaan lyhyen ja pitkän vokaalin sekä yksöis- ja kaksoiskonsonanttien tunnistamista ja tuottamista. Opetellaan viikonpäivät ja vuorokaudenajat sekä kysymään ja kertomaan kellonaika.

Laaja-alainen osaaminen: Arjen taidot (L3)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii kysymään ja vastaamaan mitä kello on, mikä viikonpäivä ja vuorokaudenaika on	viikonpäivät vuorokaudenajat kellonaika
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää kysymykset kellonajasta ja viikonpäivistä: mitä kello on, moneltako	tavalliset kysymykset kellonajasta ja viikonpäivistä
PUHUMINEN	opiskelija osaa tuottaa puhetta ja kysyä kellon, vuorokauden aikoihin ja viikonpäiviin liittyvissä viestintätilanteista, tuottaa lyhyitä lauseita, vahvistaa ilmaisuohkeuttaan	yksinkertaiset lauseet kellonajasta ja viikonpäivistä
LUKEMINEN	opiskelijaa osaa tuottaa lyhyitä ja pitkiä vokaaleja, yksöis- ja kaksoiskonsonantteja, osaa jakaa tuttuja sanoja tavuiksi ja äänteiksi, harjoittelee lauseiden lukemista jatkaa sanojen ja lyhyiden lauseiden lukemista	lyhyet ja pitkät vokaalit yksöis- ja kaksoiskonsonantit lisätään opittuihin sanoihin/ tavuihin lisää kirjaimia ja tavuja tuttujen sanojen ja lyhyiden lauseiden lukeminen
KIRJOITTAMINEN	opiskelija harjaannuttaa käsin kirjoittamisen taitoja, jatkaa sanojen ja lyhyiden lauseiden kirjoittamista	tuttujen sanojen ja lyhyiden lauseiden kirjoittamista lisätään opittuihin sanoihin/ tavuihin lisää kirjaimia ja tavuja

Lai5 Lisätään tavuja

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla sujuvoitetaan lukemisen ja ymmärtämisen sekä kirjoittamisen taitoja. Tavujen ja lyhyiden sanojen rinnalla harjoitellaan useampitavuisten sanojen lukemista ja kirjoittamista. Harjoitellaan tuottamaan ja tunnistamaan yleisimpiä verbejä arjen konteksteissa. Kurssilla harjoitellaan kaupassa asiointia ja kysymyslauseita.

Laaja-alainen osaaminen: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii tavallisia verbejä, oppii kysymään hintaa ja vastaamaan kysymyksiin	yleiset verbit arjen kontekstissa kauppa
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija tunnistaa yleisimpiä verbejä arjen kontekstissa, ymmärtää kysymyksen <i>mitä maksaa, paljonko maksaa</i>	tavalliset kysymykset kaupassa asiointitilanteessa yleisimmät verbit kontekstissa
PUHUMINEN	opiskelija osaa tuottaa puhetta kaupassa asiointitilanteessa, tuottaa lyhyitä lauseita, rohkaisee käyttämään kieltä arkipäivän tilanteissa	kaupassa asiointi tavaran ja hinnan kysyminen
LUKEMINEN	opiskelija sujuvoittaa sanojen ja lyhyiden lauseiden lukemista	useampitavusteisten sanojen lukeminen
KIRJOITTAMINEN	opiskelija sujuvoittaa sanojen ja lyhyiden lauseiden kirjoittamista	useampitavusteisten sanojen kirjoittaminen

Lai6 Sanoista lauseisiin

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tutustutaan lauseen käsitteeseen sekä ison alkukirjaimen, pisteen, kysymysmerkin ja huutomerkkin käyttöön. Yksittäisten sanojen rinnalla harjoitellaan lyhyiden ja yksinkertaisten lauseiden mekaanista ja ymmärtävää lukemista sekä kirjoittamista. Opetellaan tunnistamaan ja tuottamaan lisää yleisimpiä verbejä arjen konteksteissa. Kurssilla harjoitellaan matkustamiseen liittyvää sanastoa ja toimimaan eri kulkuvälineillä.

Laaja-alainen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii lisää tavallisia verbejä, oppii kulkuneuvot	lisää yleisimpiä verbejä (<i>Minun päiväni</i>) matkustaminen kulkuvälineitä
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija tunnistaa lisää yleisimpiä verbejä arjen kontekstissa, ymmärtää kysymyksen <i>millä</i>	tavalliset kysymykset matkustamisesta yleisimmät verbit kontekstissa

PUHUMINEN	opiskelija osaa kertoa omasta arkipäivästään, kulkemisestaan kaupungilla käyttäen yleisimpiä verbejä	matkustaminen kulkuneuvoja
LUKEMINEN	opiskelija harjoittelee yksinkertaisten lauseiden mekaanista ja ymmärtävää lukemista	lyhyet lauseet
KIRJOITTAMINEN	opiskelija oppii vähitellen tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita: käsitteenä lause yksinkertaisten lauseiden mekaaninen ja ymmärtävä kirjoittaminen	lause, iso alkukirjan pisteen, kysymysmerkin ja huutomerkin käyttö

Lai7 Lauseista kohti tekstiä

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Sanojen ja lauseiden rinnalla kurssilla harjoitellaan lyhyen, yksinkertaisen tekstin ymmärtävää lukemista. Lisäksi opetellaan kirjoittamaan kuvasta kertomaan kuvasta muutamalla lauseella. Kurssilla tutustutaan vuodenvuorokiertoon ja opitaan kuvaamaan säätä. Harjoitellaan yleisimpiä adjektiiveja arjen konteksteissa.

Laaja-alainen osaaminen: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus(L2)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii sääsanastoa	vuodenvuorokierros sää
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää puhetta ja kysymyksiä säästä kysymyksen <i>millainen</i>	tavalliset kysymykset säästä ja vuodenvuorokierrosta
PUHUMINEN	opiskelija osaa kertoa millainen sää on tänään/ huomenna/kotimaassaan/talvella jne., millainen jokin esine tai ihminen on	yleisimmät adjektiivit arjen kontekstissa
LUKEMINEN	opiskelija harjoittelee yksinkertaisten tekstien mekaanista ja ymmärtävää lukemista	yksinkertaiset tekstit
KIRJOITTAMINEN	opiskelija oppii käsitteen teksti opiskelija harjoittelee yksinkertaisten tekstien kirjoittamista, esim. kuvasta	kuvasta kirjoittaminen muutamalla lauseella

Lai8 Sujuvoitetaan luku- ja kirjoitustaitoja

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opetellaan kehon osien nimityksiä ja harjoitellaan omasta olotilasta kertomista. Jatketaan lyhyiden ja yksinkertaisten tekstien lukemista sekä lyhyiden tekstien kirjoittamista. Harjoitellaan tekstitaitoja opettelemalla tunnistamaan yksittäistä tietoa tekstistä. Kurssilla opetellaan asioimaan lääkärissä ja harjoitellaan omistusrakenteen käyttöä.

Laaja-alainen osaaminen: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus(L2)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii terveyteen liittyvää sanastoa ja kehonosien nimet	kehonosat oma olotila
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää puhetta ja kysymyksiä, jotka koskevat olotilaa ja lääkärissä asiointia	tavalliset kysymykset olotilasta, terveydestä ja sairauksista
PUHUMINEN	opiskelija oppii asioimaan lääkärissä ja käyttämään omistusrakennetta	asiointi lääkärissä omistusrakenne
LUKEMINEN	opiskelija osaa hakea yksittäistä tietoa tekstistä	lyhyet tekstit
KIRJOITTAMINEN	opiskelija jatkaa harjoittelua yksinkertaisten tekstien kirjoittamisessa	lyhyiden tekstien kirjoittamista

Lai9 Käydään ostoksilla

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opetellaan pukeutumiseen, vaatteisiin ja asioimiseen liittyvää sanastoa ja toimimaan kaupassa. Harjoitellaan lukemista ja kirjoittamista eri tekstitasoilla. Kurssilla jatketaan omistusrakenteen harjoittelua.

Laaja-alainen osaaminen: Monilukutaito (L4)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii kaupassa asiointiin liittyvää sanastoa ja vaatteiden ja asusteiden nimet	pukeutuminen vaatteet
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää puhetta ja kysymyksiä, jotka koskevat kaupassa asiointia	tavalliset kysymykset ostotilanteissa
PUHUMINEN	opiskelija oppii asioimaan kaupassa ja käyttämään vielä monipuolisemmin omistusrakennetta	kaupassa asioiminen jatketaan omistusrakenteiden käyttöä
LUKEMINEN	opiskelija tutustuu erilaisiin teksteihin	erilaiset tekstityypit: mainokset, viestit, ilmoitukset

KIRJOITTAMINEN	opiskelija harjoittelee erilaisten lyhyiden tekstien kirjoittamista välittömästä tarpeistaan	lyhyen ilmoituksen tai viestin kirjoittaminen
----------------	--	---

Lai10 Asuminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opitaan hakemaan tekstistä vastauksia yksinkertaisiin kysymyksiin. Tutustutaan kotiin ja asumiseen liittyvään sanastoon sekä opetellaan paikan ilmauksia. Harjoitellaan lukemista ja kirjoittamista eri tekstitasoilla. Kurssilla opetellaan viestimään asunnon huoltoon liittyvissä tilanteissa.

Laaja-alainen osaaminen: Arjen taidot (L3)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii kodin huoltoon liittyvää sanastoa ja erilaisten paikkojen nimet	koti asuminen paikan ilmauksia
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää paikan ilmauksia puheessa	tavalliset paikan ilmauksen kysymykset
PUHUMINEN	opiskelija oppii viestimään asunnon huoltoon liittyvissä tilanteissa	asunnon huoltoon liittyviä tilanteita
LUKEMINEN	opiskelija lukee erilaisia tekstejä ja osaa hakea tekstistä vastauksia yksinkertaisiin kysymyksiin	eritasoiset tekstit ja yksinkertaiset kysymykset teksteihin
KIRJOITTAMINEN	opiskelija harjoittelee eri tekstitasojen kirjoittamista ja oppii hakemaan tekstistä vastauksia yksinkertaisiin kysymyksiin	eritasoiset tekstit ja yksinkertaiset kysymykset teksteihin

Lai11 Toimitaan kotona

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tutustutaan kodinhoitoon ja ruoanlaittoon liittyvään sanastoon. Harjoitellaan lukemista ja kirjoittamista eri tekstitasoilla. Kurssilla tutustutaan ruokaohjeisiin ja opitaan kertomaan kodinhoitamisesta.

Laaja-alainen osaaminen: Arjen taidot (L3)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt

SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii kodinhoitoon ja ruoanlaittoon liittyvää sanastoa	kodinhoito ruoanlaitto ruokaohjeet terveellinen ravinto
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää ruoanlaittoon ja kodinhoitoon liittyvää puhetta ja kysymyksiä	tavalliset kysymykset liittyen ruoanlaittoon ja kodinhoitoon
PUHUMINEN	opiskelijaa osaa kertoa kodinhoitamisesta	kerrotaan kodinhoitamisesta
LUKEMINEN	opiskelija harjoittelee lisää erilaisten tekstien lukemista	eritasoiset tekstit ruokaohjeet
KIRJOITTAMINEN	opiskelija harjoittelee lisää eri tekstitasojen kirjoittamista	eritasoiset tekstit

Lai12 Annetaan henkilötietoja ja täytetään lomakkeita

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla harjoitellaan henkilötietoihin liittyviin kysymyksiin vastaamista. Opetellaan omien tietojen etsimistä ja lukemista henkilötietopapereista ja niiden kirjoittamista viranomaislomakkeisiin. Harjoitellaan allekirjoitusta.

Laaja-alainen osaaminen: Monilukutaito (L4)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii viranomaislomakkeiden sanastoa	henkilötiedot
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää henkilötietoihin liittyviä kysymyksiä	henkilötietokysymykset
PUHUMINEN	opiskelija harjoittelee henkilötietoihin liittyviin kysymyksiin vastaamista	henkilötietoasiat: syntymäaika ja -paikka, henkilötunnus, siviilisääty, lähiosoite, äidinkieli, kansalaisuus, lähiomainen jne.
LUKEMINEN	opiskelija osaa löytää omia tietoja henkilötietopapereista	omat henkilötietopaperit
KIRJOITTAMINEN	opiskelija osaa täyttää henkilötietolomakkeen ja allekirjoittaa sen	viranomaislomake allekirjoitus

Lai13 Asioidaan terveyspalveluissa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opetellaan ajanvaraukseen sekä lääkärissä ja apteekissa asiointiin liittyvää esittäytymistä, kysymistä ja vastaamista sekä oman terveydentilan kuvailemista. Harjoitellaan lääkkeiden käyttöohjeiden lukemista ja ymmärtämistä.

Laaja-alainen osaaminen: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii terveydenpalveluissa tarvittavia sanoja	ajanvaraus apteekissa asiointi
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää terveyspalveluissa asiointilanteiden kysymyksiä	kysymykset terveydentilasta ja ohjeet terveydenhoidosta
PUHUMINEN	opiskelija osaa esittäytyä, kysyä ja vastata lääkärissä ja apteekissa tapahtuvissa asiointilanteissa	oman terveydentilan kuvaileminen
LUKEMINEN	opiskelija harjoittelee lääkkeiden hoito-ohjeiden lukemista ja ymmärtämistä	lääkkeiden käyttöohjeet
KIRJOITTAMINEN	opiskelija harjoittelee lisää eri tekstitasojen kirjoittamista	tekstiviestin kirjoittaminen

Lai14 Viestintää päivähoitossa, koulussa ja työelämässä

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opetellaan kuulumisten kertomista ja kysymistä, kysymyksiin vastaamista, tiedon etsimistä ja kuvailemista päivähoitoon ja kouluun liittyvissä tilanteissa. Tutustutaan ammattisanastoon ja opitaan kertomaan omasta koulu- ja ammattitaustasta.

Laaja-alainen osaaminen: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii päivähoitoon ja kouluun liittyviä sanoja	päivähoito, koulu ammattisanasto
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää kysymyksiä kuulumisista ja opiskelu- ja ammattitaustasta	kysymykset kuulumisista kysymykset opiskelu- ja työhistoriasta
PUHUMINEN	opiskelija osaa kysyä ja vastata kuulumisista, oppii kertomaan lyhyesti omasta koulu- ja ammattitaustasta	päivähoito ja koulu ammatit

LUKEMINEN	opiskelija harjoittelee päivähoitoon ja kouluun liittyviä tekstejä ja osaa etsiä niistä yksittäisiä tietoja	viestit päiväkodista ja koulusta, esim. Wilmasta
KIRJOITTAMINEN	opiskelija harjoittelee viestin kirjoittamista kouluun tai päiväkotiin	viesti kouluun tai päiväkotiin

Lai15 Vietetään vapaa-aikaa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tutustutaan eri vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin, kuten kirjaston käyttöön, eri liikuntavaihtoehtoihin, taiteisiin ja kädentaitoihin liittyviin harrastuksiin. Opetellaan kielenkäyttötapoja näissä tilanteissa.

Laaja-alainen osaaminen: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen(L5)		
Kielitaidon osa-alueet	Tavoitteet	Keskeiset sisällöt
SANASTO JA AIHEPIIRI	opiskelija laajentaa sanastoa, oppii harrastuksiin liittyviä sanoja	vapaa-ajanvietto kirjaston käyttö kansalaisopiston iltakurssit
KUULLUN YMMÄRTÄMINEN	opiskelija ymmärtää kirjaston käyttöön liittyviä kysymyksiä opiskelijaa ohjataan kuuntelemaan äänikirjoja	kysymykset kirjaston käytöstä, harrastuksista, kansalaisopiston kursseista
PUHUMINEN	opiskelija harjoittelee kirjastokortin hakemista, kurssille ilmoittautumista ja vapaa-ajanvieron mahdollisuuksista kysymistä	kurssille ilmoittautuminen
LUKEMINEN	opiskelija lukee kansalaisopiston opinto-ohjelmasta kurssikuvauksia opiskelija harjoittelee selkokielisten kirjojen lukemista	lasten kirjat selkokielist kirjat kansalaisopiston opinto-ohjelma
KIRJOITTAMINEN	opiskelija harjoittelee vapaa-ajanvietoä koskevien viestien kirjoittamista	kurssille ilmoittautuminen (viesti) lomake kirjastokortin hakemista varten

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet äidinkielessä ja kirjallisuudessa sekä suomi toisena kielenä -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Puhuminen ja kuunteleminen ovat toisiinsa liittyviä vuorovaikutustaitoja. Niiden avulla saadaan ensimmäiset kontaktit ympäröivään yhteisöön ja yhteiskuntaan, jonka tekstejä ja kirjoitusta aletaan opiskella. Puhuminen ja kuunteleminen luovat pohjan lukemaan ja kirjoittamaan oppimiselle, joka alkaa ensin suullisena opitusta

kieliaineuksesta. Puhumisen ja kuuntelemisen aiheet nousevat keskeisen sanaston aihepiireistä. Opetuksessa korostuvat elämyksellinen ja toiminnallinen oppiminen.

Lukemisen ja kirjoittamisen oppiminen liittyvät läheisesti toisiinsa ja niitä opetetaan yhtä aikaa. Lukemaan opettamisessa käytetään erilaisia menetelmiä ja lähestymistapoja, mutta opetuksen lähtökohtana on äänne-kirjainvastaavuuden ymmärtäminen sekä taito yhdistää kirjaimet ja äänteet tavuiksi, tavut sanoiksi ja sanat lauseiksi. Kaiken lukutaidon harjoittelun tulee tähdätä jatkuvasti luetun ymmärtämiseen. Kirjainmuotojen oppiminen perustuu runsaasti motorisiin ja kinesteettisiin harjoituksiin. Kirjoittamisen oppimisessa voidaan käyttää kirjainmallin päälle kirjoittamista ja kopiointia, tavu- ja sanasanelukirjoitusta sekä lisäyssanelua. Lisäksi harjoitellaan näppäintaitoja esimerkiksi tietokoneella ja älypuhelimella. Audiitiivisen hahmottamisen harjoittelu vahvistaa äänne-kirjainvastaavuuksia ja tukee tekstin oikeinkirjoittamista. Lisäksi se kehittää äännetietoisuuden kehittymistä ja äänneiden sekä sanojen erottelutaitoja. Puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista harjoitellaan yhdessä opintoryhmän kanssa sekä yksin. Opiskelijoita rohkaistaan osoittamaan osaamistaan kaikilla niillä ilmaisukeinoilla, joita heillä on. Opetuksessa käytetään multimodaalisia tekstejä, kuten kuvia, videoita ja sarjakuvia sekä saatavilla olevia opetusohjelmia.

Suomi toisena kielenä -oppiaineessa harjaannutetaan kaikkia kielen osa-alueita. Aiheita lähdetään opiskelemaan suullisen kielitaidon kautta.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkielessä ja kirjallisuudessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Tavoitteena on tukea opiskelijoiden kielitaidon kehittymistä, vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaitojen sujuvoitumista. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain muistaen, että varsinaisia oppimisvaikeuksia voidaan todentaa vasta useamman opiskeluvuoden jälkeen, kun opiskelija on harjaantunut suomen kielessä. Opettaja mallintaa sanojen, lauseiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Opiskelijoita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti opiskelun tukena. Kielellisesti taitavia opiskelijoita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että opiskelijoiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Opiskelijan oppimisen arviointi äidinkielessä ja kirjallisuudessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Oppimisen arviointi on opiskelijoita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen opiskelijan oppimista ja edistymistä. Arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää opiskelijoiden kielitaidon ja luku- ja kirjoitustaidon kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin opiskelijan kielitaidon ja luku- ja kirjoitustaidon edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta opiskelijat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemaisensa kielen oppijana. He saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukasta ja kannustavaa palautetta annetaan kaikilla osaamisen eri alueilla. Se auttaa opiskelijaa huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita opiskelijoiden kielitaidon ja luku- ja kirjoitustaidon edistymisessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa,
- sana- ja käsitevarannon karttuminen,

- edistyminen lukutaidossa sekä luetun ymmärtämisessä,
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

Suomi toisena kielenä -oppiaineessa arvioidaan kaikkia kielitaidon osa-alueita (kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen). Todistukseen tulee eurooppalaisen viitekehysten kuvausasteikon mukainen kielitasoarvio.

8.1.2. Matematiikka

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä lukutaitovaiheessa on, että opiskelija omaksuu sellaisia numeerisia perustaitoja, jotka ovat keskeisiä arjen hallinnan, kommunikaation sekä opintojen etenemisen kannalta. Tavoitteena on myös, että opiskelija saa myönteisiä ja monipuolisia kokemuksia matematiikasta. Kielitietoisessa matematiikan opetuksessa havainnollisuus, matemaattisten käsitteiden täsmällinen esittäminen ja selittäminen arkikielellä sekä ymmärtämisen varmistaminen ovat keskiössä.

Matematiikan opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tukea opiskelijan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	Lma1-Lma3, xLma1	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3), Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
Työskentelyn taidot		
T2 harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja numeerisesta tiedosta arjen tilanteissa	Lma1-Lma3, xLma1	Arjen taidot (L3), Monilukutaito (L4)
T3 kannustaa opiskelijaa esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti	Lma1-Lma3, xLma1	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4)
T4 ohjata opiskelijaa kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitoja	Lma1-Lma3, xLma1	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		

<i>T5 ohjata opiskelijaa tulkitsemaan ja käyttämään arjessa esiintyvää numeerista tietoa</i>	<i>Lma1-Lma3, xLma1</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3), Monilukutaito (L4)</i>
<i>T6 tutustuttaa opiskelija lukukäsitteeseen ja kymmenjärjestelmän periaatteeseen</i>	<i>Lma1, xLma1</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4)</i>
<i>T7 perehdyttää opiskelija yhteen- ja vähennyslaskuun sekä kerto- ja jakolaskun perusteisiin</i>	<i>Lma1-Lma3, xLma1</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4)</i>
<i>T8 ohjata opiskelijaa ilmaisemaan määrää ja järjestystä lukujen avulla</i>	<i>Lma1, xLma1</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3), Monilukutaito (L4)</i>
<i>T9 ohjata opiskelijaa tunnistamaan desimaali ja murtoluku arkielämän tilanteissa</i>	<i>Lma3, xLma1</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3), Monilukutaito (L4)</i>
<i>T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään rahankäyttöön liittyviä käsitteitä oman talouden näkökulmasta</i>	<i>Lma2, xLma1</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3), Monilukutaito (L4)</i>
<i>T11 tutustuttaa opiskelija keskeisimpiin mittayksiköihin ja niiden lyhenteisiin sekä mittavälineiden käyttöön</i>	<i>Lma2, xLma1</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3), Monilukutaito (L4)</i>

Matematiikan kurssit aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Lma1 Lukujen maailma

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

- lukusanat ja numeromerkit
- matematiikan perussymbolit
- arkitilanteiden numerot
- lukukäsite
- kymmenjärjestelmä
- järjestysluvut
- yhteen- ja vähennyslaskut

Tavoitteet ja laaja-alainen osaaminen:

- tukea opiskelijan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen)
- opiskelija tutustuu lukukäsitteeseen ja kymmenjärjestelmän periaatteeseen (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito)
- opiskelija oppii ilmaisemaan määrää ja järjestystä lukujen avulla (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L4: Monilukutaito)
- opiskelija oppii tekemään havaintoja numeerisesta tiedosta arjen tilanteissa (L3: Arjen taidot, L4:

Monilukutaito)

- opiskelija perehtyy yhteen- ja vähennyslaskuun (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito)
  - opiskelija kehittää päättely- ja ongelmanratkaisutaitoja (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito, L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys)
-

Lma2 Luvut arjessa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

- aikakäsite, kellonajat, päivämäärät ja aukioloajat
- yleisten suureiden mittayksiköt ja niiden lyhenteet (pituus, matka, tilavuus, aika ja massa)
- viivoittimet ja mittaus
- lukumäärien ja ominaisuuksien vertailu lukujen mittayksiköiden avulla
- pituuden, tilavuuden ja massan arviointi

Tavoitteet ja laaja-alainen osaaminen:

- tukea opiskelijan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen)
  - opiskelija oppii tekemään havaintoja numeerisesta tiedosta arjen tilanteissa (L3: Arjen taidot, L4: Monilukutaito)
  - opiskelija osaa tulkita ja käyttää arjessa esiintyvää numeerista tietoa (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L4: Monilukutaito)
  - opiskelija esittää ratkaisujaan ja päätelmiään piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito)
  - opiskelija tunnistaa desimaali- ja murtolukuja arkielämän tilanteissa (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L4: Monilukutaito)
  - opiskelija tutustuu keskeisiin mittayksiköihin ja niiden lyhenteisiin sekä mittavälineiden käyttöön (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L4: Monilukutaito)
-

Lma3 Laskutoimituksia arjessa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

- yhteen- ja vähennyslaskutaidot
- kerto -ja jakolaskun periaatteet
- lukujen käyttö rahaliikenteessä (hinnat, laskut, kuitit, hintavertailut)
- laskimen käyttö
- älypuhelimien sovellukset, pankkiautomaatin ja verkkopankin käyttö

Tavoitteet ja laaja-alainen osaaminen:

- tukea opiskelijan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen)
- opiskelija oppii tekemään havaintoja numeerisesta tiedosta arjen tilanteissa (L3: Arjen taidot, L4: Monilukutaito)
- opiskelija osaa tulkita ja käyttää arjessa esiintyvää numeerista tietoa (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L4: Monilukutaito)
- opiskelija esittää ratkaisujaan ja päätelmiään piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito)
- opiskelija tunnistaa desimaali- ja murtolukuja arkielämän tilanteissa (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L4: Monilukutaito)
- opiskelija ymmärtää rahankäyttöön liittyviä käsitteitä oman talouden näkökulmasta (L1: Ajattelu ja

- oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot, L4: Monilukutaito)
- opiskelija perehtyy kerto- ja jakolaskun perusteisiin (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito)

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen lähtökohtana käytetään opiskelijoille tuttuja ja arkeen liittyviä aiheita. Matematiikkaa opiskellaan oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa ja jossa eri aistien hyödyntämiseen kiinnitetään huomiota. Tutustutaan opiskelu- ja mittavälineiden käyttöön kuten viivoittimet, metrimitat ja vaa'at. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Totutellaan työskentelemään sekä yhdessä että itsenäisesti. Tieto- ja viestintäteknologiaa voidaan käyttää opetuksen ja oppimisen välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Matematiikan perustaitojen oppimiselle on varattava riittävästi aikaa. Opiskelijoiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa opiskelijoille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Jokaiselle opiskelijalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun sekä tilaisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Taitavia opiskelijoita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä.

Opiskelijan oppimisen arviointi matematiikassa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää opiskelijoiden peruslaskutaitojen kehittymistä. Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota kannustavan palautteen antamiseen. Opiskelijoita kannustetaan kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun.

Opiskelijoilla on oltava mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. Arvioinnissa on tärkeää havainnoida numeroiden, matemaattisten perussymbolien käytön ja tulosten oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- lukusanojen ja numeromerkkien tunteminen sekä lukukäsitteen ymmärtäminen
  - peruslaskutoimitusten hallitseminen
  - edistyminen numeerisen tiedon käyttämisessä arjen tilanteissa
  - edistyminen matemaattisessa ajattelussa ja ilmaisussa.
-

8.1.3. Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden kasvua vastuuntuntoisiksi ja aktiivisiksi kansalaisiksi. Opiskelijoita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija Suomen historiaan sekä sen

eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin, muodostaa yhteiskunnan toiminnan ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksien tiedollinen perusta sekä rohkaista opiskelijoita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen opetuksessa opiskelijoita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Opiskelijoita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään. Opiskelijat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin. Kielitaidon ja käsitteiden hallinnan sekä luku- ja kirjoitustaitojen kehittäminen ovat oleellinen osa oppiaineen opiskelua.

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
<i>T1 ohjata opiskelijaa kiinnostumaan suomalaisesta yhteiskunnasta</i>	Lyk1, Lyk2	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3)
<i>T2 tutustuttaa opiskelija Suomen historian ja yhteiskuntajärjestelmän peruspiirteisiin</i>	Lyk2	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
<i>T3 kartuttaa opiskelijan historiaan ja yhteiskuntaan liittyvää sanastoa ja käsitteistöä</i>	Lyk1, Lyk2	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)
<i>T4 ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelu- sekä oppimaan oppimisen taitojaan</i>	Lyk1, Lyk2	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)
<i>T5 perehdyttää opiskelijaa esittämään mielipiteensä</i>	Lyk2	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutustaidot (L2), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

<i>T6 perehdyttää opiskelijaa perheen sekä lapsen ja nuoren asemaan, yhdenvertaisuuden periaatteeseen sekä sukupuolten väliseen tasa-arvoon Suomessa</i>	<i>Lyk2</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutustaidot (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>
<i>T7 ohjata opiskelijaa hahmottamaan itsensä yksilönä ja yhteisön jäsenenä</i>	<i>Lyk1, Lyk2</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
<i>T8 ohjata opiskelijaa hyödyntämään tärkeimpiä kunnan ja valtion viranomaisten järjestämiä palveluita</i>	<i>Lyk1</i>	<i>Arjen taidot (L3), Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>
<i>T9 ohjata opiskelijaa käyttämään yksityisiä palveluita</i>	<i>Lyk1</i>	<i>Arjen taidot (L3), Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>
<i>T10 kannustaa opiskelijaa mukaan kolmannen sektorin toimintaan</i>	<i>Lyk1</i>	<i>Arjen taidot (L3), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>
Kulttuurintuntemus, kulttuuri-identiteetti ja vuorovaikutus		
<i>T11 tutustuttaa opiskelijaa suomalaiseen kulttuuriin liittyviin tapoihin, arvoihin, normeihin ja asenteisiin</i>	<i>Lyk1, Lyk2</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen</i>

		(L7)
T12 ohjata opiskelijaa tunnistamaan oman kulttuurinsa erityispiirteitä ja tarkastelemaan oman kulttuurinsa ja suomalaisen kulttuurin välisiä eroja	Lyk1, Lyk2	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)
T13 ohjata opiskelijaa suhtautumaan avoimesti kulttuurisesti erilaisten näkemyksien olemassaoloon	Lyk1, Lyk2	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)
T14 tukea opiskelijaa toimimaan rakentavasti kulttuurisesti moninaisen yhteisön jäsenenä ja torjumaan rasismia kaikkia etnisiä ryhmiä kohtaan	Lyk1, Lyk2	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen kurssit aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Lyk1 Arkielämä ja yhteiskunnan palvelut

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön ja perheen näkökulmasta. Perehdytään yhteiskunnan peruspalveluihin ja muihin julkisiin palveluihin, kuten terveystieteisiin, Kelaan, sosiaalitoimistoon, työvoima- ja elinkeinotoimistoon, päivähoitoon, lasten, nuorten ja aikuisten koulutuspalveluihin, poliisiin sekä kirjasto-, liikunta- ja nuorisotoimeen. Tutustutaan myös yksityisiin palveluihin, pankkiin ja mobiilipalveluihin. Tutkitaan laskuja ja harjoitellaan raha-asioiden hoitamista. Tutustutaan kolmannen sektorin toimijoihin, kuten eri alojen yhdistyksiin ja seuroihin. Kehitetään arkielämään ja yhteiskunnan palveluihin liittyvää sanastoa ja harjoitellaan lukemista, luetun ymmärtämistä ja kirjoittamista. Opetellaan asioimaan peruspalveluissa. Tehdään vierailukäyntejä.

Tavoitteet:

- opiskelija kiinnostuu suomalaisesta yhteiskunnasta (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L3: Arjen taidot)
- opiskelijan historiaan ja yhteiskuntaan liittyvää sanastoa ja käsitteistöä karttuu (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelijan opiskelu- ja oppimaan oppimisen taidot kehittyvät (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen)
- opiskelija hahmottaa itsensä yksilönä ja yhteisön jäsenenä (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L3: Arjen taidot, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelija osaa hyödyntää tärkeimpiä valtion ja kunnan tarjoamia palveluita (L3: Arjen taidot, L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelija osaa hyödyntää yksityisiä palveluita (L3: Arjen taidot, L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelija tutustuu kolmannen sektorin toimintaan (L3: Arjen taidot, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelija tutustuu suomalaiseen kulttuuriin liittyviin tapoihin, arvoihin, normeihin ja asenteisiin (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän

tulevaisuuden rakentaminen)

- opiskelija suhtautuu avoimesti kulttuurisesti erilaisten näkemyksien olemassaoloon (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus)
- opiskelija tunnistaa oman kulttuurinsa erityispiirteitä ja osaa tarkastella oman kulttuurinsa ja suomalaisen kulttuurin välisiä eroja (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus)
- Opiskelija osaa toimia rakentavasti kulttuurisesti moninaisen yhteisön jäsenenä ja torjua rasismia kaikkia etnisiä ryhmiä kohtaan (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)

Lyk2 Demokraattinen yhteiskunta

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Hahmotetaan ja havainnoidaan suomalaiseen kulttuuriin liittyviä tapoja, arvoja, normeja ja asenteita. Tutustutaan Suomen historian pääpiirteisiin ja yhteiskuntajärjestelmään: valtioelimet ja paikallishallinto. Tarkastellaan yhteistä päätöksentekoa sekä demokraattisen toiminnan käsitteitä kuten ihmisoikeudet, lasten oikeudet, tasa-arvo sekä yhdenvertaisuus. Kartutetaan historiaan ja yhteiskuntatietouteen liittyvää sanastoa ja käsitteitä. Harjoitellaan lukemista, luetun ymmärtämistä ja kirjoittamista. Opetellaan oman mielipiteen esittämistä.

Tavoitteet:

- opiskelija kiinnostuu suomalaisesta yhteiskunnasta (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L3: Arjen taidot)
- opiskelija tutustuu suomalaisen yhteiskunnan ja historian peruspiirteisiin (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelijan opiskelu- ja oppimaan oppimisen taidot kehittyvät (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen)
- opiskelija hahmottaa itsensä yksilönä ja yhteisön jäsenenä (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L3: Arjen taidot, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelijan kyky ilmaista mielipiteensä kehittyy (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelija tutustuu perheen sekä lapsen ja nuoren asemaan, yhdenvertaisuuden periaatteeseen sekä sukupuolten väliseen tasa-arvoon Suomessa (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelija tutustuu suomalaiseen kulttuuriin liittyviin tapoihin, arvoihin, normeihin ja asenteisiin (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- opiskelija suhtautuu avoimesti kulttuurisesti erilaisten näkemyksien olemassaoloon (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus)
- opiskelija tunnistaa oman kulttuurinsa erityispiirteitä ja osaa tarkastella oman kulttuurinsa ja suomalaisen kulttuurin välisiä eroja (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus)
- opiskelija osaa toimia rakentavasti kulttuurisesti moninaisen yhteisön jäsenenä ja torjua rasismia kaikkia etnisiä ryhmiä kohtaan (L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet yhteiskuntatietoudessa ja kulttuurintuntemuksessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja. Niiden avulla harjoitellaan yhteistoimintaa ja osallistumista. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään käsitteiden, esimerkkien ja ilmiöiden havainnollistamiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntatietoudessa ja kulttuurintuntemuksessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata opiskelijat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä ja toimijoina, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia, sekä tukea heidän kasvuun yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Opiskelijoita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon saavuttamisessa, millä on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan ja keskustelemaan. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Opiskelijan oppimisen arviointi yhteiskuntatietoudessa ja kulttuurintuntemuksessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Oppiaineessa annettavalla palautteella opiskelijoita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omassa opintoryhmässään, oppilaitoksessaan sekä lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Tarkoituksena on auttaa opiskelijoita tiedostamaan oppimansa, suuntaamaan opiskelunsa olennaiseen sekä kehittämään omia työskentely-, opiskelu- ja itsearviointitaitojaan. Oppiaineen arviointi perustuu opiskelijoiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- suomalaisen yhteiskunnan ja Suomen historian peruspiirteiden ymmärtäminen
- suomalaisen kulttuurin erityispiirteiden tunnistaminen
- yhteiskuntatietouden sana- ja käsitevarannon hallitseminen.

8.1.4. Ympäristö- ja luonnontieto

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Ympäristö- ja luonnontieto on biologian, maantiedon, fysiikan ja kemian tiedonaloista koostuva integroitu aineryhmä, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan omaa lähiympäristöään, sen luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä erilaisia luonnonilmiöitä. Oppimisen lähtökohtana on siten monimuotoinen elinympäristö, joka luo pohjaa laajemmalle ymmärrykselle ympäröivästä maailmasta.

Opiskelijat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Opetus tukee opiskelijoiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä ja antaa valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja. Opiskelijoita ohjataan yhdistämään kokemuksiaan ja tietojaan ympäristö- ja luonnontiedon opiskeluun. Kielitaidon ja käsitteiden hallinnan kehittäminen sekä luku- ja kirjoitustaitojen sujuvoittaminen ovat oleellinen osa oppiaineen opiskelua.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Asenne- ja arvotavoitteet		

<i>T1 tukea opiskelijaa kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi</i>	<i>Lyl1</i>	<i>Arjen taidot (L3), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväan tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>
<i>T2 ohjata opiskelijaa arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta</i>	<i>Lyl1</i>	<i>Arjen taidot (L3), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväan tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>
Tieto ja ymmärrys		
<i>T3 ohjata opiskelijaa tunnistamaan oman lähiseudun luontoa ja rakennettua ympäristöä</i>	<i>Lyl1</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4)</i>
<i>T4 tukea opiskelijan jäsenyteen karttakuvan rakentamista maapallosta</i>	<i>Lyl1</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4), Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>
<i>T5 auttaa opiskelijaa ymmärtämään omien valintojen merkitys elämälle ja luonnolle</i>	<i>Lyl1</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväan tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>
<i>T6 kannustaa opiskelijaa pohtimaan ihmisen luonnonvarojen kestäväan käytön merkitystä</i>	<i>Lyl1</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväan tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>
Taidot		
<i>T7 kartuttaa opiskelijan ympäristö- ja luonnontietoon liittyvää sanastoa ja käsitteistöä</i>	<i>Lyl1</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4)</i>
<i>T8 opastaa opiskelijaa lukemaan ja käyttämään yksinkertaisia karttoja</i>	<i>Lyl1</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4)</i>
<i>T9 ohjata opiskelijaa toimimaan turvallisesti kotona huomioiden palo- ja sähköturvallisuus</i>	<i>Lyl1</i>	<i>Arjen taidot (L3)</i>
<i>T10 ohjata opiskelijaa huolehtimaan jätteiden lajittelusta ja kierrätyksestä</i>	<i>Lyl1</i>	<i>Arjen taidot (L3), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväan</i>

		tulevaisuuden rakentaminen (L7)
T11 ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelu- sekä oppimaan oppimisen taitojaan	Lyl1	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ympäristö- ja luonnontiedon kurssi aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Lyl1 Ympäristö- ja luonnontiedon alkeet

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan lähiympäristöön ja Suomen luontoon sekä sen tärkeimpiin eliölajeihin ja rakennettuun ympäristöön. Kartutetaan ympäristö- ja luonnontietoon liittyvää sanastoa ja käsitteistöä. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään karttoja: Suomi osana Eurooppaa ja maapalloa sekä oman kotimaan sijoittuminen maapallolla. Tutustutaan luonnonvarojen kestävään käyttöön, jätteiden lajitteluun ja kierrätykseen, turvallisuuden edistämiseen kotona sekä sähkö- ja paloturvallisuuteen. Harjoitellaan luku-, kirjoitus- ja vuorovaikutustaitoja.

Ympäristö- ja luonnontiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Oppimisympäristöjä ja työtapoja valittaessa huomioidaan toiminnallisuus, kokemuksellisuus sekä elämyksellisyys. Oppimisympäristöinä käytetään oppilaitoksen tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita sekä tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä. Paikallisesti hyödynnetään yhteistyötä museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Keskeistä on opiskelijoiden osallisuus ja vuorovaikutus.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristö- ja luonnontiedossa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksessa ja työtapojen valinnassa huomioidaan opiskelijoiden aikaisemmat tiedot ja taidot. Opiskelijoita ohjataan ja tuetaan kielitaidon ja käsitteiden hallinnan kehittämisessä. Keskeiset käsitteet konkretisoidaan ja havainnollistetaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat ja vahvistavat opiskelijan käsitystä omasta oppimisestaan.

Opiskelijan oppimisen arviointi ympäristö- ja luonnontiedossa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Palautetta annetaan ympäristö- ja luonnontiedon käsitteiden ja tietojen hallinnasta. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Arviointi perustuu opiskelijoiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- Suomen luonnon ja rakennetun ympäristön tunteminen
  - karttojen hyödyntäminen
  - kestävä kehityksen periaatteiden tunteminen
  - ympäristö- ja luonnontietoon liittyvän sana- ja käsitevarannon hallinta.
-

8.1.5. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen tehtävänä on tukea opiskelijoita siten, että heillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet suoriutua opinnoistaan sekä lisätä opiskelijan oppimisvalmiuksia, oppimaan oppimisen taitoja ja ymmärtämystä omien valintojen ja toiminnan seurauksista. Samalla opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidot kehittyvät. Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä opintojen lisäksi myös arjenhallintaa sekä mahdollisia elämäntilanteeseen ja terveyteen liittyviä seikkoja. Ohjauksessa korostuu opiskelijoiden motivaation sekä opiskelun tukeminen. Puutteelliset perustiedot ja -taidot voivat olla opiskelijalle sekä elämänhallintaa haittaava että itsetuntoa alentava tekijä. Motivaation säilyminen vaatii siksi sekä kielellisesti että tiedollisesti opiskelijan lähtötason huomioivaa opetusta ja ohjausta sekä syventymistä hänen opiskeluhistoriaansa. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot oppiaine tukee opiskelijan taitoa arvioida realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Tehtävänä on myös lisätä hyvinvointia ja ehkäistä ennalta opintojen keskeyttämistä sekä edistää opiskelijoiden osallisuutta ja yhteiskunnallista tasa-arvoa. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan opintojen alussa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen osana opinto-ohjelma sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma. Opiskelusuunnitelmaa seurataan ja arvioidaan yhdessä opiskelijan kanssa.

Lukutaitovaiheessa opinto-ohjauksen ja työelämätaitojen tavoitteena on opettaa koulutusjärjestelmään ja ammatteihin liittyvää kieltä ja tutustuttaa opiskelijoita opiskeluun ja suomalaiseen työelämään. Luku- ja kirjoitustaitojen kehittäminen ovat oleellinen osa oppiaineen opiskelua. Opinto-ohjauksen ja työelämätaitojen tehtävänä on yhdessä muiden oppiaineiden kanssa harjoituttaa opiskelijoiden opiskelutaitoja sekä selkeyttää opiskeltävien oppiaineiden merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa selviytymisen, jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Opiskelu- ja työelämätaitoja kehittämällä opiskelija saa valmiuksia siirtyä opinnoissaan eteenpäin.

Opinto-ohjauksen ja työelämätaitojen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijoiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, ammatinvalintakysymyksissä ja opintojen nivelvaiheissa. Oppiaine tarjoaa opiskelijoille sekä tietoa että tutustumismahdollisuuksia eri koulutusvaihtoehtoihin ja ammattialoihin. Mahdollista ammatillista osaamista ja sen kehittymistarpeita käsitellään ohjauskeskusteluissa ja arvioidaan työelämään tutustumisjaksoilla. Osaamisen selvittämisessä arvioidaan opiskelijan tietoja, taitoja ja pätevyyttä.

Opiskelijoita opastetaan käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan opiskelijoiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintoja koskevassa päätöksenteossa.

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaihe

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		

<i>T1 auttaa opiskelijaa muodostamaan kokonaiskäsitys opiskeluympäristöstä ja sen toimintatavoista sekä kehittämään valmiuksiaan toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä</i>	<i>Lot1, Lot2</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>
<i>T2 tukea opiskelijaa itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelusta ja tekemistään valinnoista</i>	<i>Lot1, Lot2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>
Opiskeluvalmiuksien kehittäminen		
<i>T3 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelu- sekä oppimaan oppimisen taitojaan</i>	<i>Lot1, Lot2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</i>
<i>T4 luoda edellytyksiä opiskelijan halulle tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan sekä kehittää hänen kykyään tunnistaa oppimisen kohteita</i>	<i>Lot1, Lot2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</i>
<i>T5 ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia ja opiskelun keskeyttämistä</i>	<i>Lot1, Lot2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3)</i>
Itsetuntemus		
<i>T6 ohjata opiskelijaa tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti</i>	<i>Lot1, Lot2</i>	<i>Arjen taidot (L3)</i>
Tavoitteiden asettaminen		
<i>T7 ohjata opiskelijoita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista</i>	<i>Lot1, Lot2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3)</i>
Työelämään suuntautuva oppiminen		

<i>T8 auttaa opiskelijaa ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta</i>	<i>Lot2</i>	<i>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>
<i>T9 ohjata opiskelijaa pohtimaan itselleen sopivia ammattialoja</i>	<i>Lot2</i>	<i>Monilukutaito (L4), Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>
<i>T10 tutustuttaa koulutusvaihtoehtoihin ja työelämään</i>	<i>Lot2</i>	<i>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>
<i>T11 edistää opiskelijan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta</i>	<i>Lot2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>
<i>T12 ohjata opiskelijaa toimimaan yksinkertaisissa työelämään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa</i>	<i>Lot2</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)</i>
<i>Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa</i>		
<i>T13 perehdyttää opiskelijaa koulutukseen ja työelämään liittyvään sanastoon ja käsitteisiin</i>	<i>Lot1, Lot2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Monilukutaito (L4), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>
<i>T14 antaa opiskelijalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista</i>	<i>Lot1</i>	<i>Monilukutaito (L4), Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>
<i>T15 tutustuttaa opiskelijaa tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluihin</i>	<i>Lot2</i>	<i>Monilukutaito (L4), Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen kurssit aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Lot1 Koulutusjärjestelmä ja opiskelukäytänteet

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan Suomen koulutusjärjestelmään sekä siihen liittyvään sanastoon. Kehitetään opiskelutaitoja yhteistyössä muiden opiskeltavien oppiaineiden kanssa ja harjoitellaan toimimaan oppilaitosyhteisössä.

Opetellaan asettamaan opiskeluun liittyviä tavoitteita ja arvioimaan tavoitteiden toteutumista. Harjoitellaan itsearviointia. Keskustellaan vastuun ottamisesta omasta oppimisesta, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä oppimiseen vaikuttavista tekijöistä. Ohjataan tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavien tahojen pariin oppilaitoksessa ja yhteiskunnassa sekä kehitetään taitoa hakea tarvittavia palveluita. Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät tavoitealueet:

- Osallisuus ja aktiivinen toiminta (T1, T2) (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L3: Arjen taidot, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- Opiskeluvalmiuksien kehittäminen (T3-T5) (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot)
- Itsetuntemus (T6) (L3: Arjen taidot)
- Tavoitteiden asettaminen (T7) (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot)
- Koulutus ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa (T13-T14) (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito, L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys)

Lot2 Ammatteihin tutustuminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan ammattinimikkeisiin, työtehtäviin ja työpaikkojen nimiin sekä opetellaan niihin liittyvää sanastoa. Harjoitellaan yksinkertaisia työelämään liittyviä vuorovaikutustilanteita. Tutustutaan jatko-opintomahdollisuuksiin ja työelämään käymällä tutustumassa opiskelijoita kiinnostavien ammattialojen koulutuksiin, työpaikkoihin ja/tai yrityksiin. Tutustutaan ja opetellaan käyttämään tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät tavoitealueet:

- Osallisuus ja aktiivinen toiminta (T1, T2) (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L3: Arjen taidot, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)
- Opiskeluvalmiuksien kehittäminen (T3-T5) (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot)
- Itsetuntemus (T6) (L3: Arjen taidot)
- Tavoitteiden asettaminen (T7) (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3: Arjen taidot)
- Koulutus ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa (T13, T15) (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4: Monilukutaito, L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys)
- Työelämään suuntautuva oppiminen (T8-T12) (L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L4: Monilukutaito, L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys, L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen)

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Oppimisympäristöinä hyödynnetään oppilaitosten ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Työtapoja käytetään monipuolisesti opiskelijoiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja, jotka tukevat opiskelijan aktiivisuutta ja oma-aloitteisuutta sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Ohjausmuotoina ovat henkilökohtainen ja ryhmäohjaus.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa huomioidaan jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, kiinnostuksen kohteet, harrastukset, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö varsinkin opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla, esimerkiksi työvoimaviranomaisten, sosiaalitoimen sekä eri opetuksen ja/tai koulutuksen järjestäjien kanssa.

Opiskelijan oppimisen arviointi opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Arviointi perustuu opiskelijoiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Opiskelijat pohtivat valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään ja voimavarojaan, tuen tarpeitaan, ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan sekä arvojen ja uskomusten vaikutuksia valintoihinsa ja päätöksiinsä. Arvioinnissa käytetään monipuolisia ja opiskelijoiden taustan ja osaamisen huomioon ottavia joustavia menetelmiä siten, että jokainen voi osoittaa osaamisensa. Samalla on varmistettava, että opiskelija ymmärtää arvioinnin periaatteet, merkityksen ja arviointitavan mahdollisista kielitaidon puutteista huolimatta.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- koulutukseen ja ammatteihin liittyvän sana- ja käsitevarannon kehittyminen
- vastuun ottaminen omista opinnoista ja tavoitteiden asettaminen
- opiskelu- ja oppimisvalmiuksien kehittyminen
- opinnoissa ja työelämässä tarvittavien sosiaalisten, viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen
- koulutus- ja työelämä tiedon hyödyntäminen henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa laadittaessa.

8.2. Muut valinnaiset aineet ja aihealueet

Valinnaiset kurssit Raahen kaupungin tarjoamassa aikuisten perusopetuksessa

Valinnaisia opintoja voidaan sisällyttää aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheeseen opiskelijan tarpeiden mukaan. Niistä sovitaan henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa. Valinnaisia opintoja voivat olla

- Matematiikan tukikurssi
- Suomen kielen tukikurssi
- Opiskelun tukikurssi

- Tieto- ja viestintäteknologia
- Raahe-opiston tarjoama valinnainen taito- ja taideaineiden kurssi
- Raahe-opiston tarjoama valinnainen taito- ja taideaineiden kurssi

8.2.1. Matematiikka

xLma1 Matematiikan tukikurssi

Kurssilla keskitytään kokoavasti kertaamaan lukutaitovaiheen matematiikan kurssien keskeisiä asioita. Kurssilla voidaan ottaa huomioon yksilölliset haasteet matematiikassa ja räätälöidä sisältöjä opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjentaidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa laaja-alaisen osaamisen sisältöalueisiin liittyviä tavoitteita T1-T11

8.2.2. Äidinkieli ja kirjallisuus/Suomi toisena kielenä

xLai1 Opiskelun tukikurssi

Kurssi mahdollistaa erilaisten ajankohtaisten sisältöjen kertaamisen ja tarjoaa apua kotitehtävien tekemiseen. Kurssi voidaan järjestää läpi vuoden jatkuvana (1 h/viikko).

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjentaidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa eri oppiaineiden tavoitteita ja erityisesti suomen kielen tietoa

xLai2 Suomen kielen tukikurssi

Kurssilla keskitytään kokoavasti kertaamaan lukutaitovaiheen äidinkielen ja kirjallisuuden sekä suomi toisena kielenä -oppiaineen kurssien keskeisiä sisältöjä. Kurssilla voidaan ottaa huomioon yksilölliset haasteet suomen kieleen, lukemiseen tai kirjoittamiseen liittyen ja räätälöidä sisältöjä opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen aidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa laaja-alaisen osaamisen sisältöalueisiin liittyviä tavoitteita T1-T19

8.2.3. Tieto- ja viestintätekniikka

xLvt1 Tieto- ja viestintätekniikan perusteet

Kurssilla perehdytään tieto- ja viestintäteknologiaan perustuvaan viestintään, erilaisiin sovelluksiin ja ohjelmiin ja harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen perusteita. Tutustutaan opinnoissa tarvittaviin keskeisiin ohjelmiin (esimerkiksi Word, Excel, Powerpoint) ja etäopiskelun mahdollistaviin sovelluksiin. Kurssin voi käydä joko lukutaitovaiheessa, alkuvaiheessa tai päättövaiheessa.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Kurssin tavoitteet:

- Kannustetaan opiskelijaa käyttämään arjen tilanteissa tarvittavaa tieto- ja viestintätekniikkaa
- Harjaannutetaan opiskelijaa käyttämään opiskelussa ja arjessa tarvittavia tieto- ja viestintäteknologisia viestintätyökaluja
- Opetellaan käyttämään opiskelussa ja arjessa tarvittavia ohjelmia ja sovelluksia
- Harjoitellaan tiedonhakua lähdekriittisesti ja medialukutaidon kehittyminen huomioiden

8.2.4. Taito- ja taideaineet

xLTAI1-xLTAI4 Raahe-opiston tarjoama taide- ja taitoainekurssi tai muu kurssi

Raahe-opiston tarjoaa vaihtelevia taide- ja taitoainekursseja, joita opiskelija voi sisällyttää valinnaisiinsa. Kurssi voi olla päivällä opiskelun puitteissa tarjottava opiston suunnittelema ja tarjoama kurssi tai vapaa-ajalla käytävä kurssi. Myös muita soveltuvia kokonaisuuksia voi sisällyttää valinnaisiin kursseihin.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Kurssien tavoitteet:

- Kannustaa opiskelijaa luovaan työskentelyyn
- Ohjata opiskelijaa löytämään itselleen mielekästä harrastustoimintaa, vapaa-ajan tekemistä tai ammatteja
- Tutustua suomalaiseen kulttuurin kädentaitojen, taiteiden ja liikunnan kautta

9. Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetus

Opetussuunnitelman perusteet

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Oppiaineen kurssit on numeroitu ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus

L3 Arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

---

Raahen kaupungin aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen tehtävänä on varmistaa, että opiskelijalla on perustiedot- ja taidot sekä olennaiset opiskelu- ja tiedonhankintataidot aikuisten perusopetuksen päättövaihetta tai muuta koulutusta varten. Opetuksessa tulee ottaa huomioon opiskelijan taidot opetuskielessä ja valmiudet toimia arjessa ja yhteiskunnassa. Alkuvaihe myös tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden täydentää yleissivistystään. Alkuvaiheen tehtävänä on myös tukea maahan muuttaneiden kotoutumista ja kielitaidon kehittymistä sekä ehkäistä syrjäytymistä.

Alkuvaiheen aloitus ja siirtymävaiheessa tuetaan opintojen aloittamista riittävällä opinto-ohjauksella ja opintojen henkilökohtaistamisella. Aikuisten perusopetuksen vastuuopettaja ja opinto-ohjaaja vastaavat yhteistyössä opintojen aloittamisesta ja siirtymävaiheista. Myös oppilashuoltopalvelut ovat tarvittaessa käytettävissä. Yhteistyötä tehdään aiempien oppilaitosten, TE-toimiston, huoltajien, etsivän nuorisotyön tai muiden opiskelijan asioita hoitavien tahojen kanssa.

Raahen kaupungin aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetuksen tavoitteita ovat:

- Tarpeelliset tiedot ja taidot päättövaiheeseen tai muuhun koulutukseen
- Kehittyvä kielitaito
  - kielenopiskelutaidot
  - vuorovaikutus
  - tekstien tulkitseminen
  - tekstien tuottaminen
  - kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
  - kielitietoisuus
- Työskentelytaidot, oppimaan oppimisen taidot ja elinikäinen oppiminen
- Monipuolinen kulttuurinen osaaminen
- Oppiainekohtaiset tavoitteet
- Opiskelu-, työelämä- ja elämänsuunnittelutaitojen kehittäminen

Oppiaineet Raahen kaupungin järjestämän aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa ovat:

- äidinkieli ja kirjallisuus
- matematiikka
- yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus
- ympäristö- ja luonnontieto
- opinto-ohjaus ja työelämätaidot
- vieras kieli (englanti)
- muu perusopetukseen soveltuva aine tai aihealue sekä valinnaiset kurssit

9.1. Oppiaineet alkuvaiheessa

Opetussuunnitelman perusteet

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Oppiaineen kurssit on numeroitu ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus

L3 Arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

---

Oppiaineet Raahen kaupungin järjestämän aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa ovat:

- äidinkieli- ja kirjallisuus (suomen kieli ja kirjallisuus/suomi toisena kielenä ja kirjallisuus)
- matematiikka
- yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus
- ympäristö- ja luonnontieto
- opinto-ohjaus ja työelämätaidot
- vieras kieli
- muu perusopetukseen soveltuva aine tai aihealue sekä valinnaiset kurssit

	Pakolliset kurssit	Valinnaiset kurssit
Äidinkieli ja kirjallisuus/Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	17	6
Vieraat kielet/englanti	4	2
Matematiikka	5	1
Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus	3	
Ympäristö- ja luonnontieto	2	
Terveystieto	1	
Opinto-ohjaus ja työelämätaidot	2	5
Valinnaiset aineet		
Tieto- ja viestintätekniikka		1
Neulontakurssi		1
Raahe-opiston järjestämät taito- ja taideainekurssit/vieraan kielen kurssit		1–5
Yhteensä	34	vähintään 15

9.1.1. Äidinkieli ja kirjallisuus

Opetussuunnitelman perusteet

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy erilaisissa yhteyksissä kotona, opiskelun parissa, työelämässä ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa opiskelijoiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä. Opiskelijoita ohjataan tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Opiskelijat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena. Opiskelijoita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee opiskelijoiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia opiskelijoiden käyttämiä kieliä mahdollisimman laajasti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista sekä tulemaan

tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Opiskelijoiden arjessa ja työelämässä tarvittavia kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa kielikasvatuksesta ja auttaa opiskelijoita rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä kulttuurisesti moninaisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Opiskelijoiden taitotasolle soveltuva kirjallisuus, monimuotoiset tekstit ja kulttuurituotteet vahvistavat luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä sekä laajentavat opiskelijoiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus ja kulttuuriperinnön tuntemus yhdistävät opiskelijan kulttuuriinsa ja avartavat käsitystä muista kulttuureista.

Opiskelijoita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta opiskelijoita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta sekä kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan opiskelijoiden taitotasolle sopivien tai tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Jokaisen kurssin sisältöön tuodaan mukaan oppiaineen kulttuurisisältöjä, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama ja teatteritaide. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostamisen tukeminen ja kulttuurintuntemuksen syventäminen. Mediakasvatuksen tehtävänä on kriittisen medialukutaidon ja aktiivisen toimijuuden omaksuminen medioituneessa yhteiskunnassa.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys opiskelijoille. Opiskelijoiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon aikuisten arjen ja työelämän tekstimaailma ja kokemukset. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo sekä tuetaan eritasoisia oppijoita. Opetuksessa tehdään yhteistyötä äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien ja oppiaineiden kanssa.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetuksen täydentävät näkökulmat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen opetuksen tehtävästä

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelun keskeinen tehtävä on perustaitojen oppiminen ja harjaantuminen. Opetuksen perustehtävä on mahdollisimman sujuvan luku- ja kirjoitustaidon, luetun ymmärtämisen ja tiedonhankintataitojen harjaantuminen niin, että opiskelijoiden on helppo jatkaa aikuisten perusopetuksen päättövaiheeseen. Opiskelijoita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa vuorovaikutustilanteissa erilaisissa ympäristöissä ja vuorovaikutustilanteissa.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa opiskelijoiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä sekä yksin että yhdessä myös tieto- ja viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään opiskelijoiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan opiskelijoiden lukukokemuksia. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristöön kuuluu myös oppilaitoksen ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutustaitoja syvennetään yhteisissä prosesseissa toimimisen avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Tavoitteena on tukea opiskelijoiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Opiskelijoita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Opiskelijoita kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä samalla ohjataan sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Opiskelijoiden tekstien tuottamisen ja rakentamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Eritasoisia opiskelijoita tuetaan tavoitteiden saavuttamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että opiskelijoiden yhdenvertaisuus ja tasa-arvo toteutuvat.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen arviointi aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten opiskelijoiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Opiskelijoita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan, ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määriteltä oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet.

9.1.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus

Pakollisten kurssien yleinen kuvaus

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän eri tavoitealueet integroituvat oppimisessa toisiinsa. Opiskelun pää tavoitteena on saavuttaa eri alueilla sellaiset tiedot ja taidot, että opiskelijan on mahdollista jatkaa aikuisten perusopetuksen päättövaiheeseen. Vaikka kursseilla on keskiössä jokin oppimäärän osa-alue, näkökulma, tavoitealue, jokaisella kursilla ovat käytössä myös muita osa-alueita tarpeen mukaan. Kursseja voidaan paikallisesti yhdistää tai ryhmitellä laajemmiksi kursseiksi tai jaksoiksi.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet ja arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
<i>T1 opastaa opiskelijaa vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</i>	AAI4, AAI6, AAI9	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>	<i>Puheviestintätilanteissa toimiminen</i>

<i>T2 ohjata opiskelijaa huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia viestinnässään ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</i>	AAI4, AAI6	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>	<i>Toiminta vuorovaikutustilanteissa</i>
<i>T3 ohjata opiskelijaa käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä ja esitystilanteissa</i>	AAI4, AAI6, AAI13, AAI17	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>	<i>Ilmaisukeinojen käyttö</i>
<i>T4 kannustaa opiskelijaa kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</i>	AAI1, AAI6, AAI9, AAI14	<i>Monilukutaito (L4), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Arjen taidot (L3)</i>	<i>Vuorovaikutustaitojen kehittäminen</i>
Tekstien tulkitseminen			
<i>T5 ohjata opiskelijaa sujuvoittamaan lukutaitoaan, ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</i>	AAI1, AAI2, AAI11, AAI3	<i>Monilukutaito (L4), Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</i>	<i>Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta</i>
<i>T6 opastaa opiskelijaa kehittämään monimuotoisten tekstien arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja, laajentamaan opiskelijan sana ja käsitevarantoa sekä edistämään hänen ajattelutaitojaan</i>	AAI3, AAI5, AAI7, AAI11, AAI12, AAI13	<i>Monilukutaito (L4), Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)</i>	<i>Tekstien erittely ja tulkinta</i>
<i>T7 ohjata opiskelijaa tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</i>	AAI2, AAI5, AAI12, AAI14, AAI15	<i>Monilukutaito (L4), Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</i>	<i>Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys</i>

<p>T8 opastaa opiskelija tutustumaan taitotasolleen sopivaan kirjallisuuteen, kannustaa opiskelijaa kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan erilaisia tekstejä kohtaan luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>AAI11, AAI12, AAI13, AAI14, AAI15</p>	<p>Monilukutaito (L4), Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p>	<p>Kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen</p>
<p>Tekstien tuottaminen</p>			
<p>T9 rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestä tekstien tuottajana</p>	<p>AAI1, AAI8, AAI10</p>	<p>Monilukutaito (L4), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p>	<p>Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen</p>
<p>T10 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista</p>	<p>AAI3, AAI5, AAI6, AAI9, AAI10</p>	<p>Monilukutaito (L4), Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p>	<p>Oman ajattelun kielentäminen ja tekstilajien käyttö</p>
<p>T11 ohjata opiskelijaa edistämään opiskelijan käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista kirjoitettaessa ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p>	<p>AAI1, AAI5, AAI9, AAI10</p>	<p>Monilukutaito (L4), Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p>	<p>Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta</p>
<p>T12 kannustaa opiskelijaa kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä</p>	<p>AAI1, AAI2, AAI5, AAI6, AAI7, AAI9, AAI10, AAI14</p>	<p>Monilukutaito (L4), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6), Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)</p>	<p>Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä</p>

<i>toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</i>			
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
<i>T13 ohjata opiskelijaa vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutusta vuorovaikutuksessa</i>	AAI3, AAI5, AAI7, AAI12, AAI13, AAI14, AAI16, AAI17	<i>Monilukutaito (L4), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)</i>	<i>Kielen käsittelyn kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta</i>
<i>T14 kannustaa opiskelijaa laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan omalle taitotasolle sopivaa kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen, lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttämiseen</i>	AAI2, AAI7, AAI10, AAI13, AAI15, AAI16, AAI17	<i>Monilukutaito (L4), Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>	<i>Kirjallisuuden tuntemus</i>
<i>T15 tukea opiskelijaa kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan myös muita kulttuureja ja kieliä sekä luoda opiskelijalle mahdollisuuksia media ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</i>	AAI2, AAI5, AAI7, AAI8, AAI13, AAI14, AAI16, AAI17	<i>Monilukutaito (L4), Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>	<i>Kielitietoisuuden ja kulttuurintuntemuksen kehittyminen</i>

Suomen kielen ja kirjallisuuden kurssien kuvaus

Suomen kielen ja kirjallisuuden opiskelun perustaidot (AAI1)

Sisältöjä:

- omien ajatusten, tunteiden, kokemusten ja mielipiteiden jakaminen ja ilmaisu
- kuuntelutaidot
- palautteen antaminen ja saaminen
- perusluku- ja kirjoitustaitojen varmentaminen
- erilaisten tekstien lukeminen
- tekstinymmärtämisen strategiat
- käsinkirjoittaminen tekstien
- näppäintaidot ja koneella kirjoittaminen
- tekstien otsikointi, rakenteet ja kappalejaot

- omien tekstien tuottaminen; tekstin tuottamisen vaiheet ja omien tekstien tarkastelu
- kirjoitetun ja puhutun kielen erot
- oikeinkirjoitus

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T4) (L1-L4)
- Tekstien tulkitseminen (T5) (L1, L4-L5)
- Tekstien tuottaminen (T9, T11-T12) (L1-L2, L4-L6 L7)

-

Opiskelun ja tiedonhallinnan taidot (AAI2)

Sisältöjä:

- erilaisten tekstien sujuva lukeminen
- tekstinymmärtämisen strategiat
- kirjoittaminen; muistiinpanot ja tiivistelmät
- lähteiden käyttäminen ja merkitseminen
- tiedonhaku eri lähteistä
- lähdekriittisyys
- mediataidot, nettietiketti, tekijänoikeudet
- eri medioiden ja kulttuuritarjonnan hyödyntäminen, muiden oppiaineiden integrointi
- kirjastopalveluihin tutustuminen
- erilaisiin teksteihin tutustuminen verkossa
- itselle kiinnostavan lukemisen etsiminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Tekstien tulkitseminen (T5, T7) (L1, L4-L5)
- Tekstien tuottaminen (T12) (L2, L4-L6)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T14-T15) (L2, L4-L6, L7)

Tekstien moninaisuus (AAI3)

Sisältöjä:

- kertovat, kuvaavat, ohjaavat ja kantaaottavat tekstit
- tekstuaalisten piirteiden tunnistaminen ja käyttäminen omista teksteistä
- tekstien tulkinta tutkimisen ja vertailun kautta
- kielen eri piirteet teksteissä
- intertekstuaalisuus
- fiktiivisten ja ei-fiktiivisten tekstien tuottaminen omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Tekstien tulkitseminen (T6) (L1-L2, L4-L5)
- Tekstien tuottaminen (T10) (L1, L4-L5, L7)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T13) (L1, L2, L4)

Puhe ja vuorovaikutustaidot (AAI4)

Sisältöjä:

- omien ajatusten, tunteiden, kokemusten ja mielipiteiden jakaminen
- kuuntelutaidot
- palautteen antaminen ja saaminen
- oman vuorovaikutuksen havainnointi erilaisissa viestintätilanteissa
- omien mielipiteiden perustelu, mielipiteiden esittäminen

- vuorovaikutustaitojen kehittäminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L4, L7)

Kieli ja tekstit (AAI5)

Sisältöjä:

- kielen vaihtelu eri tekstilajeissa, tilanteissa ja aiheissa
- kielen merkitys; sanat, ilmaisutavat, piirteet, tekstit
- kertovan, kuvaavan, ohjaavan ja kantaaottavan tekstien ilmaisulle tyypillisten kielellisten ja tekstuaalisten piirteiden harjoittelu
- sanaluokat, sijamuodot, verbien taivutus, lauseiden perustyyppit, lauseenjäsennys, sanasto
- sanavalinnat, sanonnat ja sanajärjestykset teksteissä,
- kirjoitetun ja puhutun kielen erot
- oikeinkirjoitus omista teksteistä

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Tekstien tulkitseminen (T6-T7) (L1-L2, L4-L5)
- Tekstien tuottaminen (T10-T12) (L1-L2, L4-L7)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T13, T15) (L1-L2, L4, L6-L7)

Kieli ja vuorovaikutus (AAI6)

Sisältöjä:

- omien ajatusten, tunteiden, kokemusten ja mielipiteiden jakamisen harjoittelu
- kuuntelutaidot, palautteen antaminen ja saaminen
- oman vuorovaikutuksen havainnointi ja harjoittelu erilaisissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa
- kielelliset valinnat teksteissä ja puheessa
- kirjoitetun ja puhutun kielen ero

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T4) (L1-L4, L7)
- Tekstien tuottaminen (T10, T12) (L1-L2, L4-L7)

Kieli ja kulttuuri (AAI7)

Sisältöjä:

- kielen vaihtelu eri tilanteiden ja aiheiden mukaan
- sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksien pohtiminen
- kirjoitetun ja puhutun kielen erot
- tutustuminen omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin
- suomen kielen piirteiden vertailu muihin tuttuihin kieliin
- synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkitykset ja hierarkiat
- eri media- ja kulttuuritarjontojen hyödyntäminen (kirjastot, elokuvat, teatterit ja museot)

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Tekstien tulkitseminen (T6) (L1-L2, L4-L5)
- Tekstien tuottaminen (T12) (L2, L4-L6)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T13-T15) (L1-L2, L4-L7)

Kieli ja identiteetti (AAI8)

Sisältöjä:

- omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin tutustuminen
- kielen ja identiteetin suhde
- oman identiteetin rakentumisen ja moninaisuuden merkityksen pohtiminen
- eri media- ja kulttuuritarjontojen hyödyntäminen (kirjastot, elokuvat, teatterit ja museot)
- fiktiivisten ja ei-fiktiivisten, monimuotoisten tekstien tuottaminen omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Tekstien tuottaminen (T9) (L1-L2, L5, L7)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T15) (L2, L4, L6, L7)

Tekstien tuottamisen perusteet (AAI9)

Sisältöjä:

- omien ajatusten, kokemusten ja mielipiteiden jakaminen
- tekstien tuottamisen vaiheet
- omien tekstien arviointi
- palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- kirjoittaminen käsin ja koneella
- sanasto, verbin taivutus ja lausetyypit teksteissä
- tekstien otsikointi, rakenteet ja kappalejako
- oikeinkirjoitus

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1, T4) (L1-L4, L7)
- Tekstien tuottaminen (T10-T12) (L1-L2, L4-L7)

Tekstien tuottaminen (AAI10)

Sisältöjä:

- fiktiivisten ja ei-fiktiivisten tekstien tuottaminen omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta
- kirjoittaminen käsin ja koneella
- opiskelussa tarvittavat kirjoittamistaidot
- tekstien tuottamisen vaiheet
- omien tekstien arviointi
- palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- eri tekstityyppien (kertova, kuvaava, ohjaava ja kantaaottava) ilmaisulle tyypillisten kielellisten ja tekstuaalisten piirteiden käyttö omista teksteistä
- sanajärjestys, virkerakenne, lausetyypit ja lauseenjäsennys tekstien tuottamisessa
- tekstien otsikointi, rakenteet ja kappalejako
- tekstien elävöittäminen harjoittelu
- oikeinkirjoitus
- tekijänoikeuksiin ja eettiseen verkkoviestintään tutustuminen
- monimuotoisten tekstien tuottaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Tekstien tuottaminen (T9-12) (L1-L2, L4-L7)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T14) (L1, L4-L5, L7)

Tekstien tulkinnan perusteet (AAI11)

Sisältöjä:

- monimuotoisten tekstien sujuva lukeminen
- ei-fiktiivisten tekstien sujuva lukeminen
- tekstinymmärtämisen strategiat ja ajattelutaidot
- oman lukutaidon arviointi
- kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaaottavien tekstien kielellisten ja tekstuaalisten piirteiden tunnistaminen
- yhteisesti ja itse valittujen tekstien lukeminen, kuunteleminen ja tulkitseminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Tekstien tulkitseminen (T5-T6, T8) (L1-L2, L4-L5)

Tekstien tulkinta (AAI12)

Sisältöjä:

- monimuotoisten tekstien tulkinnan taidot syventäminen
- kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja kantaaottavien tekstien kielellisten ja tekstuaalisten piirteiden tarkastelu
- kielitiedon käyttö tekstien tarkastelussa
- kerronnan peruskäsitteet: päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika, juoni, kertoja, aihe ja teema
- lähdekriittisyys ja kriittinen lukutaito
- intertekstuaalisuus monimuotoisissa teksteissä
- kirjaston ja verkon monipuolinen käyttö
- verkossa toimiminen eettisesti ja laillisesti
- omaehtoisen lukemisen ja kulttuurin harrastamisen tukeminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Tekstien tulkitseminen (T6-T8) (L1-L2, L4-L5)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T13) (L1-L2, I4)

Kaunokirjallisuuden lukeminen (AAI13)

Sisältöjä:

- kotimaisen ja ulkomaisen kirjallisuuden lukeminen nykykirjallisuudesta klassikoihin
- kirjallisuudesta keskusteleminen
- oman lukutaidon arviointi
- kertovien ja kuvaavien tekstien kielelliset ja tekstuaaliset piirteet
- kerronnan peruskäsitteet: päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika, juoni, kertoja, aihe ja teema
- intertekstuaalisuus monimuotoisissa teksteissä
- kulttuuritarjonnan hyödyntäminen (elokuvat ja teatteri)
- kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön kannustaminen
- itselle kiinnostavan luettavan löytäminen
- luettuun eläytyminen esimerkiksi draaman avulla

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T3) (L1-L2, L4, L7)
- Tekstien tulkitseminen (T5-T6, T8) (L1-L2, L4-L5)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T13-T15) (L1-L2, L4-L7)

Mediatekstit (AAI14)

Sisältöjä:

- mediakulttuurin ilmiöt ja sisällöt
- keskustelua median roolista opiskelijan arjessa
- mediatekstien piirteet
- mediatekstien tuottaminen yhdessä tai yksin
- tiedonhankinta eri lähteistä
- tietämyksen laajentaminen luetun avulla
- kriittinen lukutaito ja lähdekriittisyys
- verkossa toimiminen eettisesti ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T4) (L1-L4)
- Tekstien tulkitseminen (T7-T8) (L1, L4-L5)
- Tekstien tuottaminen (T12) (L2, L4-L6)

Tietokirjallisuus (AAI15)

Sisältöjä:

- osaamistasolle sopivan tietokirjallisuuden lukeminen ja kuunteleminen
- tietokirjallisuudesta esiin tulleiden yhteiskunnallisten kysymysten pohtiminen
- tiedonhankinta eri lähteistä
- tietämyksen laajentaminen luetun avulla
- eri lähteistä saadun tiedon yhdistäminen
- lähdekritiikki
- kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön kannustaminen
- itselle kiinnostavan luettavan löytäminen
- omaehtoisen lukemisen harrastamisen tukeminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Tekstien tulkitseminen (T7-T8) (L1, L4-L5)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T14) (L1, L4-L5, L7)

Kulttuuri ja kansanperinne (AAI16)

Sisältöjä:

- kulttuurin moninaisuus
- opiskelijoille läheiset kansanperinteen lajit ja niiden jatkajat nykykulttuurissa
- intertekstuaalisuus monimuotoisissa teksteissä
- median ja kulttuuritarjonnan hyödyntäminen (kirjastot, elokuvat, teatterit, museot)
- kulttuurisen kirjoittamisen tutkiminen, kulttuurikeskusteluun osallistuminen
- kulttuurin tuottamiseen osallistuminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T13-T15) (L1-L2, L4-L7)

Nykykulttuurin ilmiöitä (AAI17)

Sisältöjä:

- mediakulttuurin ilmiöt ja sisällöt
- osaamistasolle sopivan kotimaisen ja ulkomaisennykykirjallisuuden lukeminen
- kirjallisuudesta keskusteleminen

- opiskelijoille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuureissa
- median ja kulttuuritarjonnan hyödyntäminen (kirjastot, elokuvat, teatterit, museot)
- intertekstuaalisuus monimuotoisissa teksteissä
- kokonaisilmaisuun ohjaaminen
- luettuun eläytyminen esimerkiksi draaman avulla

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T3) (L1-L2, L4, L7)
- Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T13-T15) (L1-L2, L4-L7)

9.1.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Opetussuunnitelman perusteet

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea opiskelijan kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla opiskelija osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioida ja analysoida erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, opinnoissaan ja yhteiskunnassa toimiessaan. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden (kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea opiskelijoiden monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa opiskelijoita rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoille merkitykselliset ja tarpeelliset kielenkäyttötilanteet. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Opiskelijoiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään opiskelijoiden osaamia kieliä.

Opiskelija voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan ensisijaisesti seuraavat näkökulmat: opiskelijan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin/joillakin kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen suomenkielisen oppimisyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja työskentelyssä tai opiskelijan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun opiskelija opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat opiskelijan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli opiskelijan oppimäärä on suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Opiskelija voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Alkuvaiheessa opetuksen erityisenä tehtävänä on suomen kielen ja sen luku- ja kirjoitustaitojen perustan ja oppimaan oppimisen sekä vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen opiskelijan yksilöllisten edellytysten pohjalta. Näin edistetään myös opiskelijan itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja sekä kielitietoisuutta. Opetuksessa tuetaan opiskelijan kotoutumisprosessia ja opiskelijan identiteetin kehittymistä oppijana.

Pakollisten kurssien kuvaus

Opiskelijan kieli, vuorovaikutus ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu erilaisissa kielenkäyttötilanteissa. Opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja. Sisällöt valitaan siten, että opiskelija voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä opiskelijoiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet ja arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 harjaannuttaa opiskelijaa viestimään arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistaa kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan	As21-As217	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)	Vuorovaikutustaidot, ilmaisuväranä ja kuullun ymmärtäminen
T2 harjaannuttaa opiskelijaa keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistaa niissä tarvittavaa sanastoa ja fraseologiaa	As21-As217	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Sanaston ja fraseologian hallinta ja laajuus
T3 ohjata opiskelijaa vahvistamaan kielellistä ilmaisurohkeuttaan	As21-As217	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)	Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata opiskelijaa vahvistamaan peruslukutaitoaan ja lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja keskustelemaan lukemastaan	As21-As217	Monilukutaito (L4)	Peruslukutaito ja tekstin ymmärtäminen

<i>T5 auttaa opiskelijaa kehittämään valmiuksia päätellä tekstin merkityksiä tekstuaalisten ja kielellisten vihjeiden sekä tekstilajin perusteella</i>	<i>As24-As27, As213-As217</i>	<i>Monilukutaito (L4), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</i>	<i>Tekstien tulkinta</i>
Tekstien tuottaminen			
<i>T6 innostaa opiskelijaa tuottamaan eri tekstilajeja ja vahvistamaan tuottamisessa tarvittavia taitoja</i>	<i>As23-As217</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)</i>	<i>Tekstien tuottaminen</i>
<i>T7 ohjata opiskelijaa harjoittamaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja sekä oikeinkirjoituksen perusasioita</i>	<i>As21-As217</i>	<i>Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen (L5), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)</i>	<i>Kirjoitustaito käsin ja näppäintaidot</i>
<i>T8 ohjata opiskelijaa tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta</i>	<i>As21-As217</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)</i>	<i>Palautteen antaminen ja vastaanottaminen</i>
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
<i>T9 rohkaista opiskelijaa kehittämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista ja erilaisista teksteistä</i>	<i>As210-17</i>	<i>Monilukutaito (L4), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)</i>	<i>Kielenkäytön havainnointi</i>
<i>T10 ohjata opiskelijaa tunnistamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään sekä huomaamaan oman monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin merkityksen</i>	<i>As216, As217</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)</i>	<i>Eri kielten ja kulttuurien sekä oman kieli ja kulttuuri-identiteetin havainnointi</i>
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			

<i>T11 auttaa opiskelijaa rakentamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa huomaamaan omat vahvuutensa ja oppimistarpeensa kielenkäyttäjänä sekä hankkimaan valmiuksia realististen oppimistavoitteiden asettamiseen</i>	<i>As21-As217</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Arjen taidot (L3)</i>	<i>Oppimistavoitteiden asettaminen</i>
<i>T12 luoda opiskelijalle edellytyksiä integroida eri oppiaineiden opiskelua toisiinsa ja tukea koulussa tärkeiden tekstilajien ja rakenteiden kehittymistä sekä antaa mahdollisuus käyttää koulun eri tekstejä ja aihepiirejä puhumisen ja kirjoittamisen taustamateriaalina</i>	<i>As212, As216, As217</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)</i>	<i>Eri oppiaineiden kielen havainnointi</i>
<i>T13 auttaa opiskelijaa kehittämään taitojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn ja tiedonhakuun</i>	<i>As26, As211, As213, As215, As216</i>	<i>Monilukutaito (L4), Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</i>	<i>Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku</i>
<i>T14 ohjata opiskelijaa arvioimaan omaa kielenoppimistaan</i>	<i>As21-As217</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</i>	<i>Itsearviointitaidot</i>

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa Raahan kaupungin järjestämässä aikuisten perusopetuksessa

Oppimäärän tehtävä

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tehtävänä on tukea kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomen kielen opiskelu tukee myös oman kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamista. Opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoille merkitykselliset ja tarpeellisen kielenkäyttötilanteet. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielenkäytön osa-alueilla, joita ovat puhuminen, kirjoittaminen sekä luetun ja kuullun ymmärtäminen.

Suomi toisena kielenä -kurssikuvaukset

Kielitaidon alkeet (9 kurssia, kesto 252 t)

- tavoitteena kielitaito A1.3 (puhuminen ja kirjoittaminen) ja A2.1 (tekstin ymmärtäminen ja kuullun ymmärtäminen)
- Yhdeksän kurssia voidaan jakaa esimerkiksi kolmeksi kokonaisuudeksi (As21-23, As24-26 ja As27-29), joiden päättyessä opittua kootaan, kerrataan ja arvioidaan.

Opiskelijan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu erilaisissa kielenkäyttötilanteissa. Opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja. Sisällöt valitaan siten, että opiskelija voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä opiskelijoiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

As21 Kielitaidon alkeet: Lähtökohtia suomen kielen opiskelulle

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan tervehdyksiä sekä itseä koskevien tietojen kertomista. Tutustutaan suomen kielen aakkosiin, harjoitellaan ääntämistä ja perehdytään numeroihin. Harjaannutetaan kielenopiskelutaitoja.

As21: Lähtökohtia suomen kielen opiskelulle	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
henkilötietojen antaminen suullisesti ja kirjallisesti itseä koskevien perustietojen antaminen vokaalien ääntäminen	äänteet ja ääntäminen, aakkoset, numerot henkilötietosanasto, tervehdykset, kuulumis- ja tutustumisfraasit, viikonpäivät, maat, kielet, kansalaisuudet, persoonapronominit, olla-verbi, olla kotoisin + mistä ja puhua + mitä, fraaseina, vokaaliharmonia, verbejä
Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:	
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7)	
Tekstien tulkitseminen (T4) (L4)	
Tekstien tuottaminen (T7-T8) (L1-L2, L5)	
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)	

As22 Kielitaidon alkeet: Perusviestintää arkipäivän tilanteissa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan kysymistä, vastaamista ja pyytämistä erilaisissa arjen viestintätilanteissa. Perehdytään ajanilmauksiin ja tutustutaan vuodenkiertoon. Harjoitellaan opiskeluun liittyvää käsitteistöä.

As22: Perusviestintää arkipäivän tilanteissa	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
yksinkertaisten kysymysten tekeminen ja niihin vastaaminen ymmärrettävä ääntäminen säästä puhuminen kurssilla tarvittavia perusfraaseja, pyytäminen, poissaolon ilmoittaminen	kysymyssanoja, -ko/kö-kysymyksiä, kysymyslauseita persoonan taiputus (verbityyppi 1), negatiivinen lause opiskeluun liittyvää sanastoa tärkeimpiä ajanilmauksia, kalenteri ja lukujärjestys, kuukaudet, viikontpäivät, kellonajat ja päivän kulku sääsanastoa tavallisimpia adjektiiveja, värejä
Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4) (L4) Tekstien tuottaminen (T7-T8) (L1-L2, L5) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)	

As23 Kielitaidon alkeet: Minä ja perheeni

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Opetellaan kertomaan itsestä, perheestä ja suvusta suullisesti ja kirjallisesti. Harjoitellaan ilmaisemaan omistamista.

As23: Minä ja perheeni	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
perheestä kertominen ja perhettä koskeviin kysymyksiin vastaaminen omistamisen ilmaiseminen kuvailu	genetiivi, <i>k-p-t-vaihtelu (verbityyppi 1)</i> omistusrakenne/negatiivinen omistusrakenne, partitiivi perhe, kuvaava ulkonäkösanoja, verbejä (<i>verbityypit 1–5</i>), t-monikko
Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4) (L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)	

As24 Kielitaidon alkeet: Vuorovaikutusta asiointitilanteissa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan yksinkertaisia ostotilanteita, niihin liittyviä fraaseja ja keskeisiä rakenteita. Opetellaan ruokasanastoa.

As24: Vuorovaikutus asiointitilanteissa	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
yksinkertaiset ostotilanteet: hinnan kysyminen, tuotteiden sijainnin kysyminen, pyytäminen, ostosfraasit, mainosten ja kuittien lukeminen ostoslistan kirjoittaminen	ruoka- ja vaatesanasto kauppoihin, ostoksiin ja mainoksiin liittyvä sanasto <i>(verbityypit 1–5)</i> numeroiden kertaus + puhekielen numerot + partitiivi
Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4-T5) (L1, L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)	

As25 Kielitaidon alkeet: Asumisen arkea

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Opiskellaan asumiseen liittyvää sanastoa. Harjoitellaan kuvailemaan omaa kotia suullisesti ja kirjallisesti. Opitaan ilmaisemaan paikkaa ja suuntaa.

As25: Asumisen arkea	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
oman asunnon ja muiden tilojen yksinkertainen kuvailu suullisesti ja kirjallisesti paikan ja suunnan ilmaiseminen	asumissanasto adjektiivit eksistentiaalilause inessiivin ja adessiivin käyttötilanteet omistusrakenteen ja negatiivisen omistusrakenteen kertaus <i>monikon nominatiivi</i> <i>demonstratiivipronominit</i>

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7)
Tekstien tulkitseminen (T4-T5) (L1, L4)
Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5)
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)

As26 Kielitaidon alkeet: Matkustaminen eri kulkuvälineissä

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan matkustamiseen liittyvää kieltä ja siihen liittyviä vuorovaikutustilanteita. Harjoitellaan lukemaan aikatauluja ja käyttämään sähköisiä reittioppaita.

As26: Matkustaminen eri kulkuvälineissä	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
aikataulujen ja reittioppaiden lukeminen ja käyttäminen käytännön taidot kulkuvälineissä (bussiliput, matkakortit, maksaminen) neuvojen kysyminen kulkuvälineisiin, reitteihin, aikatauluihin ja hintoihin liittyen	matkustamis- ja kulkuvälinesanasto fraasit kysymyssanojen kertausta <i>demonstratiivipronominit</i> <i>sanatyypit</i> <i>tilalause</i> apuverbien käyttö imperatiivi
Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4-T5) (L1, L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)	

As27 Kielitaidon alkeet: Terveys ja hyvinvointi

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan omasta terveydentilasta ja omista tunnetiloista kertomista. Opiskellaan kehoon ja sairastamiseen liittyviä käsitteitä, avun pyytämistä ja poissaolosta ilmoittamista. Harjoitellaan terveydenhuollon asiointitilanteita.

As27: Terveys ja hyvinvointi	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
voinnin kysyminen lääkärissä asiointi kysymysten esittäminen ja vastaaminen avun pyytäminen poissaolojen ilmoittaminen omien tunteiden kuvailu lääkəriin ja hätänumeroon soittaminen	terveys- ja sairaussanastoa ja puhelimessa ja lääkärissä käytettäviä fraaseja ruumiinosat
Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4-T5) (L1, L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)	

As28 Kielitaidon alkeet: Minun päiväni

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan kertomaan omasta arjesta ja päiväkulusta. Tutustutaan erilaisiin vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin. Opiskellaan ilmaisemaan pitämistä ja kiinnostusta.

As28: Minun päiväni	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
omasta arjesta ja päiväkulusta kertominen suullisesti ja kirjallisesti harrastuksiin ilmoittautuminen pitämisen ja kiinnostuksen ilmaiseminen kalenterin ja lukujärjestyksen lukeminen	<i>negatiivinen imperfekti</i> <i>me-passiivi puhekielessä</i> <i>aikasanasto ja sen taivutus</i> <i>tekstien rakenteen ymmärtäminen: otsikko, virke, kappale, välimerkit, iso alkukirjain, lopetusmerkki, välimerkit</i> <i>minä pidän/minä tykkään + mistä</i>
Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4) (L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)	

As29 Kielitaidon alkeet: Työelämässä toimiminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Opiskellaan ammattisanastoa ja työelämässä tarvittavaa kieltä. Harjoitellaan kuvailemaan eri ammatteja. Tutustutaan suomalaisen työelämän käytänteisiin.

As29: Työelämässä toimiminen	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
ammatin ja työpaikan kertominen ja kysyminen työpäivästä ja ammatista kertovien yksinkertaisten tekstien lukeminen	ammattisanasto, työpaikat kuvailu verbejä <i>objekti</i> persoonapronominien taivutus
Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4) (L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)	

Kehittyvä kielitaito (8 kurssia, kesto 224 t)

- tavoitteena kielitaito A2.1 (puhuminen ja kirjoittaminen) ja A2.2 (tekstinymmärtäminen ja kuullun ymmärtäminen)
- kahdeksan kurssia voidaan jakaa esimerkiksi kahdeksi kokonaisuudeksi (As210-213 ja As214-217), joiden päättyessä opittua kootaan, kerrataan ja arvioidaan.

As 210: Minun historiani

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla harjoitellaan kertomaan ja kirjoittamaan omasta henkilöhistoriasta. Opiskellaan oman elämän kuvaamiseen liittyviä fraaseja sekä tekstiä sidostavia ajanilmauksia ja konjunktioita.

As210: Minun historiani	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
Omasta henkilöhistoriasta kertominen suullisesti ja kirjallisesti	imperfekti, perfekti essiivi sidossanoja (esim. konjunktioit ja ajanilmaukset)

Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet:
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7)
Tekstien tulkitseminen (T4) (L4)
Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5)
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T9) (L2, L4)
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T14) (L1)

As211 Kehittyvä kielitaito: Asuminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tutustutaan erilaisiin asumismuotoihin ja tarkastellaan asumiseen liittyviä tekstejä. Harjoitellaan asiointitilanteita sekä asumisen ongelmien kuvailua suullisesti ja kirjallisesti. Tutustutaan ohjailevien tekstien piirteisiin (kehottaminen, kiello ym.).

As211: Asuminen	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
asumiseen liittyvien tekstien ymmärtäminen, esimerkiksi asuntoilmoitukset, järjestyssäännöt, ilmoitustauluviestit, lajitteluohjeet yms.	asumiseen liittyvä sanasto, imperatiivi, ajanilmaukset ohjailevien tekstien piirteitä
kommunikoiminen asumisesta esimerkiksi naapureiden ja isännöitsijän kanssa	asiointitilanteiden havainnointia ja harjoittelua
asumisen ongelmien kuvailu suullisesti ja kirjallisesti	
Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4) (L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5) Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T9) (L2, L4) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)	

As212 Kehittyvä kielitaito: Luonto ja lähiympäristö

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opiskellaan luontoon, eläimiin ja erilaisiin elinympäristöihin liittyvää sanastoa. Tutustutaan omaan lähiympäristöön ja sen palveluihin. Harjoitellaan ajan, paikan ja suunnan ilmauksia.

As212: Luonto ja lähiympäristö	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
luontoaiheisten tekstien ymmärtäminen luontoon/ympäristöön liittyvistä asioista keskustelu lähiympäristössä toimiminen ja viestiminen	luonto-, eläin- ja elinympäristösanastot jokamiehenoikeudet ajan, paikan ja suunnan ilmaukset <i>verbi + -maan</i> <i>verbityyppi 6</i> <i>tässä, tuossa, siinä</i>
Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4) (L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5) Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T9) (L2, L4) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11-T12) (L1-L3)	

As213 Kehittyvä kielitaito: Harrastukset

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla opitaan kertomaan ja keskustelemaan vapaa-ajan vietosta ja omista harrastuksista. Opetellaan etsimään tietoa uusista harrastusmahdollisuuksista ja poimimaan teksteistä olennaisia tietoja. Harjoitellaan oman mielipiteen ilmaisua ja perustelua.

As213: Harrastukset	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
vapaa-ajan vietosta ja omista harrastuksista kertominen ja keskustelu tiedonhankinta ja olennaisten tietojen poimiminen teksteistä oman mielipiteen ilmaisu ja perustelu	harrastussanaston kertausta negatiivinen imperfekti verbimuodot (-minen, -ma- ja rektio) -sti-adverbi lukustrategiat
Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4-T5) (L1, L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5)	

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T9) (L2, L4)
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T13-T14) (L1, L3-L4)

As214 Kehittyvä kielitaito: Asiointi lääkärissä ja apteekissa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla harjoitellaan ajan varaamista puhelimitse. Opitaan kuvaamaan omaa vointia ja käyttämään menneen ajan ilmaisuja. Harjoitellaan dialogeja lääkärillä ja apteekissa. Opiskellaan ohjeiden, kutsujen ja läheteiden keskeisiä ilmauksia.

As214: Asiointi lääkärissä ja apteekissa	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
ajanvaraus lääkärille (puhelimitse), ajan peruminen ja vaihtaminen	terveys- ja sairaussanasto ruumiinosat
ohjeiden, kutsujen ja läheteiden keskeisten ilmausten ymmärtäminen	lääkärissä asiointi, sanasto ja fraasit
dialogi lääkärissä ja apteekissa	imperfektin kertausta
oman voinnin kuvaaminen ja imperfektin käyttö puheessa	täytyä-verbi objekti k-p-t-vaihtelu sanatyypeissä e, in, as/äs terveyteen liittyvät tekstit
Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4-T5) (L1, L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5) Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T9) (L2, L4) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T14) (L1, L3)	

As215 Kehittyvä kielitaito: Koulutus ja työ Suomessa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla perehdytään suomalaisen työelämän ja koulutusjärjestelmän pääpiirteisiin. Tutustutaan työpaikkailmoituksiin. Opitaan kertomaan omasta koulutus- ja työhistoriasta. Harjoitellaan tekstiä sidostavia ajanilmauksia ja konjunktioita.

As215: Koulutus ja työ Suomessa	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
työpaikkailmoitusten lukeminen omasta koulutus- ja työhistoriasta kertominen tekstin tuottamisen harjoittelu sidostavien ajanilmausten ja konjunktioiden kanssa	koulutus- ja työelämäsanasto <i>i-monikko</i> <i>joka-pronomini monikossa</i> <i>pronominit: nämä, nuo, ne</i> rektio aikamuotoja sidostavat ajanilmaukset ja konjunktiot ilmoitusten tekstuaalinen rakenne
Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4-T5) (L1, L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5) Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T9) (L2, L4) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11, T13-T14) (L1, L3-L4)	

As216 Kehittyvä kielitaito: Monimediainen ympäristö

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämistä opiskelussa. Tutustutaan verkkopohjaisiin oppimisympäristöihin ja harjoitellaan niitä eri oppiaineiden opiskelussa. Tutustutaan tarkemmin puhekielen piirteisiin eri konteksteissa. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiötä ja median roolia opiskelijan arjessa. Varmennetaan näppäintaitoja.

As216: Monimediainen ympäristö	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
tieto- ja viestintätekniikan avulla viestiminen verkkopohjaisten oppimisympäristöihin tutustuminen puhekielen piirteiden tunnistaminen eri konteksteissa medialukutaidot näppäintaidot	erilaisten sovellusten käyttäminen opiskelussa näppäintaidot, oikeinkirjoitus, puhekielen piirteet eri laitteiden ja medioiden käyttö: kamerakynäpedagogiikka, blogi, instagram, Twitter, YouTube yms.

Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet:
 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7)
 Tekstien tulkitseminen (T4-T5) (L1, L4)
 Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5)
 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T9-T10) (L2, L4)
 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11-T14) (L1-L4)

As217 Kehittyvä kielitaito: Kirjallisuus, kansalliset juhlapäivät ja tapakulttuuri

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Perehdytään suomalaiseen juhlaperinteeseen ja tapakulttuuriin ja etsitään niistä yhtäläisyyksiä ja eroja opiskelijan omaan kulttuuriin. Tutustutaan suomalaiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista.

As217: Kirjallisuus, kansalliset juhlapäivät ja tapakulttuuri	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
juhlaperinteiden ja tapakulttuurien vertaileminen ja niistä keskusteleminen	suomalaiset kalenteri- ja perhejuhlat ja niihin liittyvää sanastoa
lyhyen kaunokirjallisen teoksen lukeminen taitotason ja kiinnostuksen mukaan (selkokirjat, lastenkirjat)	passiivin preesens eksistentiaalilause ja predikatiivilause monikon partitiivi
<p>Laaja-alaiset osaamisen tavoitealueet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen (T1-T3) (L1-L2, L7) Tekstien tulkitseminen (T4-T5) (L1, L4) Tekstien tuottaminen (T6-T8) (L1-L2, L5) Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (T9-T10) (L2, L4) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (T11-T14) (L1-L4)</p>	

9.1.2. Vieras kieli, englanti, A-oppimäärä

Opetussuunnitelman perusteet

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy erilaisissa yhteyksissä kotona, opiskelun parissa, työelämässä ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kielenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa opiskelijoiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä. Opiskelijoita ohjataan tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon

käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Opiskelijat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena. Opiskelijoita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee opiskelijoiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia opiskelijoiden käyttämiä kieliä mahdollisimman laajasti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa opiskellaan A1-kieltä. Kielten kurssikoodit muodostuvat aikuisten perusopetuksen vaiheen, kielen kirjaintunnuksen, oppimäärän tasotunnuksen ja kurssinumeron mukaan. Esimerkiksi Aena1 tarkoittaa englannin kielen A-oppimäärän kurssia numero 1 perusopetuksen alkuvaiheessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa oppimisen ilolle ja luovuudelle.

Vieraan kielen opetus on osa kielikasvatusta. Opiskelijoissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kohdekielissä ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia opiskelijoita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla opiskelijoita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Vieraan kielen opiskelu valmistaa opiskelijoita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja opiskelijoiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa opiskelijan luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Opiskelijoille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus pyritään järjestämään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Opiskelijoiden erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu hakemaan osaamillaan kielillä tietoa. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa.

Englannin kielen opiskelu aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa (A-oppimäärä)

Opiskelija, jolla ei ole englannin kielessä aiempia opintoja tai muulla tavoin hankittua englannin taitoa, aloittaa opintonsa kurssista 1. Kaikki tavoitteet ovat mukana kaikilla kursseilla, mutta niiden painotus voi vaihdella.

Useat opiskelijat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä opiskelijoiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet ja arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaihe

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Kielenopiskelutaidot			
<i>T1 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</i>	<i>Aena1 – Aena4</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Arjen taidot (L3)</i>	<i>Tietoisuus tavoitteista</i>
<i>T2 ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten</i>	<i>Aena1 – Aena4</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>	<i>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen</i>
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
<i>T3 ohjata opiskelijaa harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta</i>	<i>Aena1 – Aena4</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>	<i>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</i>
<i>T4 rohkaista opiskelijaa pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja</i>	<i>Aena1 – Aena4</i>	<i>Monilukutaito (L4)</i>	<i>Viestintästrategioiden käyttö</i>
<i>T5 tukea opiskelijan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia</i>	<i>Aena1 – Aena4</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Monilukutaito (L4)</i>	<i>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</i>

<i>harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita</i>			
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
<i>T6 ohjata opiskelijaa työskentelemään vaativuudeltaan monen tasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita</i>	<i>Aena1 – Aena4</i>	<i>Monilukutaito (L4)</i>	<i>Tekstien tulkintataidot</i>
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
<i>T7 tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin</i>	<i>Aena1 – Aena4</i>	<i>Arjen taidot (L3) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>	<i>Tekstien tuottamistaidot</i>
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
<i>T8 ohjata opiskelijaa havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä</i>	<i>Aena1 – Aena4</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutustaidot (L2)</i>	<i>Kielellisen ympäristön hahmottaminen</i>
<i>T9 motivoida opiskelijaa arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia</i>	<i>Aena1 – Aena4</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutustaidot (L2)</i>	<i>Ei käytetä arviointiperusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>

<i>T10 ohjata opiskelijaa havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea opiskelijan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä</i>	<i>Aena1 – Aena4</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)</i>	<i>Kielellinen päättely</i>
<i>T11 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa</i>	<i>Aena1 – Aena4</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3)</i>	<i>Englanninkielisen aineiston löytäminen</i>

Englannin kielen A-oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Aena1 Kielitaidon alkeet: Lähtökohtia englannin opiskelulle

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan englannin opiskeluun. Harjoitellaan itseä koskevien tietojen kertomista ja vaihtamista. Painotetaan englanninkielisen puheen havainnointia ja ääntämistä. Opetellaan kielenopiskelutaitoja.

Alkuvaiheen opiskelija, jolla ei ole aiempia opintoja tai muulla tavalla hankittua englannin taitoa, aloittaa opintonsa kurssista 1.

Sisältöjä:

- itseä koskevien tietojen kertominen ja vaihtaminen: tutustuminen, tapaaminen, itsensä esittely
- omasta elinympäristöstä kertominen
- Sanasto: maat ja kansallisuudet, jokapäiväiset fraasit, numerot 1-100, aakkoset, perhesanat, asuminen, viikonpäivät
- Rakenteet: persoonapronominit, olla-verbin taivutus (myös kieltomuoto), kysymyksen esittäminen, have-verbin taivutus, yksikkö ja monikko, genetiivi, persoonapronominien omistusmuodot

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Kielenopiskelutaidot (T1-T2) (L1, L3-L6)
- Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa (T3-T5) (L2, L4-L5, L7)
- Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä (T6) (L4)
- Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä (T7) (L3-L5, L7)
- Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (T8-T11) (L1-L3)

Aena2 Kielitaidon alkeet: Perusviestintää arkipäivän sosiaalisissa tilanteissa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan toimintaa tavanomaisimmissa sosiaalisissa kohtaamistilanteissa (perhe, suku ja ystävät, vapaa-aika). Painotetaan edelleen puhumista ja ääntämistä. Opetellaan kielenopiskelutaitoja ja joidenkin kielitaidon alkuvaiheessa tarvittavien viestintästrategioiden käyttöä.

Sisältöjä:

- Asioiden kuvailu, omasta päivästä kertominen, aikataulut
- sanasto: jokapäiväisen elämän tavarat, värit, sää, vuodenajat, päiväohjelmaan liittyvät sanat, kuukaudet
- Rakenteet: artikkelit, adjektiivit yhdistettynä be- ja have-verbeihin, substantiivien monikko, kello ja ajan prepositiot, päiväohjelmaan liittyviä verbejä, 3. persoonan s, kysymykset do-apuverbillä

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Kielenopiskelutaidot (T1-T2) (L1, L3-L6)
- Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa (T3-T5) (L2, L4-L5, L7)
- Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä (T6) (L4)
- Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä (T7) (L3-L5, L7)
- Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (T8-T11) (L1-L3)

Aena3 Kielitaidon alkeet: Vuorovaikutus asiointitilanteissa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan kohtaamista arkipäivän asiointitilanteissa. Kiinnitetään huomiota tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön. Painotetaan edelleen puhumista ja ääntämistä.

Sisältöjä:

- vapaa-aika, asioiminen kaupassa ja apteekissa
- sanasto: harrastukset, paikat kaupungissa/omassa asuinympäristössä, tuotteita, hintoja, asiakaspalvelusanastoa,
- Rakenteet: paikan prepositiot, ajan adverbejä, kestopreesens, adjektiivien vertailu

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Kielenopiskelutaidot (T1-T2) (L1, L3-L6)
- Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa (T3-T5) (L2, L4-L5, L7)
- Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä (T6) (L4)
- Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä (T7) (L3-L5, L7)
- Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (T8-T11) (L1-L3)

Aena4 Kielitaidon alkeet: Koulu ja opiskelu

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Opetellaan käyttämään englantia opiskeluun ja koulutukseen liittyvissä yhteyksissä omien tarpeiden mukaan painottaen.

Sisältöjä:

- opiskelu, työelämä, ammatit
- sanasto: kouluaineiden nimet, opiskelusanastoa, verbejä, perusammatteja, työpaikkoja ja työtehtäviä
- rakenteet: säännöllisten verbien imperfekti, be, have, be going to -rakenne tulevaisuuden suunnitelmien ilmaisemisessa

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Kielenopiskelutaidot (T1-T2) (L1, L3-L6)
- Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa (T3-T5) (L2, L4-L5, L7)
- Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä (T6) (L4)
- Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä (T7) (L3-L5, L7)

Englannin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi luonnollista ja opiskelijalle merkityksellistä. Opiskelijoita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Toiminnallisuuden ja yhdessä oppimisen avulla opiskelijat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin kielen A-oppimäärässä aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opiskelijoita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee opiskelijoiden kielitaidon kehittymistä. Opiskelijoita kannustetaan opiskelemaan myös muita tarjolla olevia kieliä. Opiskelijoille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englantia entuudestaan osaaville opiskelijoille.

Englannin kielen A-oppimäärän arviointi aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Arviointi ja siihen perustuva palaute on kannustavaa, monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävä. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Opiskelijoita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen.

Sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määritelty oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet.

9.1.3. Matematiikka

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää opiskelijoiden taitoa käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkreettisuus ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee opiskelijoiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa opiskelijat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa opiskelijoita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden heidän omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää opiskelijoiden taitoa käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Matematiikan opetuksen tavoitteet ja arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet matematiikassa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä
Merkitys, arvot ja asenteet			
<i>T1 tukea opiskelijan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä</i>	<i>Ama1-5</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Arjen taidot (L3) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>	<i>Kiinnostuksen ja motivaation kehittyminen</i>
Työskentelyn taidot			
<i>T2 ohjata opiskelijaa kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa</i>	<i>Ama1-5</i>	<i>Monilukutaito (L4)</i>	<i>Havaintojen tekeminen, tulkinta ja hyödyntäminen</i>
<i>T3 kannustaa opiskelijaa esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tietoa viestintäteknologiaa hyödyntäen</i>	<i>Ama1-5</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>	<i>Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen</i>
<i>T4 ohjata opiskelijaa kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitoja</i>	<i>Ama1-5</i>	<i>Ajattelu- ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>	<i>Ongelmaratkaisutaidot</i>
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
<i>T5 ohjata opiskelijaa ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja</i>	<i>Ama1-5</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4)</i>	<i>Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö</i>

<i>T6 tukea opiskelijaa lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä</i>	<i>Ama1-2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4)</i>	<i>Lukukäsite</i>
<i>T7 perehdyttää opiskelijaa peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin</i>	<i>Ama1-2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4)</i>	<i>Peruslaskutoimitukset ja niiden ominaisuuksien hyödyntäminen</i>
<i>T8 ohjata opiskelijaa kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässä-laskustrategioita</i>	<i>Ama2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4)</i>	<i>Laskutaito ja päässä-laskustrategiat</i>
<i>T9 tutustuttaa geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia</i>	<i>Ama3-4</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>	<i>Geometrian käsitteet ja taito havainnoida geometrisia ominaisuuksia</i>
<i>T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään mittaaamisen periaate</i>	<i>Ama3-4</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4)</i>	<i>Mittaaminen</i>
<i>T11 tutustuttaa opiskelija taulukoihin ja diagrammeihin</i>	<i>Ama5</i>	<i>Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>	<i>Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta</i>
<i>T12 harjaannuttaa opiskelijaa laatimaan vaihteittaisia toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä</i>	<i>Ama5</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>	<i>Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä</i>

Matematiikan kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Kaikilla kursseilla kehitetään opiskelijoiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia sekä soveltaa käänteisyyden periaatetta. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti sekä havaita syy- ja seuraussuhteita.

Opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa laadittaessa selvitetään opiskelijan matemaattisen osaamisen taso testien avulla ja päätetään, mitä alkuvaiheen matematiikan kursseja hänen opiskelusuunnitelmaansa sisällytetään. Jos opiskelijalla arvioidaan olevan jo ennestään kaikkia alkuvaiheen matematiikan kurssien asiiasältöjä vastaavat taidot, hän voi siirtyä suoraan opiskelemaan aikuisten

perusopetuksen ylempien vuosiluokkien matematiikan kursseja, kun hänen kielitaitonsa on saavuttanut sellaisen tason, että opiskelu siellä on kielitaidon puolesta mahdollista.

Alkuvaiheen matematiikan opetuksessa käytetään monipuolisia ja osallistavia työtapoja sekä keskitytään matematiikan sanaston oppimiseen. Oppimateriaalina voidaan käyttää peruskoulun alakoulun ja yläkoulun materiaaleja.

Ama1 Luvut ja laskutoimitukset I

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Opiskelijoiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä syvennetään ja varmennetaan sekä harjaannutetaan heidän päässäälaskutaitoaan. Tutustutaan laskualgoritmeihin ja hyödynnetään laskutoimitusten välisiä yhteyksiä. Opiskelijoita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Sisältöjä:

- lukujonot
- kymmenjärjestelmä, kellotaulun 60-järjestelmä
- yhteen- ja vähennyslaskut
- pyöristäminen, likiarvot
- kerto- ja jakolasku
- laskujärjestys
- päässäälasku
- murtoluvun käsite

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Merkitys, arvot ja asenteet (T1) (L1, L3, L5)
- Työskentelyn taidot (T2-T4) (L1-L2, L4-L6)
- Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet (T5-T7) (L1, L4)

Ama2 Luvut ja laskutoimitukset II

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Lukualuetta laajennetaan negatiivisilla luvuilla sekä tutustutaan vastalukuun ja itseisarvoon. Opitaan murtoluvun käsite osana lukumäärästä ja osana kokonaisuudesta sekä harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa pitäytyen kerto- ja jakolaskussa luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Desimaaliluvut ja niiden peruslaskutoimituksien periaatteet opiskellaan ja yhdistetään opiskelijoiden ympäristöön. Prosentin käsite sekä prosenttiluvun ja -arvon laskeminen opiskellaan opiskelijoita kiinnostavien aihepiirien avulla. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välisiä yhteyksiä.

Sisältöjä:

- erilaiset lukualueet (negatiiviset luvut, murtoluvut, desimaaliluvut, prosentit)
- peruslaskutoimituksia erilaisilla lukualueilla
- murtoluvun käsite
- murtolukujen kerto- ja jakolaskut luonnollisilla luvuilla
- desimaalit ja niiden peruslaskutoimitukset
- prosenttien käsite ja prosenttiluvun ja -arvon laskeminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Merkitys, arvot ja asenteet (T1) (L1, L3, L5)
- Työskentelyn taidot (T2-T4) (L1-L2, L4-L6)
- Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet (T5-T8) (L1, L4)

Ama3 Geometria I

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin ja tutustutaan niiden ominaisuuksiin. Tutustutaan tasokuvioihin ja tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Tutustetaan opiskelijat mittaamisen periaatteeseen. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittamista. Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan opiskelijoita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Sisältöjä:

- geometrian peruskäsitteet
- kappaleiden ja kuvioiden luokittelu
- kappaleiden ja kuvioiden ominaisuudet
- kolmio, nelikulmio ja ympyrä
- mittaaminen ja SI-järjestelmä
- kulmat
- symmetria

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Merkitys, arvot ja asenteet (T1) (L1, L3, L5)
  - Työskentelyn taidot (T2-T4) (L1-L2, L4-L6)
  - Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet (T5, T9-T10) (L1, L4-L5)
-

Ama4 Geometria II

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Käsitellään koordinaatistossa ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin. Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan opiskelijoita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä. Mitattaessa kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

Sisältöjä:

- koordinaatisto
- mittakaava
- yhdenmuotoisuus
- kuvioiden piirin ja pinta-alan laskeminen
- suorakulmaisten särmiöiden tilavuus
- yksikönmuunnokset

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Merkitys, arvot ja asenteet (T1) (L1, L3, L5)
  - Työskentelyn taidot (T2-T4) (L1-L2, L4-L6)
  - Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet (T5, T9-T10) (L1, L4-L5)
-

Ama5 Matemaattinen ongelmanratkaisu

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla. Muodostetaan ongelmia opiskelijoiden kannalta mielenkiintoisista aihepiireistä ja ratkaistaan niitä matematiikan avulla. Harjoitellaan tietojen esittämistä yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Tutustutaan yleisimpiin tilastollisiin tunnuslukuihin kuten suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Sisältöjä:

- lukujonot ja säännönmukaisuus
- yhtälöt
- omien matemaattisten ongelmien luomista ja ratkaisemista
- taulukot ja diagrammit
- yksinkertaisia tilastollisia käsitteitä
- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- yksinkertainen ohjelmointi

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Merkitys, arvot ja asenteet (T1) (L1, L3, L5)
- Työskentelyn taidot (T2-T4) (L1-L2, L4-L6)
- Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet (T5, T11-T12) (L1-L2, L4-L5)

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen lähtökohtana käytetään opiskelijoille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineiden tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joiden valintaan opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Opetus kehittää opiskelijoiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisin välinein, suullisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä tulkiten kuvia. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiemmin opetetuista ja opiskelluista keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Opiskelijoiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa opiskelijoille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Opiskelijoille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle opiskelijalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia opiskelijoita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Opiskelijan oppimisen arviointi matematiikassa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää opiskelijoiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota kannustavan palautteen antamiseen, vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Opiskelijoita ohjataan myös arvioimaan omaa oppimistaan.

Opiskelijoiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Opiskelijoilla on oltava mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. Arvioinnissa on tärkeää havainnoida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määritelty oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet.

9.1.4. Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen kurssit lisäävät opiskelijan tietoja, taitoja ja valmiuksia toimia suomalaisessa yhteiskunnassa ja paikallisessa sekä globaalissa kulttuurissa aktiivisena kansalaisena. Opintojen aikana opiskelijalle muodostuu käsitys suomalaisen demokraattisen yhteiskunnan keskeisistä arvoista ja toimintakulttuurista sekä perusrakenteista. Opinnot liittyvät Suomen historiaan sekä sen eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin.

Kulttuurintuntemuksessa kiinnitetään huomiota kulttuurien monimuotoisuuteen ja monikerroksisuuteen. Kurssit syventävät perusopetuksen tietoja ja johdattavat opiskelijoita aikuisten perusopetuksen päättövaiheen yhteiskuntaopin ja historian kurssien tavoitteisiin ja sisältöihin. Opetuksessa harjaannutetaan yhteiskuntaopille ja historialle ominaisia opiskelu- ja tekstitaitoja.

Oppisisällöissä otetaan huomioon ne käytännön tarpeet, joita opiskelijalla on eri elämäntilanteissa. Opinnoissa edetään arkielämän tilanteista kohti laajempia kulttuuri- ja yhteiskuntataitoja sekä syvällisempää yhteiskunnan ja kulttuuriperinnön tuntemusta. Tavoitteena on myös paikallistuntemuksen lisääminen ja alueellisten erityispiirteiden huomioon ottaminen.

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen opetuksen tavoitteet ja arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
T1 auttaa opiskelijaa ymmärtämään suomalaista demokraattista yhteiskuntaa sekä sen tapoja, arvoja ja normeja	Ayk1, Ayk3	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)	Suomalaisen yhteiskunnan sekä sen tapojen, arvojen ja normien ymmärtäminen
T2 auttaa opiskelijaa tuntemaan Suomen historian sekä yhteiskunta- ja talousjärjestelmän peruspiirteet sekä niihin liittyviä käsitteitä	Ayk1-Ayk3	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)	Suomen historian sekä yhteiskunta ja talousjärjestelmän sekä niihin liittyvien käsitteiden tunteminen

<i>T3 ohjata opiskelijaa tuntemaan Suomessa oleskelevan ja kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet sekä käyttämään oikeuksiaan ja täyttämään velvollisuutensa</i>	<i>Ayk1-Ayk2</i>	<i>Arjen taidot (L3)</i>	<i>Perusoikeuksien ja velvollisuuksien tunteminen</i>
<i>T4 ohjata opiskelijaa tuntemaan ja käyttämään poliittisia ja muita yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia eettisesti kestäväällä tavalla</i>	<i>Ayk1, Ayk3</i>	<i>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>	<i>Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien tunteminen</i>
<i>T5 ohjata opiskelijaa tuntemaan perheen sekä lapsen ja nuoren aseman, sukupuolten välisen tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden periaatteet Suomessa</i>	<i>Ayk3</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)</i>	<i>Perheenjäsenten aseman, sukupuolten välisen tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden periaatteiden tunteminen</i>
<i>T6 ohjata opiskelijaa ymmärtämään työnteon ja yrittäjyyden merkityksen sekä tuntemaan ja hyödyntämään tärkeimpiä julkisia ja yksityisiä palveluita sekä kolmannen sektorin toimintaa</i>	<i>Ayk1-2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>	<i>Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen ymmärtäminen sekä palveluiden tunteminen</i>
<i>T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja tarkastelemaan kulttuurien välisiä eroja ja niiden syitä sekä kunnioittamaan kulttuurien moninaisuutta</i>	<i>Ayk3</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3) Monilukutaito (L4)</i>	<i>Kulttuurien tuntemus ja moninaisuuden kunnioitus</i>
<i>T8 ohjata opiskelijaa tuntemaan ja tarkastelemaan kotoutumisprosessin eri vaiheita</i>	<i>Ayk2-Ayk3</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)</i>	<i>Kotoutumisprosessin tuntemus ja tilanteen hallinta</i>
<i>T9 ohjata opiskelijaa suhtautumaan avoimesti erilaisiin näkemyksiin, vertailemaan niitä kriittisesti sekä torjumaan rasismia ja syrjintää</i>	<i>Ayk3</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä</i>	<i>Yhteiskunnallinen ja kulttuurinen ymmärrys ja kriittinen tarkastelu</i>

		tulevaisuuden rakentaminen (L7)	
--	--	------------------------------------	--

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Raahen kaupungin aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijan tietoja, taitoja ja valmiuksia toimia suomalaisessa yhteiskunnassa ja lokaalissa sekä globaalissa kulttuurissa aktiivisena kansalaisena. Oppiaineen tavoitteena on muodostaa opiskelijalle käsitys suomalaisen demokraattisen yhteiskunnan keskeisistä arvoista ja toimintakulttuurista sekä yhteiskunnan perusrakenteista.

Ayk1 Yhteiskunnan perusrakenteet ja arjen taidot

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan suomalaisen yhteiskunnan arvoihin, normeihin, rakenteeseen ja toimintaan yksilön, perheen ja lähiyhteisöjen näkökulmasta. Perehdytään yhteiskuntatietouteen liittyviin keskeisiin käsitteisiin. Käydään läpi perustietoja koskien tapakulttuuria, asiointia, asumista ja työelämää. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Paneudutaan yhteiskunnan tarjoamiin mahdollisuuksiin, eri ammatteihin, yrittäjyyteen sekä oman talouden hoitoon. Lisäksi tutustutaan kansalaisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Sisältöjä:

- suomalainen yhteiskunta ja sen kehitys
- ihminen yhteiskunnan jäsenenä: oikeudet, velvollisuudet, perhe, vähemmistöt, maahanmuutto
- turvallisuus: oma ja yhteisöjen turvallisuus, hätänumero, maanpuolustus
- kuluttaminen: kotitaloudet, asiointi pankissa, asuminen, kierrätys
- koulutus ja työelämä: koulutusjärjestelmä, elinkeinot Suomessa, työpaikan hakeminen, työelämän säännöt, työturvallisuus, edunvalvonta, harmaa talous, yrittäminen

Laaja-alaisen osaamiseen liittyvät tavoitteet:

- T3: ohjata opiskelijaa tuntemaan Suomessa oleskelevan ja kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet sekä käyttämään oikeuksiaan ja täyttämään velvollisuutensa (L3)
  - T4: ohjata opiskelijaa tuntemaan ja käyttämään poliittisia ja muita yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia eettisesti kestäväällä tavalla (L7)
  - T1: auttaa opiskelijaa ymmärtämään suomalaista demokraattista yhteiskuntaa sekä sen tapoja, arvoja ja normeja (L1-L2)
  - T2: auttaa opiskelijaa tuntemaan Suomen historian sekä yhteiskunta ja talousjärjestelmän peruspiirteet sekä niihin liittyviä käsitteitä (L1-L2, L6)
  - T6: ohjata opiskelijaa ymmärtämään työnteon ja yrittäjyyden merkityksen sekä tuntemaan ja hyödyntämään tärkeimpiä julkisia ja yksityisiä palveluita sekä kolmannen sektorin toimintaa (L1, L4-L5)
-

Ayk2 Historia, maantuntemus ja yhteiskunnan toiminta

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tarkastellaan pääpiirteittäin Suomen ja lähialueiden historiaa, maantiedettä sekä Suomen asemaa ja toimintaa osana Pohjoismaita, Eurooppaa ja maailmaa. Paneudutaan Suomen historiaan ja maantuntemukseen liittyviin käsitteisiin. Perehdytään ihmisen toimintaan eri aikoina ja eri kulttuureissa sekä pohditaan syitä ihmisten toiminnan erilaisille motiiveille. Tutustutaan Suomen koulutuspalveluihin sekä työllistymistä edistäviin ja muihin palveluihin.

Sisältöjä:

- Suomen ja lähialueiden historia ja maantiede
- Suomen asema kansainvälisissä yhteisöissä
- koulutus ja työelämä
- hyvinvointivaltio
- vaikuttaminen ja päätöksenteko
- oikeudenkäyttö Suomessa

Laaja-alaisen osaamiseen liittyvät tavoitteet:

- T3: ohjata opiskelijaa tuntemaan Suomessa oleskelevan ja kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet sekä käyttämään oikeuksiaan ja täyttämään velvollisuutensa (L3)
- T2: auttaa opiskelijaa tuntemaan Suomen historian sekä yhteiskunta ja talousjärjestelmän peruspiirteet sekä niihin liittyviä käsitteitä (L1-L2, L6)
- T6: ohjata opiskelijaa ymmärtämään työnteon ja yrittäjyyden merkityksen sekä tuntemaan ja hyödyntämään tärkeimpiä julkisia ja yksityisiä palveluita sekä kolmannen sektorin toimintaa (L1, L4-L5)
- T8: ohjata opiskelijaa tuntemaan ja tarkastelemaan kotoutumisprosessin eri vaiheita (L1-L2)

Ayk3 Kulttuuri-identiteetti ja vuorovaikutus

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan, havainnoidaan ja tulkitaan suomalaiseen ja muihin kulttuureihin liittyviä tapoja, arvoja, perinteitä, normeja ja asenteita. Tutustutaan suomalaisen taiteen ja kulttuurin merkittäviin vaiheisiin ja teoksiin. Kehitetään rakentavaa yhteistyötä ja vuorovaikutustaitoja kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten kesken. Tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä harjoitellaan käytännössä toinen toisensa kunnioittamisen, demokraattisen osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Tutustutaan yhdistys- ja järjestökulttuuriin sekä vapaaehtoistyön muotoihin.

Sisältöjä:

- suomalaisen kulttuurin arvoja: ajattelunvapaus, mielipiteenvapaus, uskonnonvapaus, yhdenvertaisuus, tasa-arvo, demokratia, ihmisoikeudet, rauha, kestävä kehitys
- suomalaisen kulttuurin kehitys: esimerkiksi suomalaiseen kulttuurihistoriaan vaikuttaneet henkilöt, suomalainen kansanperinne, taide kulttuurin muotona
- kulttuurivähemmistöt, alakulttuuri
- suomalaiset maailmanperintökohteet
- yhdistys- ja järjestökenttä, vapaaehtoistyö

- muihin kulttuureihin tutustuminen

Laaja-alaisen osaamiseen liittyvät tavoitteet:

- T4: ohjata opiskelijaa tuntemaan ja käyttämään poliittisia ja muita yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia eettisesti kestäväällä tavalla (L7)
- T1: auttaa opiskelijaa ymmärtämään suomalaista demokraattista yhteiskuntaa sekä sen tapoja, arvoja ja normeja (L1-L2)
- T2: auttaa opiskelijaa tuntemaan Suomen historian sekä yhteiskunta ja talousjärjestelmän peruspiirteet sekä niihin liittyviä käsitteitä (L1-L2, L6)
- T7: ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja tarkastelemaan kulttuurien välisiä eroja ja niiden syitä sekä kunnioittamaan kulttuurien moninaisuutta (L2-L4)
- T9: ohjata opiskelijaa suhtautumaan avoimesti erilaisiin näkemyksiin, vertailemaan niitä kriittisesti sekä torjumaan rasismia ja syrjintää (L2-L7)
- T5: ohjata opiskelijaa tuntemaan perheen sekä lapsen ja nuoren aseman, sukupuolten välisen tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden periaatteet Suomessa (L2)
- T8: ohjata opiskelijaa tuntemaan ja tarkastelemaan kotoutumisprosessin eri vaiheita (L1-L2)

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksessa korostetaan monipuolisia toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja, jotka tukevat opiskelijan kehittymistä aktiiviseksi ja oma-aloitteiseksi kansalaiseksi. Opiskelijan itseilmaisuu- sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja harjaannutetaan kannustamalla häntä kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään sekä perustelemään näkemyksiään. Opetus tarjoaa mahdollisuuden monipuoliseen kommunikointiin sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Opiskelussa rohkaistaan tietojen hankkimiseen ja käyttämiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Opetuksessa pyritään ottamaan huomioon opiskelijan tiedot omasta kulttuuristaan ja kannustetaan esittämään vertailuja eri kulttuurien välillä. Opiskelijaa rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan ja tekemään johtopäätöksiä. Tiedonhankinnassa käytetään monipuolisesti tieto- ja viestintätekniikkaa. Kielitietoiset työtavat vahvistavat opiskelijoiden monilukutaitoa. Tuotoksissa käytetään viestinnän eri muotoja. Oppiaine soveltuu hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden, erityisesti suomen kielen S2-opetuksen kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntatietoudessa ja kulttuurintuntemuksessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksessa on tarjota riittävä tuki käsitteiden ja siten tekstien ja lähteiden ymmärtämiseen. Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata opiskelija näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä edistää hänen valmiuksiaan toimia erilaisten yhteisöjen aktiivisena jäsenenä. Opiskelijoiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla, elämyksellisesti esimerkiksi visualisoinnin, draaman ja keskustelun avulla sekä monipuolisia tekstejä hyödyntäen.

Opiskelijan oppimisen arviointi yhteiskuntatietoudessa ja kulttuurintuntemuksessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen aikana palautteella pyritään kannustamaan ja rohkaisemaan opiskelijaa toimimaan aktiivisesti omassa lähiyhteisössään. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään oppiaineen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen sekä siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen opiskelija on oppinut rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta ja kulttuurista sekä omista tulevaisuuden mahdollisuuksistaan.

9.1.5. Ympäristö ja luonnontieto

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Ympäristö- ja luonnontieto on biologian, maantiedon, fysiikan ja kemian tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristö- ja luonnontiedossa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristö- ja luonnontiedossa opiskelijat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetus tukee opiskelijoiden ympäristösuhteen rakentumista sekä maailmankuvan kehittymistä. Ympäristö- ja luonnontiedon opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijoita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä niiden ilmiöitä. Ympäristö- ja luonnontiedon monitieteinen perusta edellyttää, että opiskelijat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Ympäristö- ja luonnontiedossa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristö- ja luonnontiedon keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristö- ja luonnontiedossa rakennetaan perustaa ympäristö- ja luonnontiedon eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, jokapäiväisessä elämässä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä ja ihmistä sekä elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omassa tutkimuksessa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää opiskelijoiden kiinnostusta ympäristö- ja luonnontiedon eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle opiskelijalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristö- ja luonnontiedon tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa opiskelijoita ohjataan yhdistämään kokemuksiaan ja tietojaan ympäristö- ja luonnontiedon opiskeluun. Eri tiedonalojen ominaispiirteisiin tutustumalla rakennetaan valmiuksia opiskeluun aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa. Tutkimisen taidoissa keskitytään havainnoimiseen ja havaintojen kuvaamiseen. Kielitietoisessa ympäristö- ja luonnontiedon opetuksessa on keskeistä ympäristö- ja luonnontiedon eri tiedonalojen keskeisten käsitteiden ja niiden välisten suhteiden avaaminen sekä ymmärtämisen varmistaminen.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetuksen tavoitteet ja arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Merkitys, arvot, asenteet			
<i>T1 synnyttää ja ylläpitää opiskelijan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristö- ja luonnontiedon opiskeluun sekä auttaa opiskelijaa kokemaan kaikki ympäristö- ja luonnontiedon tiedonalat merkitykselliseksi itselleen</i>	<i>Ayl1-Ayl2</i>		<i>Ympäristö ja luonnontiedon merkityksen hahmottaminen</i>
<i>T2 tukea opiskelijan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata opiskelijaa toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi</i>	<i>Ayl1-Ayl2</i>	<i>Arjen taidot (L3) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>	<i>Kestävän kehityksen tiedot ja taidot</i>
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
<i>T3 rohkaista opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä pohdinnan lähtökohtana</i>	<i>Ayl1-Ayl2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>	<i>Kysymysten muodostaminen</i>
<i>T4 ohjata opiskelijaa tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen</i>	<i>Ayl1-Ayl2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>	<i>Tutkimisen taidot: havainnointi ja mittaukset</i>
<i>T5 ohjata opiskelijaa ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten merkitystä</i>	<i>Ayl1-Ayl2</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>	<i>Teknologinen osaaminen</i>
<i>T6 ohjata opiskelijaa edistämään turvallista toimintaa omassa lähiympäristössään</i>	<i>Ayl1-Ayl2</i>	<i>Arjen taidot (L3)</i>	<i>Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot</i>

<i>T7 ohjata opiskelijaa tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä</i>	<i>Ayl1-Ayl2</i>	<i>Arjen taidot (L3)</i>	<i>Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen</i>
<i>T8 ohjata opiskelijaa käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä vastuullisesti ja turvallisesti</i>	<i>Ayl1-Ayl2</i>	<i>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) Monilukutaito (L4)</i>	<i>Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen</i>
Tiedot ja ymmärrys			
<i>T9 ohjata opiskelijaa hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristö- ja luonnontiedon käsitteiden avulla sekä tukea opiskelijan kielitaidon kehitystä ympäristö- ja luonnontiedon käsitteistön hallinnassa</i>	<i>Ayl1-Ayl2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</i>	<i>Käsitteiden käyttö</i>
<i>T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja käyttämään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ympäristöä ja sen ilmiöitä</i>	<i>Ayl1-Ayl2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>	<i>Mallien käyttö</i>
<i>T11 ohjata opiskelijaa luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen sekä ohjata opiskelijaa ihmisen rakenteen ja elintoimintojen ymmärtämiseen</i>	<i>Ayl1-Ayl2</i>	<i>Ajattelu- ja oppimaan oppiminen (L1)</i>	<i>Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne ja elintoiminnot</i>
<i>T12 ohjata opiskelijaa maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttötaitoja</i>	<i>Ayl1-Ayl2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>	<i>Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, karttataidot</i>
<i>T13 ohjata opiskelijaa kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle</i>	<i>Ayl1-Ayl2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</i>	<i>Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden kuvaaminen ja selittäminen</i>

<i>T14 ohjata opiskelijaa kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia</i>	<i>Ayl1-Ayl2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</i>	<i>Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden kuvaaminen ja selittäminen</i>
--	------------------	--	--

Ympäristö- ja luonnontiedon kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Ayl1 Ihminen ja monimuotoinen maailma

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Perehdytään ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin. Tutkitaan eliöitä ja niiden elinympäristöjä. Tutustutaan ravintoketjuihin, ravinnon tuotantoon sekä luonnon monimuotoisuuteen. Alueellisten esimerkkien, ajankohtaisten uutisten ja karttojen avulla hahmotetaan Suomen ja Euroopan luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Perehdytään vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen.

Sisältö:

- ihmisen biologia
- eliöt, elinympäristöt
- ravintoketjut, ravinnon tuotanto
- luonnon monimuotoisuus
- Suomen ja Euroopan ympäristöt
- vuodenaajat, vuorokausi
- maapallo ja sen rakenne

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Merkitys, arvot ja asenteet (T1-T2) (L3, L7)
- Tutkimisen ja toimimisen taidot (T3-T8) (L1-L5, L7)
- Tiedot ja ymmärrys (T10-T14) (L1, L4, L5, L7)

Ayl2 Luonnon rakenteet

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Hahmotetaan aineen muutosten periaatetta tutustumalla palamiseen, yhteyttämiseen ja veden kiertokulkuun. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen.

Sisältöjä:

- turvallinen työskentely
- aineet ja materiaalit: olomuodot, ominaisuudet
- atomit
- kemialliset reaktiot
- luonnonvarat
- tuotteiden elinkaari
- lajittelu

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Merkitys, arvot ja asenteet (T1-T2) (L3, L7)
- Tutkimisen ja toimimisen taidot (T3-T8) (L1-L5, L7)
- Tiedot ja ymmärrys (T10-T14) (L1, L4, L5, L7)

Ympäristö- ja luonnontiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat opiskelijoiden omat kokemukset ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys sekä ympäristö- ja luonnontiedon monitieteinen perusta. Ympäristö- ja luonnontiedon eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on opiskelijoiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten toteuttamisessa. Opiskelijoiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristö- ja luonnontiedon tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristö- ja luonnontiedossa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Ympäristö- ja luonnontiedon tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata opiskelijoita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä elämäntilanne ja kulttuuri. Opiskelijoita ohjataan ja tuetaan kielitaidon ja käsitteiden hallinnan kehittämisessä. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat opiskelijoiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristö- ja luonnontiedossa.

Opiskelijan oppimisen arviointi ympäristö- ja luonnontiedossa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat oppimista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi opiskelijoiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista ja ilmaisun selkeyttä. Kurssien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Opiskelijoiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena. Arvioinnin kohteena eivät ole opiskelijoiden arvot, asenteet, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Sanallista arviota tai suoritusmerkintää antaessaan opettaja arvioi opiskelijoiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnilla määritellään, miten opiskelija on edistynyt suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnin tueksi on määritelty oppimisen edistymisen kannalta keskeiset arvioinnin kohteet. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tiedonalojen osaamisen lisäksi harjaantuminen käsitteiden käyttöön.

9.1.6. Terveystieto

Opetussuunnitelman perusteet

Terveystiedon kurssin voi suorittaa aikuisten perusopetuksessa joko alkuvaiheessa tai päättövaiheessa.

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on opiskelijoiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveystieteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasoisuus: terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät. Terveyttä tarkastellaan ihmisen elämänkulun eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla.

Keskeistä on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea opiskelijoiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittymistä.

Terveysosaamisen avulla opiskelijat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveysosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijoiden oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin- ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystiedon opetuksen tavoitteet ja arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys			
T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä	Ate1	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Arjen taidot (L3) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Terveyteen liittyvät käsitykset
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	Ate1	Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)	Vuorovaikutus ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi
T3 ohjata opiskelijaa kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista	Ate1	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Arjen taidot (L3) Monilukutaito (L4)	
T4 ohjata opiskelijaa pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta	Ate1	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Arjen taidot (L3) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen L7	Terveydellisen kehityksen analysointi

Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy			
<i>T5 ohjata opiskelijaa syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä</i>	<i>Ate1</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Arjen taidot (L3) Monilukutaito (L4)</i>	<i>Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen</i>
<i>T6 tukea opiskelijan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa</i>	<i>Ate1</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>	<i>Terveyteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen</i>
<i>T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja</i>	<i>Ate1</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3) Monilukutaito (L4)</i>	
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri			
<i>T8 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille</i>	<i>Ate1</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>	<i>Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen</i>
<i>T9 ohjata opiskelijaa luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä käyttämään terveyspalveluja asianmukaisesti</i>	<i>Ate1</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Arjen taidot (L3) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>	<i>Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen</i>

<p><i>T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpäiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista</i></p>	<p><i>Ate1</i></p>	<p><i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i></p>	<p><i>Terveyskäsitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen</i></p>
--	--------------------	---	--

Terveystiedon kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Ate1 Terve elämä

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Sisällöissä tarkastellaan elämää terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämäntilannetta, ihmis- ja perhesuhteiden, seksuaaliterveyden sekä ihmisen kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä, kestävää kulutusta sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Sisältöjä:

- elämäntilanne
- ihmissuhteet ja perhesuhteet
- seksuaaliterveys
- ihmisen kasvun ja kehityksen tunnuspiirteet, monimuotoisuus ja henkilökohtaisuus
- voimavarat: mielenterveys, hyvinvointia tukevat ympäristöt, yhteisöt ja vapaa-ajan toiminta
- turvataidot ja valmiudet, ensiaputaidot, itsehoito, tuen ja avun hakeminen
- ajankohtaiset terveysilmiöt, kestävä kulutus
- lähdekritiikki

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys (T1-T4) (L1-L4, L7)
- Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy (T5-T7) (L1-L5)
- Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri (T8-T10) (L1-L7)

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla opiskelijoita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perustelemiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, opiskelijoiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavara- ja voimavarojen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle koulu-yhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko koulu-yhteisössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedon aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat opiskelijoiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Opiskelijoita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevissa terveyden ja sairautteen liittyvissä kysymyksissä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun opiskelu- ja terveydenhuollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä opiskelu- ja terveydenhuoltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös opiskelijan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Opiskelijan oppimisen arviointi terveystiedon aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa opiskelijoita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeää huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten opiskelija pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa suoritettu terveystiedon kurssi arvioidaan numeroarvosanalla.

Opiskelijan oppimisen arviointi terveystiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Terveystiedon kurssi arvioidaan sen päätyttyä arvosanalla riippumatta siitä, opiskeltiin vai päättyivänpä. Arvosanalla kuvataan, kuinka opiskelija on saavuttanut oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin kuin oppiaineen perustekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu niin, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), jos hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden kohdalla voi kompensoida heikompiä suorituksia joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys			

<p>T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä</p>	<p>te1</p>	<p>Terveyteen liittyvät käsitykset</p>	<p>Opiskelija osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan. Opiskelija pystyy esittelemään elämäntapojen eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä.</p>
<p>T2 ohjata opiskelijaa kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa</p>	<p>te1</p>	<p>Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi</p>	<p>Opiskelija osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Opiskelija pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.</p>
<p>T3 ohjata opiskelijaa kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista</p>	<p>te1</p>		<p>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</p>
<p>T4 ohjata opiskelijaa pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta</p>	<p>te1</p>	<p>Terveydellisen kehityksen analysointi</p>	<p>Opiskelija osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle.</p>

Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy			
<i>T5 ohjata opiskelijaa syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä</i>	<i>te1</i>	<i>Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen</i>	<i>Opiskelija pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä. Opiskelija osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.</i>
<i>T6 tukea opiskelijan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa</i>	<i>te1</i>	<i>Terveyteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen</i>	<i>Opiskelija osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Opiskelija osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.</i>
<i>T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja</i>	<i>te1</i>		<i>Ei käytettä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri			
<i>T8 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille</i>	<i>te1</i>	<i>Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen</i>	<i>Opiskelija osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.</i>

<p>T9 ohjata opiskelijaa luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä käyttämään terveyspalveluja asianmukaisesti</p>	<p>te1</p>	<p>Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen</p>	<p>Opiskelija osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Opiskelija osaa kuvata miten hakeutua oman koulun ja kunnan</p> <p>terveyspalveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.</p>
<p>T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämäntilanteeseen kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista</p>	<p>te1</p>	<p>Terveyskäsitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen</p>	<p>Opiskelija osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Opiskelija osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.</p>

9.1.7. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen tehtävänä on tukea opiskelijoita siten, että heillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet suoriutua opinnoistaan sekä lisätä opiskelijan oppimisvalmiuksia, oppimaan oppimisen taitoja ja ymmärtämystä omien valintojen ja toiminnan seurauksista. Samalla opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidot kehittyvät. Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä opintojen lisäksi myös arjenhallintaa sekä mahdollisia elämäntilanteeseen ja terveyteen liittyviä seikkoja. Oppiaine tukee opiskelijan taitoa arvioida realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Tehtävänä on myös lisätä hyvinvointia ja ehkäistä ennalta opintojen keskeyttämistä sekä edistää opiskelijoiden osallisuutta ja yhteiskunnallista tasa-arvoa. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan opintojen alussa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen osana opinto-ohjelma sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma. Opiskelusuunnitelmaa seurataan ja arvioidaan yhdessä opiskelijan kanssa.

Opiskelija saa opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvät keskeiset tiedot ja taidot. Lisäksi hän saa monipuolisen kuvan koulutusmahdollisuuksista, ammasteista, yrittäjyydestä ja työelämästä jatkosuunnitelmiansa tueksi. Opiskelijaa ohjataan käyttämään erilaisia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita. Opiskelija tekee jatko opintosuunnitelman, jossa otetaan huomioon opiskelijan pitkän aikavälin tavoitteet.

Ammatillisen ohjauksen avulla opiskelija tekee itselleen sopivan urasuunnitelman. Urasuunnitelma sisältää pitkän aikavälin ammatilliset tavoitteet sekä niihin pääsemiseksi tarvittavat lähitulevaisuuden toimenpiteet. Opiskelija saa ohjauksen ja työelämään tutustumisen avulla tietoa ja palautetta ammattitaidostaan ja osaamisestaan sekä niiden soveltuvuudesta suomalaiseen työelämään.

Mahdollista ammatillista osaamista ja sen kehittymistarpeita käsitellään ohjauskeskusteluissa ja arvioidaan työelämään tutustumalla tai työelämäjaksoilla. Osaamisen selvittämisessä arvioidaan opiskelijan tietoja, taitoja ja pätevyyttä.

Työelämätaidot ovat yleisiä tietoja ja taitoja, joita tarvitaan työelämässä. Työelämätaitoja kehittämällä helpotetaan opiskelijan siirtymistä työelämään ja selviytymistä työelämässä.

Opintojen alkuvaiheessa opinto-ohjauksen ja työelämätaitojen keskeisenä tehtävänä on auttaa opiskelijaa motivoitumaan ja suuntautumaan opintoihin tavoitteellisesti. Tavoitteiden asettamista ja vastuun ottamista omista opinnoista edistetään opiskelu- ja oppimistaitoja sekä itsearviointitaitoja kehittämällä. Alkuvaiheessa opiskelija saa keskeiset tiedot ja taidot, jotka auttavat häntä tekemään elämänuraa, koulutusta ja työllistymistä koskevia ratkaisuja, valintoja ja suunnitelmia.

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen opetuksen tavoitteet ja arvioinnin kohteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Opiskelu- ja elämänsuunnittelutaitojen kehittäminen			
<i>T1 ohjata opiskelijaa tekemään elämänuraa, koulutusta ja työllistymistä koskevia ratkaisuja ja valintoja</i>	Aot1, Aot2	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>	<i>Jatko-opinto- ja urasuunnitelman laatiminen</i>
<i>T2 ohjata ymmärtämään keskeiset tiedot ja taidot, joita tarvitaan opintojen aloittamiseen, suorittamiseen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen</i>	Aot1, Aot2	<i>Monilukutaito (L4) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>	<i>Tiedonhankintataidot ja tietojen hyödyntäminen opinnoissa</i>
Oppimaan oppimisen taidot			
<i>T3 kannustaa ja ohjata kehittämään opiskelutaitoja ja oppimaan oppimisen taitoja</i>	Aot1, Aot2	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>	<i>Opiskelutaitojen kehittyminen</i>
Itsetuntemus			
<i>T4 kehittää</i>	Aot1	<i>Ajattelu ja oppimaan</i>	<i>Itsearviointitaitojen</i>

<i>itsearviointitaitoja</i>		<i>oppiminen (L1) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>	<i>kehittyminen</i>
<i>T5 kehittää valmiuksia toimia opiskeluympäristössä ja erilaisissa ryhmissä</i>	<i>Aot1</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Arjen taidot (L3) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>	<i>Sosiaalisten, viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen</i>
<i>T6 tukea kykyä itsenäiseen toimimiseen ja vastuun ottamiseen omasta opiskelusta ja tekemistään valinnoista</i>	<i>Aot1</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Arjen taidot (L3)</i>	<i>Tavoitteiden asettaminen</i>
<i>Elinikäinen oppiminen</i>			
<i>T7 luoda edellytyksiä halulle oppia, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyä tunnistaa oppimiskohteitaan sekä kehittää valmiuksia tarvittaessa muuttaa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan</i>	<i>Aot1, Aot2</i>	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) Arjen taidot (L3)</i>	<i>Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen</i>
<i>Työelämätaitojen kehittäminen</i>			
<i>T8 tutustuttaa työelämään, yrittäjyyteen, yrityksiin ja koulutusmahdollisuuksiin</i>	<i>Aot2</i>	<i>Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>	<i>Osallistuminen tutustumistilaisuuksiin</i>
<i>T9 kehittää työelämässä tarvittavia sosiaalisia, viestintä- ja vuorovaikutustaitoja</i>	<i>Aot2</i>	<i>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>	<i>Sosiaalisten, viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen</i>

<i>T10 ohjata ymmärtämään työn merkitys oman elämän ja yhteiskunnan kannalta</i>	<i>Aot1, Aot2</i>	<i>Arjen taidot (L3) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>	<i>Tavoitteellinen työskentely</i>
<i>T11 ohjata tunnistamaan opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta</i>	<i>Aot1, Aot2</i>	<i>Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>	<i>Tavoitteellinen työskentely</i>
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa			
<i>T12 ohjata löytämään itselle sopivia ammattialoja tai löytämään tietoa oman ammattialan päivittämiseksi työelämään</i>	<i>Aot2</i>	<i>Monilukutaito (L4) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>	<i>Tiedonhankintataidot ja tietojen hyödyntäminen urasuunnittelussa</i>
<i>T13 ohjata tunnistamaan omaa ammattitaitoa ja sen soveltuvuutta työelämään</i>	<i>Aot2</i>	<i>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>	<i>Palautteen hyödyntäminen urasuunnittelussa</i>
<i>T14 ohjata ymmärtämään työelämän käytäntöihin ja työläinsäädäntöön liittyviä perusasioita</i>	<i>Aot2</i>	<i>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>	<i>Termien ja perusasioiden ymmärtäminen</i>

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Kurssien tarkoituksena on vahvistaa opiskelijan ura- ja elämänsuunnittelutaitoja ja työelämätaitoja sekä vahvistaa opiskelijan käsitystä omista mahdollisuuksistaan ja kyvyistään.

Aot1 Ura- ja elämänsuunnittelutaidot

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Edistetään jatko-opinto-, ura- ja elämänsuunnittelutaitoja. Luodaan edellytyksiä arvioida omaa osaamistaan ja tunnistaa taitojaan ja vahvuuksiaan. Vahvistetaan opiskelutaitoja ja oppimaan oppimisen taitoja. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa.

Sisällöt:

- elämää, koulutusta ja työllistämistä koskevien ratkaisujen ja valintojen pohtiminen
- keskeiset tiedot ja taidot liittyen opintojen aloittamiseen, suorittamiseen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen
- omien opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen
- itsearviointitaitojen kehittäminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Opiskelu ja elämänsuunnittelutaitojen kehittäminen (T1-T2) (L1, L4, L6)
- Oppimaan oppimisen taidot (T3) (L1, L4-L5)
- Itsetuntemus (T4-T6) (L1-L3, L6-L7)
- Elinikäinen oppiminen (T7) (L1, L3)
- Työelämätaitojen kehittäminen (T10-T11) (L3-L7)

Aot2 Työelämään tutustuminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Vahvistetaan käsitystä omista mahdollisuuksista jatko-opinnoissa ja työelämässä. Tutustutaan työelämään, yrittäjyyteen ja koulutusmahdollisuuksiin. Vahvistetaan ymmärrystä työn ja opiskelun merkityksestä oman elämän ja yhteiskunnan kannalta. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa.

Sisällöt:

- TET-paikan löytäminen
- työelämään tutustuminen omassa TET-paikassa

Laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet:

- Opiskelu ja elämänsuunnittelutaitojen kehittäminen (T1-T2) (L1, L4, L6)
- Oppimaan oppimisen taidot (T3) (L1, L4-L5)
- Työelämätaitojen kehittäminen (T8-T11) (L2-L3, L5-L7)
- Koulutus ja työelämä tiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa (T12-T14) (L4-L7)

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja, jotka tukevat opiskelijan aktiivisuuden ja oma-aloitteisuuden sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppimisympäristöinä hyödynnetään verkkoympäristöjä opiskelijan tieto- ja viestintätekniisten taitojen harjaannuttamiseksi. Lähiympäristöön, koulutusmahdollisuuksiin, työelämään ja yrityksiin tutustuminen edistää opiskelijan osallisuutta ja valmiutta jatko-opinto- ja urasuunnitelman tekemiseen. Ohjausmuotoina ovat henkilökohtainen ja ryhmäohjaus.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa huomioidaan jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, kiinnostuksen kohteet, harrastukset, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö varsinkin opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla, esimerkiksi työvoimaviranomaisten, sosiaalitoimen sekä eri opetuksen ja/tai koulutuksen järjestäjien kanssa.

Opiskelijan oppimisen arviointi opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Arviointi perustuu opiskelijoiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Opiskelijat pohtivat valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään ja voimavarojaan, tuen tarpeitaan, ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan sekä arvojen ja uskomusten vaikutuksia valintoihinsa ja päätöksiinsä. Arvioinnissa käytetään monipuolisia ja opiskelijoiden taustan ja osaamisen huomioon ottavia joustavia menetelmiä siten, että jokainen voi osoittaa osaamisensa. Samalla on varmistettava, että opiskelija ymmärtää arvioinnin periaatteet, merkityksen ja arviointitavan mahdollisista kielitaidon puutteista huolimatta.

9.2. Muut valinnaiset aineet ja aihealueet

Opetuksen järjestäjä voi sisällyttää paikallisen opetussuunnitelman alkuvaiheen opetustarjontaan myös muita aineita tai aihealueita edellyttäen, että ne tukevat aikuisten perusopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Tällaisia voivat olla esimerkiksi taide- ja taitoaineet, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, ammatilliset opinnot, työelämään liittyvä osaaminen tai työelämään tutustuminen. Valinnaisia kursseja aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa voivat olla myös eri oppiaineiden tavoitteiden saavuttamista edistävät tukikurssit.

Valinnaiset kurssit voidaan järjestää yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa (esimerkiksi Raahe-opisto, lukio tai koulutuskeskus Brahe). Raahen kaupungin aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa voidaan tarjota esimerkiksi seuraavanlaisia valinnaiskursseja:

- tieto- ja viestintäteknikka (1 kurssi)
- opiskelun tukikurssi (1 kurssi)
- suomen kielen kertauskurssi (1 kurssi)
- suomen kielen tukikurssi (1 kurssi)
- työelämään tutustuminen (1 kurssi)
- englannin keskustelukurssi (1 kurssi)
- englannin tukikurssi (1 kurssi)
- matematiikan tukikurssi (1 kurssi)
- neulontakurssi (1 kurssi)
- lukupiiri (1 kurssi)
- elokuvakurssi (1 kurssi)
- Raahe-opiston tarjoamat kurssit
- lukion kurkistuskurssit (2 kurssia)
- koulutuskeskus Brahen tarjoamat kurkistuskurssit (2 kurssia)

Valinnaiset kurssit tukevat opiskelijan omaa opiskelupolkua, voivat lisätä motivaatiota ja kouluviihtyvyyttä sekä tukevat kotoutumista. Kursseilla on mahdollisuus ilmaista itseään eri keinoin, vahvistaa itsetuntemustaan ja syventää osaamistaan. Kursseilla huomioidaan myös puutteellinen kielitaito.

9.2.1. Äidinkieli ja kirjallisuus/Suomi toisena kielenä

xAAI1 Suomen kielen kertauskurssi

Suomen kielen kertauskurssi voidaan räätälöidä sen mukaan, millaista tukea opiskelija suomen kielen opiskelussaan tarvitsee. Kertauskurssilla kerrataan kurssien s21-s217 tai aai1-aai17 sisältöjä.

Laaja-alaisen osaamisen sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa suomen kielen ja kirjallisuuden tavoitteita T1-T15 tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus-oppiaineen tavoitteita T1-T14

xAAI2 Kirjallisuuspiiri

Kurssilla luetaan opiskelijan taitotasolle sopivia kirjoja tai muita tekstejä tai teoksia. Harjoitellaan kirjallisuuden ja tekstien analysointia ja tutustutaan keskeisiin kirjallisuuden käsitteisiin. Kurssi voidaan järjestää osittain itsenäisesti tehtävänä tai kokonaan lähiopiskeluna opiskelijoiden määrästä ja taitotasosta riippuen. Kurssilla hyödynnetään selkokielistä kirjallisuutta.

Laaja-alaisen osaamisen sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L4: Monilukutaito

Tavoitteet:

Suomen kieli ja kirjallisuus:

- T5 ohjata opiskelijaa sujuvoittamaan lukutaitoaan, ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan
- T6 opastaa opiskelijaa kehittämään monimuotoisten tekstien arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja, laajentamaan opiskelijan sana ja käsitevarantoa sekä edistämään hänen ajattelutaitojaan
- T8 opastaa opiskelijaa tutustumaan taitotasolleen sopivaan kirjallisuuteen, kannustaa opiskelijaa kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan erilaisia tekstejä kohtaan luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä
- T14 kannustaa opiskelijaa laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan omalle taitotasolle sopivaa kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen, lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttämiseen

Suomi toisena kielenä:

- T2 harjaannuttaa opiskelijaa keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistaa niissä tarvittavaa sanastoa ja fraseologiaa
- T3 ohjata opiskelijaa vahvistamaan kielellistä ilmaisurohkeuttaan
- T4 ohjata opiskelijaa vahvistamaan peruslukutaitoaan ja lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja keskustelemaan lukemastaan
- T5 auttaa opiskelijaa kehittämään valmiuksia päätellä tekstin merkityksiä tekstuaalisten ja kielellisten vihjeiden sekä tekstilajin perusteella
- T9 rohkaista opiskelijaa kehittämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetaivoista ja erilaisista teksteistä
- T11 auttaa opiskelijaa rakentamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa huomaamaan omat vahvuutensa ja oppimistarpeensa kielenkäyttäjänä sekä hankkimaan valmiuksia realististen oppimistavoitteiden asettamiseen

xAAI3 Opiskelun tukikurssi

Opiskelun tukikurssi on läpi vuoden jatkuva kurssi, jossa opettajan avulla voi saada tukiopetusta eri aiheisiin ja tukea koulutehtävien tekemiseen. Kurssi mahdollistaa erilaisten ajankohtaisten sisältöjen kertaamisen ja tarjoaa apua kotitehtävien tekemiseen. Kurssi voidaan järjestää läpi vuoden jatkuvana (1 h/viikko).

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa eri oppiaineiden tavoitteita ja erityisesti suomen kielen tietoa

xAAI4 Elokuvakurssi

Kurssilla katsotaan elokuvia, analysoidaan ja keskustellaan niistä. Harjoitellaan tuottamaan opiskelijan taitotasolle sopiva mielipideteksti elokuvan pohjalta. Kurssilla voidaan hyödyntää kaupungin kulttuuripalvelujen tuottamia tapahtumia.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

Suomen kieli ja kirjallisuus:

- T3 ohjata opiskelijaa käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä ja esitystilanteissa
- T5 ohjata opiskelijaa sujuvoittamaan lukutaitoaan, ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan
- T6 opastaa opiskelijaa kehittämään monimuotoisten tekstien arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja, laajentamaan opiskelijan sana ja käsitevarantoa sekä edistämään hänen ajattelutaitojaan
- T10 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista
- T11 ohjata opiskelijaa edistämään opiskelijan käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista kirjoitettaessa ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa
- T15 tukea opiskelijaa kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan myös muita kulttuureja ja kieliä sekä luoda opiskelijalle mahdollisuuksia media ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen

Suomi toisena kielenä:

- T1 harjaannuttaa opiskelijaa viestimään arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistaa kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan

- T2 harjaannuttaa opiskelijaa keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistaa niissä tarvittavaa sanastoa ja fraseologiaa
- T3 ohjata opiskelijaa vahvistamaan kielellistä ilmaisurohkeuttaan
- T6 innostaa opiskelijaa tuottamaan eri tekstilajeja ja vahvistamaan tuottamisessa tarvittavia taitoja
- T8 ohjata opiskelijaa tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta

xAAI5 Suomen kielen tukikurssi

Kurssi räätälöidään sen mukaan, millaista tukea opiskelija kielen opiskelussaan tarvitsee. Kurssilla voidaan esimerkiksi harjaannuttaa ääntämistä, lukutaitoa, kirjoittamista, sanastonhallintaa, kielioppia tai mitä tahansa osa-alueita, joissa opiskelija tarvitsee tukea.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen aidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa laaja-alaisen osaamisen sisältöalueisiin liittyviä tavoitteita T1-T14

xAAI6 Suomen kielen keskustelukurssi

Kurssilla harjoitetaan ennen kaikkea puhumista ja harjaannutetaan suomen kielen suullisia taitoja. Keskustellaan eri aiheista, jotka voivat olla yhteydessä opetettaviin aineisiin.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen aidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa laaja-alaisen osaamisen sisältöalueisiin liittyviä tavoitteita T1-T14

9.2.2. Englanti

xAENAI1 Englannin keskustelukurssi

Kurssilla keskitytään englannin kielen tuottamiseen puheen avulla. Luetaan tekstejä, harjoitellaan ääntämistä, kuunnellaan ja keskustellaan ryhmissä tai pareittain.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen aidot

- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

xAENA2 Englannin tukikurssi

Kurssi räätälöidään sen mukaan, millaista tukea opiskelija kielen opiskelussaan tarvitsee. Kurssilla voidaan esimerkiksi harjaannuttaa ääntämistä, tekstien lukemista ja luetunymmärtämistä, kirjoittamista, sanastonhallintaa, kielioppia tai mitä tahansa osa-alueita, joissa opiskelija tarvitsee tukea.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistetaan alkuvaiheen englannin kielen tavoitteita T1-T11

9.2.3. Matematiikka

xAMA1 Matematiikan tukikurssi

Matematiikan tukikurssi räätälöidään sen mukaan, millaista tukea opiskelija matematiikan opiskelussaan tarvitsee. Kurssilla voidaan harjaannuttaa mitä tahansa matematiikan alkuvaiheen kurssin sisältöjä.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys

Tavoitteet:

- Vahvistetaan alkuvaiheen matematiikan tavoitteita T1-T12

9.2.4. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot

xAOT1 Työelämään tutustuminen 2

Valinnaisen TET-jakson aikana opiskelija soveltaa koulussa oppimiaan taitoja ja kokeilee selviytymistään uudessa ympäristössä ja yhteisössä. Omakohtaiset kokemukset työelämästä edistävät nuorten itsetuntemusta, sosiaalisia taitoja, syventävät työelämä tietoutta sekä tukevat oppilaan jatko-opintoihin hakeutumista. Opiskelijalle järjestetään mahdollisuus tutustua ja osallistua eri työtehtäviin. Pehdytään työpaikan sääntöihin, ammatteihin sekä työturvallisuuteen. Kurssi tukee opiskelijan opintopolun hahmottamista ja vahvistaa suomalaisen työelämän tuntemusta.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus

- L3: Arjen taidot
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- T1 ohjata opiskelijaa tekemään elämänuraa, koulutusta ja työllistymistä koskevia ratkaisuja ja valintoja
- T2 ohjata ymmärtämään keskeiset tiedot ja taidot, joita tarvitaan opintojen aloittamiseen, suorittamiseen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen
- T3 kannustaa ja ohjata kehittämään opiskelutaitoja ja oppimaan oppimisen taitoja
- T7 luoda edellytyksiä halulle oppia, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyä tunnistaa oppimiskohteitaan sekä kehittää valmiuksia tarvittaessa muuttaa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan
- T8 tutustuttaa työelämään, yrittäjyyteen, yrityksiin ja koulutusmahdollisuuksiin
- T9 kehittää työelämässä tarvittavia sosiaalisia, viestintä ja vuorovaikutustaitoja
- T10 ohjata ymmärtämään työn merkitys oman elämän ja yhteiskunnan kannalta
- T11 ohjata tunnistamaan opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta
- T12 ohjata löytämään itselle sopivia ammattialoja tai löytämään tietoa oman ammattialan päivittämiseksi työelämään
- T13 ohjata tunnistamaan omaa ammattitaitoa ja sen soveltuvuutta työelämään
- T14 ohjata ymmärtämään työelämän käytäntöihin ja työläinsäädäntöön liittyviä perusasioita

xAOT2 Lukion kurkistuskurssi 1

xAOT3 Lukion kurkistuskurssi 2

Lukion kurkistuskursseilla opiskelijoilla on mahdollisuus tutustua lukio-opintoihin suorittamalla kokonaisia kursseja lukiossa. Kurssien järjestämisessä tehdään yhteistyötä Raahen lukion kanssa. Mahdolliset suoritettavat kurssit sovitaan yhteistyötahon kanssa. Kurssien valinnassa huomioidaan opiskelijan kiinnostus ja kielitaito.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- T1 ohjata opiskelijaa tekemään elämänuraa, koulutusta ja työllistymistä koskevia ratkaisuja ja valintoja
- T2 ohjata ymmärtämään keskeiset tiedot ja taidot, joita tarvitaan opintojen aloittamiseen, suorittamiseen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen
- T3 kannustaa ja ohjata kehittämään opiskelutaitoja ja oppimaan oppimisen taitoja
- T4 kehittää itsearviointitaitoja
- T5 kehittää valmiuksia toimia opiskeluympäristössä ja erilaisissa ryhmissä
- T6 tukea kykyä itsenäiseen toimimiseen ja vastuun ottamiseen omasta opiskelusta ja tekemistään valinnoista
- T7 luoda edellytyksiä halulle oppia, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyä tunnistaa oppimiskohteitaan sekä kehittää valmiuksia tarvittaessa muuttaa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan
- T8 tutustuttaa työelämään, yrittäjyyteen, yrityksiin ja koulutusmahdollisuuksiin
- T11 ohjata tunnistamaan opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta

xAOT4 Ammattioppilaitoksen kurkistuskurssi 1

xAOT5 Ammattioppilaitoksen kurkistuskurssi 2

Ammattioppilaitoksen kurkistuskursseilla opiskelijoilla on mahdollisuus tutustua ammattioppilaitoksen opintoihin suorittamalla kokonaisia kursseja ammattioppilaitoksessa. Kurssien järjestämisessä tehdään yhteistyötä Koulutuskeskus Brahen kanssa. Mahdolliset suoritettavat kurssit sovitaan yhteistyötahon kanssa. Kurssien valinnassa huomioidaan opiskelijan kiinnostus ja kielitaito.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- T1 ohjata opiskelijaa tekemään elämänuraa, koulutusta ja työllistymistä koskevia ratkaisuja ja valintoja
- T2 ohjata ymmärtämään keskeiset tiedot ja taidot, joita tarvitaan opintojen aloittamiseen, suorittamiseen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen
- T3 kannustaa ja ohjata kehittämään opiskelutaitoja ja oppimaan oppimisen taitoja
- T4 kehittää itsearviointitaitoja
- T5 kehittää valmiuksia toimia opiskeluympäristössä ja erilaisissa ryhmissä
- T6 tukea kykyä itsenäiseen toimimiseen ja vastuun ottamiseen omasta opiskelusta ja tekemistään valinnoista
- T7 luoda edellytyksiä halulle oppia, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyä tunnistaa oppimiskohteitaan sekä kehittää valmiuksia tarvittaessa muuttaa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan
- T8 tutustuttaa työelämään, yrittäjyyteen, yrityksiin ja koulutusmahdollisuuksiin
- T11 ohjata tunnistamaan opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta

9.2.5. Tieto- ja viestintäteknikka

xATVT1 Tieto- ja viestintäteknikan perusteet

Kurssilla harjoitellaan näppäintaitoja, sähköpostin käyttöä ja yleisimpien opiskelussa tarvittavien ohjelmien (Word, Power Point, Excel, Teams, Meet, Drive) hallintaa. Harjoitellaan lähdekriittistä tiedonhakua ja kehitetään medialukutaitoa. Tutustutaan kielenopiskelusovelluksiin, kuten Yle Kielikoulu ja DuoLingo. Kurssia ei voi suorittaa, jos sen on suorittanut lukutaitovaiheessa.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Kannustetaan opiskelijaa käyttämään arjen tilanteissa tarvittavaa tieto- ja viestintäteknikkaa

- Harjaannutetaan opiskelijaa käyttämään opiskelussa ja arjessa tarvittavia tieto- ja viestintäteknologisia viestintätyökaluja
- Opetellaan käyttämään opiskelussa ja arjessa tarvittavia ohjelmia ja sovelluksia
- Harjoitellaan tiedonhakua lähdekritiittisesti ja medialukutaidon kehittyminen huomioiden

9.2.6. Taide- ja taitoaineet

xATAI1 Neulontakurssi

Kurssilla neulotaan vapaavalintainen neuletyö. Kurssilla tutustutaan materiaaleihin, neulomistekniikoihin ja hahmotetaan neuletyön syntymiseen tarvittavaa prosessia. Sivutaan suomalaisia perinteitä kädentaitojen osalta, opetellaan hakemaan tietoa eri lähteistä ja annetaan tilaa luovalle työskentelylle.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Prosessinomainen työskentely ja ohjeiden seuraaminen
- Käsitöihin liittyvän sanaston oppiminen/kertaaminen
- Oman työn suunnittelu ja valmistaminen
- Oman työskentelyprosessin arviointi
- Tiedonhaku eri lähteistä

xATAI2-5 Raahe-opiston tarjoama taito- ja taideaineiden kurssi/muu

Raahe-opisto tarjoaa aikuisten perusopetukseen räätälöityjä taito- ja taideaineiden kursseja. Myös vapaa-aikana on mahdollista osallistua Raahe-opiston kurssille, ja saada kurssi hyväksiluettua osaksi valinnaisia opintoja, jos kurssilla on vähintään 28 tuntia opetusta. Myös eri tiiviskursseja voidaan yhdistää valinnaisiksi kursseiksi. Myös muiden tahojen järjestämiä kursseja tai harrastuksia on mahdollista ehdottaa valinnaisiksi opinnoiksi. Opintojen järjestäjä määrittää kurssin sisällöt ja tavoitteet.

9.2.7. Raahe-opiston tarjoamat kielikurssit

xAVIEKIE1-5 Raahe-opiston tarjoama kielikurssi/muu

Jos opiskelija osallistuu vapaa-aikanaan Raahe-opiston tai muun tahon järjestämälle vieraan kielen kurssille, on se mahdollista hyväksilukea osaksi valinnaisia opintoja, jos kurssilla on vähintään 28 tuntia opetusta. Myös eri tiiviskursseja voidaan yhdistää valinnaisiksi kursseiksi. Opintojen järjestäjä määrittää kurssin sisällöt ja tavoitteet.

10. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opetus

Opetussuunnitelman perusteet

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyviin kursseihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus

L3 Arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

---

Raahan kaupunki tiedottaa aikuisten perusopetuksen mahdollisuudesta omilla sivuillaan ja lähettää sähköpostia yhteistyökumppaneille. Aikuisten perusopetukseen haetaan hakulomakkeella, jonka jälkeen hakija kutsutaan testeihin ja haastatteluun, jotka määrittävät hakijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa. Koulutuksen aloitus- ja siirtymävaiheita tuetaan riittävällä opinto-ohjauksella ja opintojen henkilökohtaistamisella. Oppilashuoltopalvelut ovat opiskelijan käytettävissä.

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opinnoissa tuetaan ja kannustetaan opiskelijaa saavuttamaan laaja-alaisen osaamisen tavoitteet. Laaja-alaista osaamista tuetaan monipuolisesti eri oppiaineiden parissa ja riittävällä opinto-ohjauksella.

Raahan kaupungin aikuisten perusopetuksen pakolliset oppiaineet ovat:

- Äidinkieli ja kirjallisuus
  - Suomen kieli ja kirjallisuus
  - Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus
- Toinen kotimainen kieli (ruotsi)
- Vieras kieli (englanti)
- Matematiikka
- Uskonto tai elämäkatsomustieto
- Historia
- Yhteiskuntaoppi
- Fysiikka
- Kemia
- Biologia
- Maantieto
- Terveystieto (jos ei ole suoritettu alkuvaiheessa)
- Opinto-ohjaus ja työelämätaidot

Valinnaisia kursseja:

- Äidinkieli ja kirjallisuus/Suomi toisena kielenä (6 kurssia)
- Ruotsi (1 kurssi)
- Englanti (2 kurssia)
- Matematiikka (1 kurssi)
- Yhteiskuntaoppi (1 kurssi)
- Opinto-ohjaus ja työelämätaidot (5 kurssia)
- Neulontakurssi (1 kurssi)
- Tieto- ja viestintäteknikka (1 kurssi)
- Raahen opiston tarjoamat taito- ja taideainekurssit/muu taito- ja taideainekurssi
- Raahen opiston tarjoamat vieraiden kielten kurssit/muu vieraan kielen kurssi

10.1. Raahen kaupungin aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opetustarjonta

	Pakolliset kurssit	Valinnaiset kurssit
Kielet (yhteensä vähintään 20)	20	
• Äidinkieli ja kirjallisuus/Suomi toisena kielenä	10	7
• Toinen kotimainen kieli	2	1
• Vieraat kielet/englanti	8	2
Matematiikka	8	1
Elämäkatsomustieto/Uskonto	1	
Yhteiskunnalliset oppiaineet		
• Historia	1	
• Yhteiskuntaoppi	2	1
Luonnontieteelliset oppiaineet		
• Fysiikka	1	
• Kemia	1	
• Biologia	1	
• Maantieto	1	
Terveystieto	1*	
Opinto-ohjaus ja työelämätaidot	2	5

Muita perusopetukseen soveltuvia oppiaineita ja aihealueita		
Tieto- ja viestintäteknikka		1
Neulontakurssi		1
Lukion kurkistuskurssit		2
Ammattioppilaitoksen kurkistuskurssit		2
Raahe-opiston tarjoamat kielikurssit/muu kielikurssi		vaihtelee
Raahe-opiston tarjoamat taide- ja taitoaineiden kurssit/muu taide- ja taitoaineen kurssi		vaihtelee
Yhteensä	38	min. 22

* Pakollinen, jos terveystiedon opintoja ei ole sisällytetty opiskelijan aiempiin perusopetuksen opintoihin.

10.2. Oppiaineet päättövaiheessa

Opetussuunnitelman perusteet

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyviin kursseihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus

L3 Arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

---

10.2.1. Äidinkieli ja kirjallisuus

Opetussuunnitelman perusteet

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy erilaisissa yhteyksissä kotona, opiskelun parissa, työelämässä ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa opiskelijoiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä. Opiskelijoita ohjataan tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Opiskelijat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena. Opiskelijoita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee opiskelijoiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia opiskelijoiden käyttämiä kieliä mahdollisimman laajasti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista sekä tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Opiskelijoiden arjessa ja työelämässä tarvittavia kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa kielikasvatuksesta ja auttaa opiskelijoita rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä kulttuurisesti moninaisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuraine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Opiskelijoiden taitotasolle soveltuva kirjallisuus, monimuotoiset tekstit ja kulttuurituotteet vahvistavat luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä sekä laajentavat opiskelijoiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus ja kulttuuriperinnön tuntemus yhdistävät opiskelijan kulttuuriinsa ja avartavat käsitystä muista kulttuureista.

Opiskelijoita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta opiskelijoita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta sekä kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan opiskelijoiden taitotasolle sopivien tai tyyppillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Jokaisen kurssin sisältöön tuodaan mukaan oppiaineen kulttuurisisältöjä, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama ja teatteritaide. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostamisen tukeminen ja kulttuurintuntemuksen syventäminen. Mediakasvatuksen tehtävänä on kriittisen medialukutaidon ja aktiivisen toimijuuden omaksuminen medioituneessa yhteiskunnassa.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys opiskelijoille. Opiskelijoiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon aikuisten arjen ja työelämän tekstimaailma ja kokemukset. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo sekä tuetaan eritasoisia

oppijoita. Opetuksessa tehdään yhteistyötä äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien ja oppiaineiden kanssa.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävää täydentävät näkökulmat aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa kehitetään opiskelijoiden erittelevää luku- ja kirjoitustaitoa. Opiskelijat tutustuvat erityyppisiin, myös monimuotoisiin teksteihin, jolloin myös heidän luku- ja tulkintataitonsa monipuolistuvat. Samalla opiskelijat aktivoituvat sekä hakemaan erilaista tietoa että arvioimaan sitä. Lukutaidon lisäksi opiskelijat kehittävät omaa kirjoitustaitoaan niin, että he osaavat teksteissään hyödyntää kirjoitetun kielen mahdollisuuksia.

Opiskelijoiden tietoisuus omasta kielestään ja kulttuuristaan syvenee. Samalla heidän kielellinen identiteettinsä vahvistuu niin, että he pystyvät toimimaan erilaisissa ympäristöissä erilaisten ihmisten kanssa.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristöön kuuluu myös oppilaitoksen ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja työtavat valitaan niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan mahdollisuuksien mukaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Kunkin opiskelijan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin. Kirjallisuudenopetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla heitä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Opiskelijoita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta sekä kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen, kuuntelemiseen ja katselemiseen. Opiskelijoita ohjataan myös vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Opiskelijat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa.

Opiskelijan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opiskelijan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee opiskelijoiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa opiskelijoita löytämään omat vahvuutensa. Opiskelijoille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan sekä annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa kaikki tavoitealueet ovat opiskelijan oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointiin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

10.2.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus

Opetussuunnitelman perusteet

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää opiskelijoiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee opiskelijoiden kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan opiskelijoita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa kulttuurisesti moninaisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Opiskelijoita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien opetuksen kanssa.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata opiskelijaa laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	äi1–5, äi6	L2, L3, L6, L7
T2 kannustaa opiskelijaa monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitoaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	äi1–5	L1, L2, L3, L7

<i>T3 ohjata opiskelijaa monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin</i>	<i>äi5, äi6, äi9</i>	<i>L1, L2, L3, L7</i>
<i>T4 kannustaa opiskelijaa syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan omia vuorovaikutuksellisia vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</i>	<i>äi3, äi5, äi9</i>	<i>L1, L2, L6, L7</i>
Tekstien tulkitseminen		
<i>T5 ohjata opiskelijaa kehittämään tekstien ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</i>	<i>äi1, äi2, äi4, äi7</i>	<i>L1, L2, L4</i>
<i>T6 tarjota opiskelijalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</i>	<i>äi1–4, äi6–8</i>	<i>L1, L4</i>
<i>T7 ohjata opiskelijaa kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja</i>	<i>äi2–4, äi6–8</i>	<i>L1, L2, L4</i>
<i>teksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</i>		

<i>T8 kannustaa opiskelijaa kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</i>	<i>äi1–2, äi6–8</i>	<i>L2, L4, L5, L6</i>
<i>T9 kannustaa opiskelijaa laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä tekstejä ja kirjallisuudenlajeja kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</i>	<i>äi2, äi4, äi6-8</i>	<i>L1, L2, L4, L5</i>
Tekstien tuottaminen		
<i>T10 rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa opiskelijaa tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</i>	<i>äi2, äi4, äi6, äi9</i>	<i>L1, L4, L5, L7</i>
<i>T11 tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa opiskelijaa valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</i>	<i>äi2–3, äi6, äi9</i>	<i>L2, L4, L5</i>
<i>T12 ohjata opiskelijaa vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista opiskelijaa vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</i>	<i>äi2–3, äi6, äi9</i>	<i>L2, L4, L5, L6</i>

<i>T13 ohjata opiskelijaa edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</i>	<i>äi1, äi3–4, äi6, äi9</i>	<i>L2, L4, L5, L6</i>
<i>T14 harjaannuttaa opiskelijaa vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissään sekä opastaa opiskelijaa toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</i>	<i>äi1–4, äi6, äi9</i>	<i>L2, L4, L5, L7</i>
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
<i>T15 ohjata opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa opiskelijaa tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</i>	<i>äi3–5, äi8</i>	<i>L1, L2, L4</i>
<i>T16 kannustaa opiskelijaa avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</i>	<i>äi4, äi7, äi10</i>	<i>L1, L2, L4</i>

<p>T17 ohjata opiskelija tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa opiskelijaa pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa opiskelijaa aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi</p>	<p>äi2, äi4, äi7, äi9–10</p>	<p>L2, L4, L6, L7</p>
--	------------------------------	-----------------------

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän eri tavoitealueet integroituvat oppimisessa toisiinsa. Kaikilla kursseilla opiskellaan monipuolisesti eri tavoite- ja sisältöalueita, vaikka kurssin näkökulmasta jokin oppimäärän osa-alue tai näkökulma painottuu.

ai1 Suomen kielen ja kirjallisuuden perusteet

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssin sisällöissä keskitytään vahvistamaan tekstien tuottamisen ja tulkitsemisen perustaitoja. Kurssilla työskennellään erilaisissa viestintäympäristöissä ja samalla monipuolistetaan suullisia ja kirjallisia viestintätaitoja. Kurssin aikana opitaan oman tekstin rakentamiseen liittyvät perusasiat, harjoitellaan tekstin tuottamista vaiheittain sekä annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstien tuottamisen eri vaiheissa. Samalla paneudutaan erilaisten tekstien erittelyyn ja arviointiin sekä syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita: sisällön ennustaminen, ydinajatuksen tiivistäminen, päätelmien ja kysymysten teko ja tiedon suhteuttaminen muuhun tietopohjaan. Perehdytään tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja niiden luotettavuuden arviointiin. Keskeisenä sisältönä on myös yleiskielen hallinnan vahvistaminen. Tutustutaan lyhyisiin kaunokirjallisiin teksteihin oman lukukokemuksen näkökulmasta.

Laaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:** Opiskelija laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L2-L3, L6-L7) Opiskelija monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitojaan perustella näkemyksiään. (T2) (L1-L3, L7)
- **Tekstien tulkitseminen:** Opiskelija oppii tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisensa kehittämistarpeita. (T5) (L1-L2, L4) Opiskelija oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia ja mediatekstejä. (T6) (L1, L4) Opiskelija oppii arvioimaan erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla. (T8) (L2, L4-L6)
- **Tekstien tuottaminen:** Opiskelija sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä syventää ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistaa yleiskielen hallintaansa. (T13) (L2, L4-L6) Opiskelija vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen. (T14) (L2, L4-L5, L7)

ai2 Monimuotoiset tekstit

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla vahvistetaan ja syvennetään monimuotoisten tekstien tulkinnan taitoja tutustumalla eri tekstilajeihin. Elämyksellisen lukemisen, kuuntelemisen ja katselamisen lisäksi tutustutaan erittelevään, tulkitsevaan ja kriittiseen lukutapaan. Samalla harjoitellaan erilaisia ja eri tilanteisiin sopivia ilmaisun keinoja. Harjaannutaan ottamaan kantaa ja perustelemaan ajatuksia niin suullisesti kuin kirjallisestikin. Erilaisten tekstien avulla harjoitellaan lähteiden käyttöä, arviointia ja niihin viittaamista.

Laaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:** Opiskelija laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L2-L3, L6-L7) Opiskelija monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitojaan perustella näkemyksiään. (T2) (L1-L3, L7)
- **Tekstien tulkitseminen:** Opiskelija oppii tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisen kehittämistarpeita. (T5) (L1-L2, L4) Opiskelija oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia ja mediatekstejä. (T6) (L1, L4) Opiskelija oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia ja mediateksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. (T7) (L1-L2, L4) Opiskelija oppii arvioimaan erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla. (T8) (L2, L4-L6) Opiskelija tutustuu itselleen uudenlaisiin fiktiivisiin teksteihin eri muodoissaan, monipuolistaa luku, kuuntelu ja katselukokemuksiaan ja jakaa niitä sekä syventää ymmärrystään fiktion keinoista. (T9) (L1-L2, L4-L5)
- **Tekstien tuottaminen:** Opiskelija oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana. (T10) (L1, L4-L5, L7) Opiskelija oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja. (T11) (L2, L4-L5) Opiskelija vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan ja tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistaa taitoaan antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana. (T12) (L2, L4-L6) Opiskelija vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen. (T14) (L2, L4-L5, L7)
- **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Opiskelija tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä. (T17) (L2, L4, L6-L7)

---

ai3 Tekstien tuottaminen ja tulkitseminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Opiskelijan lukutaitoa ja tekstien tulkitsemisen taitoja syvennetään tutkimalla erilaisia tekstejä eri muodoissaan. Tekstien tulkinnassa tarvittavien käsitteiden käyttöä lisätään. Luettuun myös eläydytään ja jaetaan lukukokemuksia muille. Tutustutaan monimuotoisiin eritteleviin, pohtiviin, kantaa ottaviin ja ohjaaviin teksteihin ja niiden keskeisiin kielellisiin piirteisiin. Tuotetaan tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Samalla perehdytään tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin sekä harjaannutaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Kurssilla harjoitellaan myös puheen ja kokonaisilmaisun erilaisia keinoja esimerkiksi valmistelluissa puhe-esityksissä. Harjoitellaan arvioimaan omaa vuorovaikutustaitoa ja viestintätapaa sekä havaitsemaan kehittämiskohteita tällä osa-alueella.

Laaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:** Opiskelija laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L2-L3, L6-L7) Opiskelija monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitojaan perustella näkemyksiään. (T2) (L1-L3, L7) Opiskelija oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämiskohteita. (T4) (L1-L2, L6-L7)

- **Tekstien tulkitseminen:** Opiskelija oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia ja mediatekstejä. (T6) (L1, L4) Opiskelija oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia ja mediateksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. (T7)
- **Tekstien tuottaminen:** Opiskelija oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja. (T11) (L2, L4-L5) Opiskelija vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan ja tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistaa taitoaan antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana. (T12) (L2, L4-L6) Opiskelija sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä syventää ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistaa yleiskielen hallintaansa. (T13) (L2, L4-L6) Opiskelija vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen. (T14) (L2, L4-L5, L7)
- **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Opiskelija syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia. (T15) (L1, L2, L4)

---

ai4 Kieli ja kulttuuri

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla vahvistetaan edelleen erilaisten tekstilajien hallintaa. Kurssin aikana perehdytään erityisesti suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin ja teemoihin eri aikoina. Samalla opiskelija tutkii kirjallisuuden, kulttuuriperinnön ja taiteen yhteyttä ympäröivään yhteiskuntaan. Niin ikään tutustutaan kielessä ja kulttuurissa tapahtuneisiin muutoksiin. Tutustumalla kotimaiseen kirjallisuuteen ja kulttuuriin, suomen kieleen ja sen sukukieliin ja toisaalta monikieliseen nyky-Suomeen vahvistetaan opiskelijan omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiä. Monipuolisten tekstien ja harjoitusten avulla lisätään tietoisuutta tekstien tyylistä, sävyistä ja rakenteista. Samalla opitaan huomaamaan omat mahdollisuudet viestijänä. Kirjalliset ja suulliset harjoitukset avaavat opiskelijan tietoisuutta viestinnän tehtävästä ja merkityksestä.

Laaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:** Opiskelija laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L2-L3, L6-L7) Opiskelija monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitojaan perustella näkemyksiään. (T2) (L1-L3, L7)
- **Tekstien tulkitseminen:** Opiskelija oppii tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisen kehittämistarpeita. (T5) (L1-L2, L4) Opiskelija oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia ja mediatekstejä. (T6) (L1, L4) Opiskelija oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia ja mediateksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. (T7) (L1-L2, L4) Opiskelija tutustuu itselleen uudenlaisiin fiktiivisiin teksteihin eri muodoissaan, monipuolistaa luku, kuuntelu ja katselukokemuksiaan ja jakaa niitä sekä syventää ymmärrystään fiktion keinoista. (T9) (L1-L2, L4-L5)
- **Tekstien tuottaminen:** Opiskelija oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana. (T10) (L1, L4-L5, L7) **Opiskelija** sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä syventää ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistaa yleiskielen hallintaansa. (T13) (L2, L4-L6) Opiskelija vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen. (T14) (L2, L4-L5, L7)
- **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Opiskelija syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja

ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia. (T15) (L1, L2, L4) Opiskelija avartaa kirjallisuuskäsitystään, tutustuu kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen sekä kirjallisuuden eri lajeihin. (T16) (L1-L2, L4) Opiskelija tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä. (T17) (L2, L4, L6-L7)

---

ai5 Puhe- ja vuorovaikutustaidot

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla vahvistetaan opiskelijan viestintätaitoja. Harjoituksia tehdään niin yksin kuin ryhmässäkin. Tavoitteena on rohkaista opiskelijaa havainnoimaan omaa viestintäänsä ja kehittämään sitä. Ryhmäharjoituksissa kehitetään kuuntelemisen, keskustelun, mielipiteiden perustelun ja vastavuoroisen viestinnän taitoja. Samalla vahvistetaan opiskelijan kykyä toimia ryhmässä. Yksilöllisissä esiintymistilanteissa opiskelijaa rohkaistaan olemaan yleisön edessä, nauttimaan esiintymisestä ja näkemään mahdollisuutensa monipuolisesti viestivänä aktiivisena kansalaisena. Harjaannutaan käyttämään kieltä eri tilanteiden vaatimalla tavalla ja soveltamaan puhutun kielen erilaisia tyylejä, sävyjä ja rakenteita.

Laaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:** Opiskelija laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L2-L3, L6-L7) Opiskelija monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitojaan perustella näkemyksiään. (T2) (L1-L3, L7) Opiskelija monipuolistaa kokonaisilmäyksen taitojaan erilaisissa viestintä ja esitystilanteissa. (T3) (L1-L3, L7) Opiskelija oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan. (T4) (L1-L2, L6-L7)
- **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Opiskelija syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia. (T15) (L1, L2, L4)

---

ai6 Median maailma

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tutustutaan median ilmiöihin ja tekstilajeihin. Tutkitaan erilaisia mediatuotteita, ja osallistutaan median tekemiseen. Harjoitellaan tekstien luotettavuuden arviointia.

Laaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:** Opiskelija laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L2-L3, L6-L7) Opiskelija monipuolistaa kokonaisilmäyksen taitojaan erilaisissa viestintä ja esitystilanteissa. (T3) (L1-L3, L7)
- **Tekstien tulkitseminen:** Opiskelija oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia ja mediatekstejä. (T6) (L1, L4) Opiskelija oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia ja mediateksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. (T7) Opiskelija oppii arvioimaan erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla. (T8) (L2, L4-L6) Opiskelija tutustuu itselleen uudenlaisiin fiktiivisiin teksteihin eri muodoissaan, monipuolistaa luku, kuuntelu ja katselukokemuksiaan ja jakaa niitä sekä syventää ymmärrystään fiktion keinoista. (T9) (L1-L2, L4-L5)
- **Tekstien tuottaminen:** Opiskelija oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana. (T10) (L1, L4-L5, L7) Opiskelija oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimedialaisissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja. (T11) (L2, L4-L5) Opiskelija vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan ja tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistaa taitoaan antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana. (T12) (L2, L4-L6) Opiskelija sujuvoittaa ja

vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä syventää ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistaa yleiskielen hallintaansa. (T13) (L2, L4-L6) Opiskelija vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen. (T14) (L2, L4-L5, L7)

---

ai7 Kauno- ja tietokirjallisuuden lukeminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla luetaan monipuolisesti sekä kauno- että tietokirjallisuutta. Luettua käsitellään ja lukukokemuksia jaetaan eri tavoin. Varmennetaan kaunokirjallisuuden analyysikäsiteiden käyttöä ja eläydytään luettuun esimerkiksi draaman keinoin. Tietokirjallisuuden lukemisen yhteydessä pohditaan tekstin luotettavuutta ja tietojen käytettävyyttä.

Laaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Tekstien tulkitseminen:** Opiskelija oppii tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisensa kehittämistarpeita. (T5) (L1-L2, L4) Opiskelija oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia ja mediatekstejä. (T6) (L1, L4) Opiskelija oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia ja mediateksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. (T7) (L1-L2, L4) Opiskelija tutustuu itselleen uudenlaisiin fiktiivisiin teksteihin eri muodoissaan, monipuolistaa luku, kuuntelu ja katselukokemuksiaan ja jakaa niitä sekä syventää ymmärrystään fiktion keinoista. (T9) (L1-L2, L4-L5)
- **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Opiskelija avartaa kirjallisuuskäsitystään, tutustuu kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen sekä kirjallisuuden eri lajeihin. (T16) (L1-L2, L4) Opiskelija tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä. (T17) (L2, L4, L6-L7)

---

ai8 Tekstien tulkinta

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla syvennetään tekstien tulkinnan taitoja tutkimalla erilaisia tekstejä eri muodoissaan ja varmennetaan tekstien tulkinnassa tarvittavien käsitteiden käyttöä. Luettuun myös eläydytään ja jaetaan lukukokemuksia muille. Tutustutaan monimuotoisiin eritteleviin, pohtiviin, kantaa ottaviin ja ohjaaviin teksteihin ja niiden keskeisiin kielellisiin ja tekstuaalisiin piirteisiin.

Laaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Tekstien tulkitseminen:** Opiskelija oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia ja mediatekstejä. (T6) (L1, L4) Opiskelija oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia ja mediateksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. (T7) (L1-L2, L4) Opiskelija tutustuu itselleen uudenlaisiin fiktiivisiin teksteihin eri muodoissaan, monipuolistaa luku, kuuntelu ja katselukokemuksiaan ja jakaa niitä sekä syventää ymmärrystään fiktion keinoista. (T9) (L1-L2, L4-L5)
  - **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Opiskelija syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävy- ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia. (T15) (L1, L2, L4)
-

ai9 Tekstien tuottaminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla syvennetään erilaisten tekstien tuottamisen taitoja. Tuotetaan monimuotoisia tekstejä. Samalla perehdytään tekstien tavoitteisiin ja arviointiin sekä harjaannutaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Varmennetaan oikeinkirjoitusta. Kurssilla harjoitellaan myös puheen ja kokonaisilmäyksen erilaisia keinoja esimerkiksi valmistelluissa puhe-esityksissä. Harjoitellaan arvioimaan omaa vuorovaikutustaitoa ja viestintätapaa sekä havaitsemaan omia kehittämiskohteita tällä osa-alueella.

Laaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:** Opiskelija monipuolistaa kokonaisilmäyksen taitojaan erilaisissa viestintä ja esitystilanteissa. (T3) (L1-L3, L7) Opiskelija oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämiskohteitaan. (T4) (L1-L2, L6-L7)
- **Tekstien tuottaminen:** Opiskelija oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana. (T10) (L1, L4-L5, L7) Opiskelija oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantavia tekstejä, myös monimedialaisissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja. (T11) (L2, L4-L5) Opiskelija vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan ja tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistaa taitoaan antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana. (T12) (L2, L4-L6) Opiskelija sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tietä ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä syventää ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistaa yleiskielen hallintaansa. (T13) (L2, L4-L6)
- **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Opiskelija tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä. (T17) (L2, L4, L6-L7)

---

ai10 Nykykulttuurin ilmiöitä ja kirjallisuutta

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tutustutaan nykykulttuuriin, sen ilmiöihin ja monimuotoisiin teksteihin. Luetaan monipuolisesti nykykirjallisuutta. Keskustellaan ja tuotetaan monimuotoisia tekstejä nykykulttuurin ilmiöiden perusteella.

Laaja-alaiseen osaamisen tavoitteet:

- **Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:** Opiskelija avartaa kirjallisuuskäsitystään, tutustuu kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen sekä kirjallisuuden eri lajeihin. (T16) (L1-L2, L4) Opiskelija tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä. (T17) (L2, L4, L6-L7)
-

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
<i>T1 ohjata opiskelijaa laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</i>	<i>äi1–5, äi6</i>	<i>Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä</i>	<i>Opiskelija osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.</i>
<i>T2 kannustaa opiskelijaa monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitoaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</i>	<i>äi1–5</i>	<i>Vuorovaikutus ryhmässä</i>	<i>Opiskelija osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Opiskelija ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.</i>
<i>T3 ohjata opiskelijaa monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin</i>	<i>äi5, äi6, äi9</i>	<i>Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot</i>	<i>Opiskelija osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Opiskelija osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään yleisönsä huomioon ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.</i>

<p>T4 kannustaa opiskelijaa syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan omia vuorovaikutuksellisia vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös</p>	<p>äi3, äi5, äi9</p>	<p>Vuorovaikutustaitojen kehittäminen</p>	<p>Opiskelija osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.</p>
---	----------------------	---	--

<p>monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>			
---	--	--	--

<p>Tekstien tulkitseminen</p>			
<p>T5 ohjata opiskelijaa kehittämään tekstien ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p>	<p>äi1, äi2, äi4, äi7</p>	<p>Tekstinymmärtämisen strategiat</p>	<p>Opiskelija osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Opiskelija osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.</p>
<p>T6 tarjota opiskelijalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p>	<p>äi1–4, äi6–8</p>	<p>Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito</p>	<p>Opiskelija osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.</p>

<p>T7 ohjata opiskelijaa kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sanaja käsitevarantoa</p>	<p>äi2–4, äi6–8</p>	<p>Tekstien erittely ja tulkinta</p>	<p>Opiskelija osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Opiskelija ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoitusperiä.</p>
<p>T8 kannustaa opiskelijaa kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p>	<p>äi1–2, äi6–8</p>	<p>Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys</p>	<p>Opiskelija osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Opiskelija osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.</p>
<p>T9 kannustaa opiskelijaa laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä tekstejä ja kirjallisuudenlajeja kohtaan ja</p>	<p>äi2, äi4, äi6–8</p>	<p>Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen</p>	<p>Opiskelija osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Opiskelija löytää</p>
<p>monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>			<p>itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Opiskelija lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.</p>

Tekstien tuottaminen			
<i>T10 rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa opiskelijaa tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</i>	<i>äi2, äi4, äi6, äi9</i>	<i>Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito</i>	<i>Opiskelija tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Opiskelija osaa kuvailla itseään tekstin tuottajana.</i>
<i>T11 tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa opiskelijaa valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</i>	<i>äi2–3, äi6, äi9</i>	<i>Tekstilajien hallinta</i>	<i>Opiskelija osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.</i>
<i>T12 ohjata opiskelijaa vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista opiskelijaa vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</i>	<i>äi2–3, äi6, äi9</i>	<i>Tekstien tuottamisen prosessien hallinta</i>	<i>Opiskelija osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Opiskelija antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita</i>

<p>T13 ohjata opiskelijaa edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p>	<p>äi1, äi3-4, äi6, äi9</p>	<p>Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito</p>	<p>Opiskelija tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan. Opiskelija kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>
<p>T14 harjaannuttaa opiskelijaa vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissään sekä opastaa opiskelijaa toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>äi1–4, äi6, äi9</p>	<p>Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä</p>	<p>Opiskelija osaa käyttää omassa teksteissään muualta hankittua tietoa. Opiskelija osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Opiskelija noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>			
<p>T15 ohjata opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa opiskelijaa tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p>	<p>äi3–5, äi8</p>	<p>Kielitietoisuuden kehittyminen</p>	<p>Opiskelija osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.</p>

<p><i>T16 kannustaa opiskelijaa avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</i></p>	<p><i>äi4, äi7, äi10</i></p>	<p><i>Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen</i></p>	<p><i>Opiskelija tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Opiskelija tuntee kirjallisuuden vaihteita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Opiskelija tuntee kirjallisuuden päälatit ja on lukenut sovitut kirjat.</i></p>
<p><i>T17 ohjata opiskelija tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa opiskelijaa pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa opiskelijaa aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi</i></p>	<p><i>äi2, äi4, äi7, äi9-10</i></p>	<p><i>Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen</i></p>	<p><i>Opiskelija osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelija osaa kuvailla äidinkielen merkitystä, suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.</i></p>

10.2.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Opetussuunnitelman perusteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti [1]. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea opiskelijan kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla opiskelija osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi

erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea opiskelijoiden monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa opiskelijoita rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Opiskelijoiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään opiskelijoiden osaamia kieliä.

Opiskelija voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan ensisijaisesti seuraavat näkökulmat:

- opiskelijan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin/joillakin kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen oppimisyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja työskentelyssä tai
- opiskelijan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus oppimäärän opiskeluun.

Kun opiskelija opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat opiskelijan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli opiskelijan oppimäärä on suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoritumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Opiskelija voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Päättövaiheen opetuksen erityisenä tehtävänä on vakiinnuttaa ja monipuolistaa suomen kielen taitoa, oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Opiskelijan kehittyviä luku- ja kirjoitustaitoja tulee edelleen tukea. Opetuksessa otetaan huomioon opiskelijan kielitaito ja vahvuudet. Opiskelijan kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurin tuntemusta laajennetaan ja kehitetään kielellisiä valmiuksia jatko-opintoja, yhteiskuntaa ja työelämää varten. Kirjallisuuden opetuksessa kannustetaan monipuoliseen, elämykselliseen ja erittelevään lukemiseen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan kotoutumisprosessia ja osallisuutta yhteiskunnassa sekä edistetään kielellisiä ja kulttuurisia taitoja erilaisissa monimediaisissa, monikielisissä ja kulttuurisissa, ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan toimimaan erilaisissa viestintäympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvansa ja pystyvät osaltaan vaikuttamaan myönteiseen viestintäilmapiiriin.

Päättövaiheen opetuksen tehtävänä on rohkaista opiskelijoita oma-aloitteisiksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan eri viestintävälineitä hyödyntäen. Opetuksessa tuetaan kehittymistä aktiivisiksi lukijoiksi ja kirjoittajiksi, jotka arvioivat ja kehittävät tekstin tulkinnan ja tuottamisen taitojaan ja hankkivat ja jakavat kokemuksia erityyppisistä teksteistä. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Opiskelijoita ohjataan hankkimaan ja hyödyntämään tietoa kielestä,

kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista. Kehitetään yleispuhekielen ja kirjakielen normien hallintaa ja taitoa käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
<i>T1 auttaa opiskelijaa kehittämään vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisukeinoja vuorovaikutustilanteissa ja vahvistamaan taitoaan työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa</i>	s21, s23, s27, s210	L1, L2, L4
<i>T2 ohjata opiskelijaa kehittämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien kuunteluja ymmärtämistaitoa</i>	s21-s24, s27	L2, L4, L5
<i>T3 rohkaista opiskelijaa esiintymään entistä monipuolisemmin erilaisissa tilanteissa ja kehittämään esiintymistaitoja</i>	s27, s28, s210	L2
Tekstien tulkitseminen		
<i>T4 ohjata opiskelijaa hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa</i>	s21-s24, s28	L1, L2, L4
<i>T5 ohjata opiskelijaa kriittiseen tekstien tulkintaan</i>	s24, s26, s27	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
<i>T6 rohkaista opiskelijaa hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä sekä vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä</i>	s22, s23, s26-s28	L1, L2, L4
<i>T7 ohjata opiskelijaa vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen hallintaa</i>	s22-s24, s28	L2, L3

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
<i>T8 auttaa opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja vakiinnuttamaan taitoaan vastaanottaa tekstiä eri tavoilla eri tilanteissa</i>	s22-s26	L4
<i>T9 rohkaista opiskelijaa avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</i>	s29, s210	L2
<i>T10 ohjata opiskelijaa tutustumaan suomalaiseen kulttuuriin ja kirjallisuuteen</i>	s28-s210	L2
<i>T11 auttaa opiskelijaa vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta</i>	s26, s28	L1, L2, L7
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
<i>T12 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</i>	s21-s26	L1, L4, L6
<i>T13 rohkaista opiskelijaa kehittämään tiedonhankintataitoja sekä oman työskentelyn suunnittelua ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</i>	s25	L1, L5, L6, L7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Kaikilla suomen kielen ja kirjallisuuden kursseilla opiskellaan monipuolisesti eri sisältöalueita. Eri kursseilla painotetaan enemmän toisia sisältöjä. Opiskelijan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että opiskelija voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan

monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä opiskelijoiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

s21 Opiskelutaitojen vahvistaminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla vahvistetaan eri aineiden opiskelussa tarvittavia opiskelustrategioita. Tutustutaan oppikirjatekstin rakenteeseen, harjoitellaan etsimään tekstistä ydinasiat ja referoimaan niitä suullisesti ja kirjallisesti. Harjoitellaan muistiinpanojen tekemistä. Tutustutaan erilaisiin koetyyppeihin ja kysymysmalleihin ja harjoitellaan vastaamaan niihin.

s21: Opiskelutaitojen vahvistaminen	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
<ul style="list-style-type: none"> - oppimiseen ja eri aihepiirien opiskeluun liittyvistä aiheista keskusteleminen lisätiedon tai tarkentavan tiedon kysyminen - itsearviointi - olennaisen tiedon poimiminen tietotekstistä ja sen tiivistäminen yksinkertaisella tasolla suullisesti ja kirjallisesti	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelutaidot ja itsearviointi - tekstit ja tekstilajit - fakta ja fiktio - tiivistelmä - tilastot - tiedonhaku ja lähdekritiikki - puhe-esitys - palautteen antaminen - eri koetyypit ja kysymysmallit - muistiinpanot - verbien ja sanaluokkien kertaus
<p>Laaja-alaiset tavoitteet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Opiskelija kehittää taitoaan toimia tavoitteellisesti ja eettisesti sekä vuorovaikutussuhdetta rakentaen kasvokkaisissa oppilaitoksen ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L1, L2, L4) Opiskelija syventää muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja. (T2) (L2, L4, L5) Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opiskelijan kielitaito kehittyy arkikielestä kohti tiedonalojen kieltä. (T12) (L1, L4, L6)</p>	

s22 Luonnontieteen tekstit tutummiksi

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tuetaan luonnontieteellisen alan kielen lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Syvennetään opiskelun kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja tulkintaa. Luetaan maantiedon, biologian, fysiikan ja kemian lyhyitä tekstejä ja tutustutaan niiden tiedonalojen kieleen. Laaditaan omia lyhyitä tietotekstejä kuten määritelmiä, selostuksia ja tiivistelmiä.

s22: Luonnontieteen tekstit tutummiksi	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
<ul style="list-style-type: none"> - taidot lukea, kirjoittaa, kuunnella ja puhua luonnontieteen alaan liittyvistä aiheista kehittyvät oman ymmärtämisen varmistaminen - kirjallisen viestinnän harjaannuttaminen 	<ul style="list-style-type: none"> - biologian ja maantiedon tekstit - kemian ja fysiikan tekstit - matematiikan sanalliset tehtävät - määritelmän, selostuksen ja tiivistelmän kirjoittaminen ko. aiheista - Pää- ja sivulause (lausekkeet) - lausetyyppettä - imperatiivi - partisiippeja - lauseenvastikkeita - kielenhuolto
<p>Laaja-alaiset osaamistavoitteet:</p> <p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Opiskelija syventää muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja. (T2) (L2, L4, L5)</p> <p>Tekstien tulkitseminen: Opiskelija hyödyntää tekstilajitietoutta puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinnassa, laajentaa sana ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukemisen ja ymmärtämisen strategioita ja päättelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella. (T4) (L1, L2, L4)</p> <p>Tekstien tuottaminen: Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kanta-aottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kanta-aottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. (T6) (L1, L2, L4)</p> <p>Opiskelija noudattaa kirjoittamisessaan teksteissä yleiskielen normeja ja hyödyntää tekstilajille tyypillistä sanastoa ja kieliopillisia rakenteita. Hän sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. (T7) (L2, L3)</p> <p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Opiskelija kiinnostuu kielen ilmiöistä. Hän tunnistaa kielen rakenteita ja hyödyntää muodollista ja epämuodollista kieltä kielenkäytön resurssina sekä kielen tyylipiirteitä ja sävyjä. Opiskelija ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia. (T8) (L4)</p> <p>Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opiskelijan kielitaito kehittyy arkikielestä kohti tiedonalojen kieltä. (T12) (L1, L4, L6)</p>	

s23 Yhteiskunnallisten aineiden tekstit tutummiksi

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tuetaan yhteiskunnallisen alan kielen lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Syvennetään opiskelun kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja tulkintaa. Luetaan historian ja yhteiskuntaopin tekstejä ja tutustutaan niiden tiedonalojen kieleen. Laaditaan omia lyhyitä tietotekstejä kuten lyhyitä esseevastauksia.

s23: Yhteiskunnallisten aineiden tekstit tutummiksi	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?

<ul style="list-style-type: none"> - yhteiskuntaan liittyvistä aiheista puhuminen, kuunteleminen, kirjoittaminen ja lukeminen - tekstistä keskusteleminen ja tekstin käyttö oman mielipiteiden tukena <p>tekstin sisällön (lähteen) käyttäminen keskustelussa, tekstin informaation käyttö oman argumentoinnin tukena (suull. ja kirj.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • yhteiskuntaan ja historiaan liittyvien tekstien lukemista ja tulkintaa: • ydinajatuksen ja joidenkin yksityiskohtien löytäminen pitemmästäkin tekstistä • päättelevä lukeminen: laajemman kokonaisuuden ymmärtäminen yhdistelemällä asioita tekstin sisällä • asiatekstin kirjoittamisen perusasioita (otsikointi, kappalejako) ja lyhyen esseevastauksen kirjoittaminen • vertailun keinoja: adjektiivien ja adverbien komparaatioita, enemmän/vähemmän kuin, yhtä, toisaalta, riippua...
<p>Laaja-alaiset osaamistavoitteet:</p> <p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Opiskelija kehittää taitoaan toimia tavoitteellisesti ja eettisesti sekä vuorovaikutussuhdetta rakentaen kasvokkaisissa oppilaitoksen ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L1, L2, L4)</p> <p>Opiskelija syventää muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja. (T2) (L2, L4, L5)</p> <p>Tekstien tulkitseminen: Opiskelija hyödyntää tekstilajitietoutta puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinnassa, laajentaa sana ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukemisen ja ymmärtämisen strategioita ja päättelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella. (T4) (L1, L2, L4)</p> <p>Tekstien tulkitseminen: Opiskelija hyödyntää tekstilajitietoutta puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinnassa, laajentaa sana ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukemisen ja ymmärtämisen strategioita ja päättelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella. (T4) (L1, L2, L4)</p> <p>Tekstien tuottaminen: Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kanta-aottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kanta-aottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. (T6) (L1, L2, L4)</p> <p>Opiskelija noudattaa kirjoittamisissaan teksteissä yleiskielen normeja ja hyödyntää tekstilajille tyypillistä sanastoa ja kieliopillisia rakenteita. Hän sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. (T7) (L2, L3)</p> <p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Opiskelija kiinnostuu kielen ilmiöistä. Hän tunnistaa kielen rakenteita ja hyödyntää muodollista ja epämuodollista kieltä kielenkäytön resurssina sekä kielen tyylipiirteitä ja sävyjä. Opiskelija ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia. (T8) (L4)</p> <p>Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opiskelijan kielitaito kehittyy arkikiielestä kohti tiedonalojen kieltä. (T12) (L1, L4, L6)</p>	

s24 Median tekstejä ja kuvia

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan digitaalisiin teksteihin ja arvioidaan niitä lähdekriittisesti. Pohditaan, millaiset tekstit ovat luotettavia lähteitä esimerkiksi esitelmään. Tutustutaan tekstien käyttämiseen oman tekstin pohjana ja opetellaan lainaamaan ja referoimaan muiden kirjoittamaa tekstiä. Harjoitellaan käyttämään lähteitä sekä kirjoittamaan lähdeviitteitä. Tarkastellaan erilaisia uutiskuvia ja mainoskuvia ja niiden tavoitteita.

s24: Median tekstejä ja kuvia	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
<ul style="list-style-type: none"> - tekstien sisältöjen käyttäminen keskustelussa ja mielipiteiden tukena - kirjoitetun ja puhutun kielen erojen tunnistaminen - medialukutaito, kuvanlukutaito 	<ul style="list-style-type: none"> - median määritelmää kerrataan - digisanomalehtien tekstilajit <ul style="list-style-type: none"> - uutinen - mielipidetekstit - mainokset - sosiaalinen media - puhutun ja kirjoitetun kielen erot - aikamuotojen kertaaminen - lyhenteet - oikeinkirjoitus
<p>Laaja-alaiset osaamistavoitteet:</p> <p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Opiskelija syventää muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja. (T2) (L2, L4, L5)</p> <p>Tekstien tulkitseminen: Opiskelija hyödyntää tekstilajitietoutta puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinnassa, laajentaa sana ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukemisen ja ymmärtämisen strategioita ja päättelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella. (T4) (L1, L2, L4)</p> <p>Opiskelija harjaantuu puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien kriittiseen tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä. (T5) (L1, L2, L4)</p> <p>Tekstien tuottaminen: Opiskelija noudattaa kirjoittamisissaan teksteissä yleiskielen normeja ja hyödyntää tekstilajille tyypillistä sanastoa ja kieliopillisia rakenteita. Hän sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. (T7) (L2, L3)</p> <p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Opiskelija kiinnostuu kielen ilmiöistä. Hän tunnistaa kielen rakenteita ja hyödyntää muodollista ja epämuodollista kieltä kielenkäytön resurssina sekä kielen tyylipiirteitä ja sävyjä. Opiskelija ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia. (T8) (L4)</p> <p>Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opiskelijan kielitaito kehittyy arkikielestä kohti tiedonalojen kieltä. (T12) (L1, L4, L6)</p>	

s25 Tiedonhankintataitojen syventäminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Harjoitellaan graafien, karttojen, tilastojen ja simulaatioiden lukutaitoa ja tulkintaa. Tehdään tiedonhankintaa liittyviä harjoituksia ja hyödynnetään koulun oppimisympäristöjä.

s25: Tiedonhankintataitojen syventäminen	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
<ul style="list-style-type: none"> - monilukutaidon kehittyminen - erilaisten tekstien pohjalta keskusteleminen - erilaisten kuvioiden ja tekstien tulkinta - lähdekritiikki ja siitä keskusteleminen 	<ul style="list-style-type: none"> - tieto- ja viestintätekniikan käyttämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oppimisen arvioinnissa - graafien, karttojen, tilastojen ja simulaatioiden lukeminen ja tulkinta - erilaisia tiedonhakuharjoituksia - passiivi - aikamuotojen kertausta <p>Tieto- ja viestintätekniikan käyttö tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oppimisen arvioinnissa silmäilevä lukeminen</p> <p>graafien, karttojen, tilastojen ja simulaatioiden lukeminen ja tulkinta tiedonhankinnan harjoituksia</p> <p>passiivi esim. taulukoiden ja graafien lukemisen yhteydessä (preesens, imperfekti, perfekti)</p>
<p>Laaja-alaiset osaamistavoitteet:</p> <p>Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opiskelijan kielitaito kehitty arkikielestä kohti tiedonalojen kieltä. (T12) (L1, L4, L6)</p> <p>Opiskelija käyttää tarkoituksenmukaisia tiedonhankintakeinoja tekijänoikeuksia noudattaen. Hän suunnittelee, jäsentää ja arvioi omaa työskentelyään itsenäisesti ja ryhmässä. (T13) (L1, L5-L7)</p>	

s26 Uutistekstit

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen uutistekstien parissa. Tarkastellaan eri medioiden uutisia ja niiden tekstilajipiirteitä. Opitaan poimimaan uutisen sisällöstä ydinasiat. Vahvistetaan uutistekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitoa ja harjoitellaan tunnistamaan, millainen on luotettava uutislähde. Kirjoitetaan uutinen.

s26: Uutistekstit	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
<ul style="list-style-type: none"> - uutisten tulkitseminen ja ymmärtäminen kehitty - olennaisten tietojen erottaminen epäolennaisista - keskustelutaidot uutisten pohjalta 	<ul style="list-style-type: none"> - syvennyttään eri medioiden uutisteksteihin (myös ääni ja video) - luottava uutinen/valeutiset - ydinasioiden poimiminen - uutistekstin rakenne - uutiskielen piirteitä - aikamuodot, lauseenvastikkeet, partisiipit - keskusteluja uutisista

Laaja-alaiset osaamistavoitteet:

Tekstien tulkitseminen: Opiskelija harjaantuu puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien kriittiseen tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä. (T5) (L1, L2, L4)

Tekstien tuottaminen: Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kanta-aottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kanta-aottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. (T6) (L1, L2, L4)

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Opiskelija vahvistaa myönteistä käsitystä itsestään kielenoppijana ja kielen käyttäjänä. Hän vertailee ja hyödyntää erilaisia oppimisen tapoja itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. (T11) (L1-L2, L7)

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opiskelijan kielitaito kehittyy arkikielestä kohti tiedonalojen kieltä. (T12) (L1, L4, L6)

s27 Mielenpiteen ilmaiseminen ja perusteleminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla harjoitellaan mielenpiteen ilmaisemista ja argumentointia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Tutustutaan erilaisiin mielipideteksteihin ja opitaan niiden avulla käyttämään argumentointiin liittyviä fraaseja ja ilmauksia, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaisemista, modaalisuutta, mielenpiteen vahvistamisen ja pehmentämisen keinoja sekä argumentointia. Kirjoitetaan mielipideteksti ja laaditaan oma puhe-esitys. Harjoitellaan prosessikirjoittamista.

s27: Mielenpiteen ilmaiseminen ja perusteleminen

Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
<ul style="list-style-type: none"> - argumentointitaidot kehittyvät - tilanteeseen sopivat mielenpiteen ilmaisun keinot - omien kokemusten kuvailu, suhtautumisen ja omien tunteiden ilmaisu - tuttavallisen ilmaisu ja muodollisen ilmaisuuden erot 	<ul style="list-style-type: none"> - mielipideteksteihin syventyminen - erilaisten mielipidetekstien lukeminen, erilaisia mielipidetekstejä - argumentoinnin fraaseja, ilmauksia ja yksinkertaisia keinoja - modaalisia verbejä, adjektiveja - sidostaminen - prosessikirjoittaminen - mielipideteksti ja puhe-esitys

Laaja-alaiset osaamistavoitteet:

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Opiskelija kehittää taitoaan toimia tavoitteellisesti ja eettisesti sekä vuorovaikutussuhdetta rakentaen kasvokkaisissa oppilaitoksen ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L1, L2, L4)

Opiskelija syventää muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja. (T2) (L2, L4, L5)

Opiskelija kehittää esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen. (T3) (L2)

Tekstien tulkitseminen: Opiskelija harjaantuu puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien kriittiseen tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä. (T5) (L1, L2, L4)

Tekstien tuottaminen: Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kanta-aottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kanta-aottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. (T6) (L1, L2, L4)

s28 Kaunokirjalliset tekstit tutuksi

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tutustutaan kaunokirjallisuuden eri lajeihin sekä tekstien kielellisiin piirteisiin. Luetaan kaunokirjallisia tekstejä ja tutustutaan niiden tekstilajipiirteisiin. Käsitellään muutamia kaunokirjallisia tekstejä syventäen, esim. novelleja, kertomuksia ja runoja. Opiskelijaa aktivoidaan omaehtoiseen lukemiseen ja kirjaston käyttöön. Kirjoitetaan oma satu tai kertomus ja oma runo.

s28: Kaunokirjalliset tekstit tutuksi	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
<ul style="list-style-type: none"> - kaunokirjallisen tekstien lukemista - kaunokirjallisuudesta keskustelu - kaunokirjallisen tekstin kirjoittaminen	<ul style="list-style-type: none"> - kirjallisuuden käsite - kirjallisuuden lajeja: proosa, lyriikka, draama ja alalajit - oman kaunokirjallisen tekstin kirjoittaminen - koheesion lisääminen omaan tekstiin: sidosteisuus, asioiden väliset suhteet, kielenhuolto
it	
Laaja-alaiset osaamistavoitteet: Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Opiskelija kehittää esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen. (T3) (L2) Tekstien tulkitseminen: Opiskelija hyödyntää tekstilajitietoutta puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinnessa, laajentaa sana ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukemisen ja ymmärtämisen strategioita ja päättelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella. (T4) (L1, L2, L4) Tekstien tuottaminen: Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kanta-aottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. Opiskelija suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kanta-aottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä. (T6) (L1, L2, L4) Opiskelija noudattaa kirjoittamisessaan teksteissä yleiskielen normeja ja hyödyntää tekstilajille tyypillistä sanastoa ja kieliopillisia rakenteita. Hän sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. (T7) (L2, L3) Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Opiskelija vahvistaa myönteistä käsitystä itsestään kielenoppijana ja kielen käyttäjänä. Hän vertailee ja hyödyntää erilaisia oppimisen tapoja itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. (T11) (L1-L2, L7)	

s29 Kulttuurinen moninaisuus - moninainen kulttuuri

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla tutustutaan lisää kirjallisuuteen, teatteriin, kuvataiteeseen ja/tai muihin taidemuotoihin. Tarkastellaan yhtä taideteosta monipuolisesti ja kirjoitetaan oma arvostelu siitä. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla opiskelijoiden kulttuurisia kokemuksia.

s29: Kulttuurinen moninaisuus – moninainen kulttuuri	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
Kulttuuristen kokemusten kuvailu, pohdinta ja vertailu	<ul style="list-style-type: none"> - kirjallisuuteen, teatteriin ja/tai kuvataiteeseen tms. tutustuminen (opiskelijoiden kiinnostuksen mukaan) - yhden taideteoksen tarkastelu ja arvostelun kirjoittaminen- - pronominit, modukset
<p>Laaja-alaiset osaamistavoitteet:</p> <p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Opiskelija ymmärtää kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisen oppilaitoksen ja yhteiskunnan merkityksen. Hän tunnistaa kulttuurisia eroja ja samankaltaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta. (T9) (L2)</p> <p>Opiskelija lukee ja tulkitsee suomenkielistä kirjallisuutta, erityisesti suomalaista nykykirjallisuutta. Hän tutustuu suomalaisen kirjallisuuden päävaiheisiin ja ymmärtää kirjallisuuden lajin ja muiden tekstien vaikutuksen teokseen. (T10) (L2)</p>	

s210 Ajankohtaiset ilmiöt Suomessa ja maailmalla

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla keskustellaan ja kirjoitetaan ajankohtaisista ilmiöistä kulttuurissa ja yhteiskunnassa Suomen, Euroopan ja globaalista näkökulmasta. Hyödynnetään eri medioita ja muita lähteitä. Syvennetään tekstin tuottamisen taitoja. Kurssi toteutetaan yhteistyössä yhteiskuntaopin/ historian/maantieteen oppiaineiden opiskelun kanssa.

s210: Ajankohtaiset ilmiöt Suomessa ja maailmalla	
Viestintätaidot	Mitä opiskellaan?
<ul style="list-style-type: none"> - keskustellaan ja kirjoitetaan ajankohtaisista ilmiöistä kulttuurissa ja yhteiskunnassa Suomen, Euroopan ja globaalista näkökulmasta 	<ul style="list-style-type: none"> - ajankohtaisten ilmiöiden tarkastelu eri medioiden ja lähteiden avulla - kurssi voidaan toteuttaa projektina pienryhmissä
<p>Laaja-alaiset osaamistavoitteet:</p> <p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Opiskelija kehittää taitoaan toimia tavoitteellisesti ja eettisesti sekä vuorovaikutussuhdetta rakentaen kasvokkaisissa oppilaitoksen ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa. (T1) (L1, L2, L4)</p> <p>Opiskelija kehittää esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen. (T3) (L2)</p> <p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Opiskelija ymmärtää kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisen oppilaitoksen ja yhteiskunnan merkityksen. Hän tunnistaa kulttuurisia eroja ja samankaltaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta. (T9) (L2)</p> <p>Opiskelija lukee ja tulkitsee suomenkielistä kirjallisuutta, erityisesti suomalaista nykykirjallisuutta. Hän tutustuu suomalaisen kirjallisuuden päävaiheisiin ja ymmärtää kirjallisuuden lajin ja muiden tekstien vaikutuksen teokseen. (T10) (L2)</p>	

Oppimisen arviointi

Opiskelijan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee opiskelijoiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa opiskelijoita löytämään omat vahvuutensa. Opiskelijoille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla opiskelijoita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa kaikki tavoitealueet ovat opiskelijan oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointiin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetextissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 auttaa opiskelijaa kehittämään vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisukeinoja vuorovaikutustilanteissa ja vahvistamaan taitoaan työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa	s21, s23, s27, s210	Vuorovaikutustaidot	Opiskelija osaa toimia vuorovaikutustilanteissa.
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitoa	s21-s24, s27	Ymmärtämistaidot vuorovaikutustilanteissa	Opiskelija ymmärtää muodollisia puhetilanteita, opetuspuhetta ja mediaa.

<i>T3 rohkaista opiskelijaa esiintymään entistä monipuolisemmin erilaisissa tilanteissa ja kehittämään esiintymistaitoja</i>	<i>s27, s28, s10</i>	<i>Esiintymistaidot</i>	<i>Opiskelija osaa valmistella itsenäisesti esityksen ja osaa esiintyä ja ilmaista itseään tilanteen mukaisesti.</i>
Tekstien tulkitseminen			
<i>T4 ohjata opiskelijaa hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa</i>	<i>s21-s24, s28</i>	<i>Tekstilajitaidot tekstien tulkinnassa</i>	<i>Opiskelija käyttää tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.</i>
<i>T5 ohjata opiskelijaa kriittiseen tekstien tulkintaan</i>	<i>s24, s26, s27</i>	<i>Tekstien tulkinta</i>	<i>Opiskelija osaa tehdä tekstistä päätelmiä ja kriittisiä kysymyksiä.</i>
Tekstien tuottaminen			
<i>T6 rohkaista opiskelijaa hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä sekä vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata</i>	<i>s22, s23, s26-s28</i>	<i>Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa</i>	<i>Opiskelija hyödyntää tekstien kirjallisessa ja suullisessa tuottamisessa tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteistä.</i>

<i>tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä</i>			
<i>T7 ohjata opiskelijaa vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen hallintaa</i>	<i>s22-s24, s28</i>	<i>Kirjoitetun kielen hallinta</i>	<i>Opiskelija tuottaa ymmärrettäviä ja koherentteja tekstejä, tuntee pääosin kirjoitetun kielen perussäännöt ja soveltaa niitä kirjoittaessaan.</i>

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
<i>T8 auttaa opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja vakiinnuttamaan taitoaan vastaanottaa tekstiä eri tavoilla eri tilanteissa</i>	<i>s22-s26</i>	<i>Kielitietoisuuden kehittyminen</i>	<i>Opiskelija osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä.</i>
<i>T9 rohkaista opiskelijaa avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</i>	<i>s29, s210</i>	<i>Kulttuuritietoisuuden kehittyminen</i>	<i>Opiskelija osaa kuvailla kulttuurin monimuotoisuutta ja ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta.</i>
<i>T10 ohjata opiskelijaa tutustumaan suomalaiseen kulttuuriin ja kirjallisuuteen</i>	<i>s28-s210</i>	<i>Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus</i>	<i>Opiskelija tuntee suomalaista kirjallisuutta ja muuta kulttuuria sekä arvioi niitä oman identiteetin ja suomalaisuuden näkökulmasta.</i>
<i>T11 auttaa opiskelijaa vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta</i>	<i>s26, s28</i>	<i>Viestijäkuvan kehittyminen ja oman kielenoppimisen reflektointi</i>	<i>Viestijäkuvan kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa kielenoppijana ja osaa asettaa itselleen oppimistavoitteita.</i>
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
<i>T 12 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</i>	<i>s21-s26</i>	<i>Eri tiedonalojen kielen havainnointi</i>	<i>Opiskelija tunnistaa eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.</i>

T 13 rohkaista opiskelijaa kehittämään tiedonhankintataitoja sekä oman työskentelyn suunnittelua ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	s25	Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	Opiskelija osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.
---	-----	--	--

[1] Tuntijakoasetus 422/2012 8 § 2 mom.

[2] Tuntijakoasetus 422/2012 7 §, muutettu valtioneuvoston asetuksella 135/2017

10.2.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi B1-oppimäärä

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa oppimisen ilolle ja luovuudelle.

Ruotsin kielen opetus on osa kielikasvatusta. Opiskelijoissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen, ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ruotsinkielisissä ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia opiskelijoita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla opiskelijoita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Ruotsin kielen opiskelu valmistaa opiskelijoita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja opiskelijoiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa opiskelijan luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Opiskelijoille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus pyritään järjestämään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Opiskelijoiden erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu hakemaan osaamillaan kielillä tietoa. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa.

Ruotsin kielen opiskelu aikuisten perusopetuksessa (B1-oppimäärä)

Näissä opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu 8 ruotsin B1-oppimäärän kurssia, joiden pakollisuus/valinnaisuus kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa [1]. Opiskelija, jolla ei ole ruotsin kielessä aiempia opintoja tai muulla tavoin hankittua ruotsin taitoa, aloittaa opintonsa kurssista 1. Kaikki tavoitteet (T1-T9) ovat mukana kaikilla kursseilla, mutta niiden painotus voi vaihdella.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Kielenopiskelutaidot		
<i>T1 rohkaista opiskelijaa asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata opiskelijaa myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen</i>	rub1–rub2	L1, L3, L5
<i>T2 rohkaista opiskelijaa näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös opiskelun ulkopuolella</i>	rub1–rub2	L2, L4, L5, L6, L7
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
<i>T3 järjestää opiskelijoille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta</i>	rub1–rub2	L4
<i>T4 tukea opiskelijaa kielellisten viestintästrategioiden käytössä</i>	rub1–rub2	L4
<i>T5 auttaa opiskelijaa laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan</i>	rub1–rub2	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
<i>T6 rohkaista opiskelijaa tulkitsemaan monentyypisiä puhuttuja ja kirjoitettuja ruotsinkielisiä tekstejä oman edistymisen kannalta sopivimmalla vaikeustasolla</i>	rub1–rub2	L4

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
<i>T7 tarjota opiskelijalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin</i>	<i>rub1–rub2</i>	<i>L5</i>
Kasvu kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kielitietoisuuteen		
<i>T8 ohjata opiskelijaa tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä yhteisiin arvoihin</i>	<i>rub1–rub2</i>	<i>L2, L5</i>
<i>T9 ohjata opiskelijaa havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena</i>	<i>rub1–rub2</i>	<i>L1, L4</i>

Ruotsin kielen B1-oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Rub1: Kielitaidon alkeet: Lähtökohtia ruotsin opiskelulle

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan ruotsin opiskeluun. Harjoitellaan itseä koskevien tietojen kertomista ja vaihtamista. Painotetaan ruotsinkielisen puheen havainnointia ja ääntämistä. Opetellaan kielenopiskelutaitoja. Tutustutaan alustavasti ruotsin kielen asemaan Suomessa. Havainnoidaan ruotsin kielen näkymistä arkipäivässä.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä. (T2) (L2, L4-L7)
- **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa:** Opiskelija oppii toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii käyttämään erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia. (T5) (L2)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä:** Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. (T6) (L4)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä:** Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
- **Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:** Opiskelija oppii tuntemaan suomenruotsalaista ja pohjoismaista kieliympäristöä sekä suomenruotsalaisia ja pohjoismaisia kulttuureja ja elämänmuotoja. Opiskelija oppii tuntemaan Pohjoismaita yhdistäviä arvoja. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii löytämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan ruotsin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T9) (L1, L4)

Rub2: Kielitaidon alkeet: Perusviestintää arkipäivän sosiaalisissa tilanteissa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan toimintaa tavanomaisimmissa sosiaalisissa kohtaamistilanteissa (perhe, suku ja ystävät, vapaa-aika). Painotetaan edelleen puhumista ja ääntämistä. Opetellaan kielenopiskelutaitoja ja joidenkin kielitaidon alkuvaiheessa tarvittavien viestintästrategioiden käyttöä.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä. (T2) (L2, L4-L7)
- **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa:** Opiskelija oppii toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii käyttämään erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia. (T5) (L2)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä:** Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. (T6) (L4)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä:** Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
- **Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:** Opiskelija oppii tuntemaan suomenruotsalaista ja pohjoismaista kieliympäristöä sekä suomenruotsalaisia ja pohjoismaisia kulttuureja ja elämänmuotoja. Opiskelija oppii tuntemaan Pohjoismaita yhdistäviä arvoja. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii löytämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan ruotsin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T9) (L1, L4)

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi luonnollista ja opiskelijalle merkityksellistä. Opiskelijoita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työväliseen avulla. Toiminnallisuuden ja yhdessä oppimisen avulla opiskelijat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan.

Ohjaus, tuki ja eriyttäminen ruotsin kielen B1-oppimäärässä

Opiskelijoita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee opiskelijoiden kielitaidon kehittymistä. Opiskelijoita kannustetaan opiskelemaan myös muita tarjolla olevia kieliä. Opiskelijoille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville opiskelijoille.

Opiskelijan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin, myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitekokonaisuuksiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua. Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa opiskelijoille mahdollisuuden painottaa itselleen luonteellia ilmaisumuotoja.

Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös opiskelijoille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutaidot			
T1 rohkaista opiskelijaa asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata opiskelijaa myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	rub1–rub2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Opiskelija osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Opiskelija osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T2 rohkaista opiskelijaa näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös opiskelun ulkopuolella	rub1–rub2	Ruotsin kielen käyttöalueiden ja mahdollisuuksien tunnistaminen omassa elämässä	Opiskelija osaa maininta joitakin ruotsin kielen käyttöalueita ja mahdollisuuksia. Opiskelija huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin kielen taitoaan myös opintojen ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan opintojen päätyttyä.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3
<i>T3 järjestää opiskelijoille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta</i>	<i>rub1–rub2</i>	<i>Vuorovaikutustaito erilaisissa tilanteissa</i>	<i>Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.</i>
<i>T4 tukea opiskelijaa kielellisten viestintästrategioiden käytössä</i>	<i>rub1–rub2</i>	<i>Viestintästrategioiden käyttö</i>	<i>Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään</i>

			<i>selvennystä tai toistoa hyvin usein.</i>
<i>T5 auttaa opiskelijaa laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan</i>	<i>rub1–rub2</i>	<i>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</i>	<i>Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.</i>
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
<i>T6 rohkaista opiskelijaa tulkitsemaan monentyypisiä puhuttuja ja kirjoitettuja ruotsinkielisiä tekstejä oman edistymisen kannalta sopivimmalla vaikeustasolla</i>	<i>rub1–rub2</i>	<i>Tekstien tulkintataidot</i>	<i>Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.</i>

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.3
<i>T7 tarjota opiskelijalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin</i>	<i>rub1–rub2</i>	<i>Tekstien tuottamistaidot</i>	<i>Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Opiskelija ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.</i>
Kasvu kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kielitietoisuuteen			
<i>T8 ohjata opiskelijaa tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin</i>	<i>rub1–rub2</i>	<i>Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen</i>	<i>Opiskelija osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.</i>
<i>T9 ohjata opiskelijaa havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena</i>	<i>rub1–rub2</i>	<i>Kielellinen päättely</i>	<i>Opiskelija osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Opiskelija tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.</i>

[1] Tuntijakoasetus 422/2012 7 §, muutettu valtioneuvoston asetuksella 135/2017

10.2.3. Vieras kieli, englantia, A-oppimäärä

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös

vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa oppimisen ilolle ja luovuudelle.

Englannin kielen opetus on osa kielikasvatusta. Opiskelijoissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa englanninkielisissä ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia opiskelijoita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla opiskelijoita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Englannin kielen opiskelu valmistaa opiskelijoita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja opiskelijoiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa opiskelijan luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Opiskelijoille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus pyritään järjestämään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Opiskelijoiden erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu hakemaan osaamillaan kielillä tietoa. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa.

Englannin kielen opiskelu aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa (A-oppimäärä)

Näissä opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu 8 englannin A-oppimäärän aikuisten perusopetuksen päättövaiheen kurssia, joiden pakollisuus/valinnaisuus kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa [1]. Opiskelija, jolla on englannin kielessä aiempia opintoja tai muulla tavoin hankittua englannin taitoa, voi aloittaa opintonsa itselleen sopivan tasoisesta kurssista. Kaikki tavoitteet ovat mukana kaikilla kursseilla, mutta niiden painotus voi vaihdella.

Englannin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Kielenopiskelutaidot		
T1 rohkaista opiskelijaa elinikäiseen kielenopiskeluun, asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata opiskelijaa myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	ena1 – ena8	L1, L3, L5

<i>T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista</i>	<i>ena1 – ena8</i>	<i>L2, L4, L5, L6, L7</i>
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
<i>T3 rohkaista opiskelijaa osallistumaan keskusteluihin monenlaisista tämän elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa voidaan käsitellä myös mielipiteitä</i>	<i>ena1 – ena8</i>	<i>L4</i>
<i>T4 tukea opiskelijan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä</i>	<i>ena1 – ena8</i>	<i>L4</i>
<i>T5 auttaa opiskelijaa tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea opiskelijoiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää</i>	<i>ena1 – ena8</i>	<i>L2</i>
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
<i>T6 tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita</i>	<i>ena1 – ena8</i>	<i>L4</i>
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
<i>T7 ohjata opiskelijaa tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen</i>	<i>ena1 – ena8</i>	<i>L5</i>

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
<i>T8 motivoida opiskelijaa arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia</i>	<i>ena1 – ena8</i>	<i>L2, L5</i>
<i>T9 edistää opiskelijan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja</i>	<i>ena1 – ena8</i>	<i>L1, L2</i>
<i>T10 ohjata opiskelijaa havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena</i>	<i>ena1 – ena8</i>	<i>L1, L4</i>

Englannin kielen A-oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

ena1 Työelämässä toimiminen ja muita muodollisia tilanteita

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Opetellaan käyttämään englantia työelämään liittyvissä yhteyksissä sekä erilaisissa muodollista kielenkäyttöä edellyttävissä tilanteissa. Tutustutaan myös kohteliaisiin tapoihin viestiä vaativammissa sosiaalisissa tilanteissa kuten ihmisen elinkaareen liittyvissä juhlissa ja tilaisuuksissa.

Sisältöjä:

- alkuvaiheen kertausta
- työelämä, työnhaku ja viestintä
- sanasto: ammatit, työpaikat, työnteekoon liittyviä verbejä, tietokone, työnhaku, sähköposti, numerot 0-20, puhelinfraasit
- rakenteet: be-verbin kertaus, yleis- ja kestonmuoto, be used to-rakenne, adjektiivien kertaus, adverbit
- tervehdykset, toivotukset
- foneettiset aakkoset

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta. (T2) (L2, L4-L7)
- **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa:** Opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii käyttämään viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii

tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Opiskelija oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä. (T5) (L2)

- **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä:** Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Opiskelija oppii tekstien ymmärtämisstrategioita. (T6) (L4)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä:** Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opiskelija oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
- **Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:** Opiskelija oppii arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuristaustansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Opiskelija oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. (T9) (L1-L2) Opiskelija oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T10) (L1, L4)

---

ena2 Palvelu- ja viranomaistilanteet ja osallistuva kansalainen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan toimimista vaativammissa palvelutilanteissa, kuten terveydenhoidossa ja viranomaisten kanssa asioimisessa. Tarkastellaan yhteiskunnallista osallistumista ja vaikuttamista sekä yhteisöissä toimimista. Harjoitellaan näissä yhteyksissä vaadittavaa kielitaitoa.

Sisältöjä:

- asiointitilanteet, terveys, elämäntavat
- sanasto: opiskelu, vaatteet, kaupassa asiointi ja maksaminen, kehonosat, oireet ja sairaudet
- rakenteet: säännöllinen imperfekti, epäsäännöllinen imperfekti

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta. (T2) (L2, L4-L7)
- **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa:** Opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii käyttämään viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii tunnustamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Opiskelija oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä. (T5) (L2)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä:** Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Opiskelija oppii tekstien ymmärtämisstrategioita. (T6) (L4)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä:** Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opiskelija oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
- **Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:** Opiskelija oppii arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuristaustansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Opiskelija oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. (T9) (L1-L2) Opiskelija oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T10) (L1, L4)

---

ena3 Kertomuksia minusta ja ympäristöstäni

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Käsitellään asumista erilaisissa ympäristöissä ja tehdään havaintoja lähiympäristöstä ja sen ilmiöistä. Opetellaan viestimään omasta taustasta ja kertomaan omia tarinoita. Pohditaan arjesta nousevia kysymyksiä ja tilanteita. Opetuksessa painottuu suullinen vuorovaikutus.

Sisältöjä:

- asuminen, omasta taustasta kertominen
- sanasto: asuntotyytit, asunnon etsintä, asumisongelmat, elämänvaiheet, asumisympäristöt, mielipiteen ilmaisu
- rakenteet: adjektiivien vertailu, järjestysluvut, verbin taiputus, perfekti

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta. (T2) (L2, L4-L7)
- **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa:** Opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii käyttämään viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Opiskelija oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä. (T5) (L2)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä:** Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Opiskelija oppii tekstien ymmärtämisstrategioita. (T6) (L4)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä:** Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opiskelija oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
- **Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:** Opiskelija oppii arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuritaustansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Opiskelija oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. (T9) (L1-L2) Opiskelija oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T10) (L1, L4)

---

ena4 Ajankohtaiset ilmiöt

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Käsitellään erilaisia ajankohtaisia asioita ja ilmiöitä, kuten yhteiskunnalliset tapahtumat ja muuttuva maailma ottaen huomioon opiskelijoiden erilaiset taustat. Opetuksessa painottuu kirjallinen vuorovaikutus. Kurssilla voidaan hyödyntää myös sopivantasoisia medioita ja muita lähteitä tiedon hakemisessa ja ilmiöistä keskustellessa.

Sisältöjä:

- luonto ja ympäristö, uutiset ja mediat
- sanasto: eri mediat, sää, luonto, ympäristö, aistimukset
- rakenteet: muodolliset subjektit, futuurin esittely, aikamuotojen kertaus, omistusmuodot

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta. (T2) (L2, L4-L7)
- **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa:** Opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii käyttämään viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Opiskelija oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä. (T5) (L2)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä:** Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Opiskelija oppii tekstien ymmärtämisstrategioita. (T6) (L4)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä:** Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opiskelija oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
- **Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:** Opiskelija oppii arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuristaansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Opiskelija oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. (T9) (L1-L2) Opiskelija oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T10) (L1, L4)

---

ena5 Kulttuurikohtaamisia

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan erilaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja vapaa-ajanviettotapoihin, esimerkiksi harrastuksiin, jaetaan kokemuksia ja pohditaan niitä.

Sisältöjä:

- ruokakulttuuri, vapaa-ajan vietto, kulttuuri
- sanasto: ruoka, ravintola, harrastuksia, mökkeily,
- rakenteet: futuuri, ajan prepositioita

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta. (T2) (L2, L4-L7)
- **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa:** Opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii käyttämään viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Opiskelija oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä. (T5) (L2)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä:** Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Opiskelija oppii tekstien ymmärtämisstrategioita. (T6) (L4)

- **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä:** Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opiskelija oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
  - **Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:** Opiskelija oppii arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuristaustaansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Opiskelija oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. (T9) (L1-L2) Opiskelija oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T10) (L1, L4)
-

ena6 Globaalienglanti

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tutustutaan englannin asemaan lingua francana ja useiden maiden virallisena kielenä. Tarkastellaan englanninkielisten maiden elämäntyyliä ja kulttuureja. Pohditaan englannin kieleen, sen variantteihin ja asemaan liittyviä ilmiöitä sekä mahdollisuuksien mukaan arvoja suhteessa Suomen ja maailman monikielisyteen.

Sisältöjä:

- englanninkieliset maat, monikielisyys, kielten osaaminen
- sanasto: maiden kuvailu, kouluarki, kielet, oppiminen
- rakenteet: isot luvut, vuosiluvut, mittayksiköt, konditionaali, sanajärjestys, indefiniittipronominit

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta. (T2) (L2, L4-L7)
  - **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa:** Opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii käyttämään viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Opiskelija oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä. (T5) (L2)
  - **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä:** Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Opiskelija oppii tekstien ymmärtämisstrategioita. (T6) (L4)
  - **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä:** Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opiskelija oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
  - **Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:** Opiskelija oppii arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuristaustaansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Opiskelija oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. (T9) (L1-L2) Opiskelija oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T10) (L1, L4)
-

ena7 Liikkuvuus ja kansainvälisyys

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Opiskellaan liikkumisessa ja kansainvälisissä kontakteissa tarvittavaa kieltä ja tutustutaan niihin liittyviin toimintaympäristöihin. Harjoitellaan käyttämään englantia erilaisissa yhteyksissä, kuten yhteydenpidossa ulkomaille, maasta muutossa, matkailussa tai kansainvälisten järjestöjen toiminnassa.

Sisältöjä:

- matkustaminen, yhteisöllisyys ja vertaistuki
- sanasto: Matkavalmistelut, lentokentällä asiointi, kulkuvälineet, paikkoja kaupungissa, erilaiset palvelut ja aktiviteetit, ihmisten kuvailu,
- rakenteet: relatiivipronominit, paikan prepositioita, apuverbit

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja reflektimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta. (T2) (L2, L4-L7)
- **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa:** Opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii käyttämään viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Opiskelija oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä. (T5) (L2)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä:** Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Opiskelija oppii tekstien ymmärtämisstrategioita. (T6) (L4)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä:** Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opiskelija oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
- **Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:** Opiskelija oppii arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuristaustaan sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Opiskelija oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. (T9) (L1-L2) Opiskelija oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T10) (L1, L4)

---

ena8 Avaimet elinikäiseen kieltenopiskeluun

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Pohditaan ja tarkastellaan opiskelijoiden jatkosuunnitelmia ja tulevaisuudessa tarvittavia taitoja ja tietoa. Lisäksi opiskelija voi laatia oman kielitaidon portfolion, jonka avulla kehittää kielitaitoaan, kartoittaa oman kielitaitonsa tason sekä arvioi kieltenopiskelu- ja vuorovaikutustaitojaan. Vaihtoehtoisesti portfolioita voidaan ryhtyä kokoamaan aiempien kurssien kuluessa.

Sisältöjä:

- työnhaku, minä kielen oppijana
- sanasto: koulutus, työkokemus, osaaminen, oppiminen, kielet
- rakenteet: perfektin kertaus, yleis- ja kestopuolue, apuverbejä, kerrataan prepositiot artikkelit ja konditionaali

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Kielenopiskelutaidot:** Opiskelija oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Opiskelija oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Opiskelija oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Opiskelija oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta. (T2) (L2, L4-L7)
- **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa:** Opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (T3) (L4) Opiskelija oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii käyttämään viestintästrategioita. (T4) (L4) Opiskelija oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Opiskelija oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä. (T5) (L2)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä:** Opiskelija oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Opiskelija oppii tekstien ymmärtämisstrategioita. (T6) (L4)
- **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä:** Opiskelija oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Opiskelija oppii ääntämään ymmärrettävästi. (T7) (L5)
- **Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:** Opiskelija oppii arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuristaan sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia. (T8) (L2, L5) Opiskelija oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Opiskelija oppii kielialueiden maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. (T9) (L1-L2) Opiskelija oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Opiskelija oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. (T10) (L1, L4)

Englannin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi luonnollista ja opiskelijalle merkityksellistä. Opiskelijoita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työväliseen avulla. Toiminnallisuuden ja yhdessä oppimisen avulla opiskelijat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin kielen A-oppimäärässä

Opiskelijoita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee opiskelijoiden kielitaidon kehittymistä. Opiskelijoita kannustetaan opiskelemaan myös muita tarjolla olevia kieliä. Opiskelijoille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englantia entuudestaan osaaville opiskelijoille.

Opiskelijan oppimisen arviointi englannin kielen A-oppimäärässä aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin, myös itse- ja vertaisarviointin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitekokonaisuuksiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua. Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa opiskelijoille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös opiskelijoille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Englannin kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutaidot			
T1 rohkaista opiskelijaa elinikäiseen kielenopiskeluun, asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata opiskelijaa myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	ena1 – ena8	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Opiskelija osaa toimia erilaisissa oppimisympäristöissä ja osaa hyödyntää opiskeluvälineitä kielen oppimista edistävällä tavalla. Opiskelija osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Opiskelija huomaa, mihin hän voi käyttää englannin kielen taitoaan myös opintojen ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan opintojen päätyttyä.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	ena1 – ena8	Maailmankansalaisten taitojen kehittäminen englannin kieltä käyttämällä	Opiskelija osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia englanninkielisessä toimintaympäristössä.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso B1.1
<i>T3 rohkaista opiskelijaa osallistumaan keskusteluihin monenlaisista tämän elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa voidaan käsitellä myös mielipiteitä</i>	<i>ena1 – ena8</i>	<i>Vuorovaikutustaito erilaisissa tilanteissa</i>	<i>Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.</i>
<i>T4 tukea opiskelijan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä</i>	<i>ena1 – ena8</i>	<i>Viestintästrategioiden käyttö</i>	<i>Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani</i>

			<i>ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen sekä pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.</i>
<i>T5 auttaa opiskelijaa tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea opiskelijoiden rakentavaa kulttuurienvälisiä viestintää</i>	<i>ena1 – ena8</i>	<i>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</i>	<i>Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuuriin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.</i>
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso B1.1

<p><i>T6 tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita</i></p>	<p><i>ena1 – ena8</i></p>	<p><i>Tekstien tulkintataidot</i></p>	<p><i>Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.</i></p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä</p>			<p>Taitotaso B1.1</p>
<p><i>T7 ohjata opiskelijaa tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen</i></p>	<p><i>ena1 – ena8</i></p>	<p><i>Tekstien tuottamistaidot</i></p>	<p><i>Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.</i></p>
<p>Kasvu kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kielitietoisuuteen</p>			

<p>T8 motivoida opiskelijaa arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia</p>	<p>ena1 – ena8</p>		<p>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</p>
<p>T9 edistää opiskelijan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja</p>	<p>ena1 – ena8</p>	<p>Kielten statuksiin liittyvien kysymysten hahmottaminen</p>	<p>Opiskelija osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä.</p>
<p>T10 ohjata opiskelijaa havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena.</p>	<p>ena1 – ena8</p>	<p>Kielellinen päättely</p>	<p>Opiskelija osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Opiskelija tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.</p>

[1] Tuntijakoasetus 422/2012 7 §, muutettu valtioneuvoston asetuksella 135/2017

10.2.4. Matematiikka

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää opiskelijoiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee opiskelijoiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa opiskelijat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa opiskelijoita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää opiskelijoiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Matematiikan opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 vahvistaa opiskelijan motivaatiota, positiivista minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	ma1-ma8	L1, L3, L5
T2 kannustaa opiskelijaa ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	ma1-ma8	L3, L7
Työskentelyn taidot		
T3 ohjata opiskelijaa havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	ma1-ma8	L1, L4
T4 harjaannuttaa opiskelijaa täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	ma1-ma8	L1, L2, L4, L5
T5 tukea opiskelijaa loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	ma1-ma8	L1, L3, L4, L5, L6

<i>T6 ohjata opiskelijaa arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä</i>	<i>ma1-ma8</i>	<i>L1, L3, L4, L6</i>
<i>T7 rohkaista opiskelijaa soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa</i>	<i>ma1-ma8</i>	<i>L1 - L7</i>
<i>T8 ohjata opiskelijaa kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitoja sekä opastaa opiskelijaa tiedon kriittiseen tarkasteluun</i>	<i>ma1-ma8</i>	<i>L1, L4, L5</i>
<i>T9 opastaa opiskelijaa soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa</i>	<i>ma1-ma8</i>	<i>L5</i>
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
<i>T10 vahvistaa päättely- ja päässäälaskutaitoa sekä kannustaa opiskelijaa käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa</i>	<i>ma1-ma8</i>	<i>L1, L3, L4</i>
<i>T11 ohjata opiskelijaa kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla</i>	<i>ma1, ma2</i>	<i>L1, L4</i>
<i>T12 tukea opiskelijaa laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityyppisiin</i>	<i>ma1, ma2</i>	<i>L1, L4</i>
<i>T13 tukea opiskelijaa laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta</i>	<i>ma6</i>	<i>L1, L3, L6</i>
<i>T14 ohjata opiskelijaa ymmärtämään tuntemattoman käsitteen ja kehittämään yhtälönselvitystaitojaan</i>	<i>ma3, ma4</i>	<i>L1, L4</i>

<i>T15 ohjata opiskelijaa ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen sekä ohjata opiskelijaa harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista</i>	<i>ma3, ma4, ma7</i>	<i>L1, L4, L5</i>
<i>T16 tukea opiskelijaa ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä</i>	<i>ma5</i>	<i>L1, L4, L5</i>
<i>T17 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia</i>	<i>ma5, ma8</i>	<i>L1, L4, L5</i>
<i>T18 kannustaa opiskelijaa kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia</i>	<i>ma5, ma8</i>	<i>L1, L4</i>
<i>T19 ohjata opiskelijaa määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä</i>	<i>ma6, ma7</i>	<i>L3, L4, L5</i>
<i>T20 ohjata opiskelijaa kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitoaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen</i>	<i>ma1-ma8</i>	<i>L1, L4, L5, L6</i>

ma1 Luvut ja laskutoimitukset I

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Lukualuetta laajennetaan ja harjoitellaan laskutoimituksia reaalityöjen joukossa. Vahvistetaan opiskelijoiden kokonaislukujen peruslaskutoimitusten ymmärtämistä. Syvennetään vastaluvun käsitettä ja opitaan käänteisluku. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Merkitys, arvot ja asenteet:** Opiskelija oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Opiskelija pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan. (T2) (L3, L7)
- **Työskentelyn taidot:** Opiskelija havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä. (T3) (L1, L4) Opiskelija ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen. (T4) (L1-L2, L4-L5) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T5) (L1, L3-L6) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja

tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T6) (L1, L3-L4, L6) Opiskelija tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle. (T7) (L1-L7) Opiskelija hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitsevyyttä. (T8) (L1, L4, L5) Opiskelija soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa. (T9) (L5)

- **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet:** Opiskelija tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan. (T10) (L1, L3-L4) Opiskelija laskee peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla. (T11) (L1, L4) Opiskelija ymmärtää reaalitylukujen algebrallisia, järjestys ja tarkkuusominaisuuksia sekä tutustuu piihin ja neliöjuureen. (T12) (L1, L4) Opiskelija ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia. (T20) (L1, L4-L6)

---

ma2 Luvut ja laskutoimitukset II

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Syvennetään desimaalitylukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrys tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä perehdytään pyöristämissäntöihin. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Harjoitellaan potenssilaskentaa eksponenttina kokonaisluvut. Opitaan neliöjuuren käsite ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärrys.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Merkitys, arvot ja asenteet:** Opiskelija oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Opiskelija pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan. (T2) (L3, L7)
- **Työskentelyn taidot:** Opiskelija havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä. (T3) (L1, L4) Opiskelija ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen. (T4) (L1-L2, L4-L5) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T5) (L1, L3-L6) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T6) (L1, L3-L4, L6) Opiskelija tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle. (T7) (L1-L7) Opiskelija hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitsevyyttä. (T8) (L1, L4, L5) Opiskelija soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa. (T9) (L5)
- **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet:** Opiskelija tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan. (T10) (L1, L3-L4) Opiskelija laskee peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla. (T11) (L1, L4) Opiskelija ymmärtää reaalitylukujen algebrallisia, järjestys ja tarkkuusominaisuuksia sekä tutustuu piihin ja neliöjuureen. (T12) (L1, L4) Opiskelija ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia. (T20) (L1, L4-L6)

---

ma3 Lausekkeet

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Harjoitellaan muodostamaan lausekkeitä ja sieventämään niitä. Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomien käsitteeseen sekä harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Merkitys, arvot ja asenteet:** Opiskelija oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Opiskelija pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan. (T2) (L3, L7)
- **Työskentelyn taidot:** Opiskelija havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä. (T3) (L1, L4) Opiskelija ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen. (T4) (L1-L2, L4-L5) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T5) (L1, L3-L6) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T6) (L1, L3-L4, L6) Opiskelija tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle. (T7) (L1-L7) Opiskelija hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitsevyyttä. (T8) (L1, L4, L5) Opiskelija soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa. (T9) (L5)
- **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet:** Opiskelija tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan. (T10) (L1, L3-L4) Opiskelija ymmärtää tuntemattoman ja lausekkeen käsitteet sekä ratkaisee ensimmäisen asteen ja vaillinaisen toisen asteen yhtälöitä päättelemällä ja symbolisesti. Opiskelija käyttää verrantoa. (T14) (L1, L4) Opiskelija laajentaa käsitystään muuttujista kahden muuttujan yhtälöihin ja piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajia. Opiskelija tekee päätelmiä funktion ja sen kuvaajan välisestä yhteydestä. (T15) (L1, L4-L5) Opiskelija ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia. (T20) (L1, L4-L6)

---

ma4 Yhtälöt

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Perehdytään tuntemattoman käsitteeseen. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä. Yhtälöpareja ratkaistaan algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuksiin. Verrantoa käytetään tehtävien ratkaisussa. Tutustutaan epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Merkitys, arvot ja asenteet:** Opiskelija oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Opiskelija pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan. (T2) (L3, L7)
- **Työskentelyn taidot:** Opiskelija havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä. (T3) (L1, L4) Opiskelija ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen. (T4) (L1-L2, L4-L5) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T5) (L1, L3-L6) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T6) (L1, L3-L4, L6) Opiskelija tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle. (T7) (L1-L7) Opiskelija hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitsevyyttä. (T8) (L1, L4, L5) Opiskelija soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa. (T9) (L5)
- **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet:** Opiskelija tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan. (T10) (L1, L3-L4) Opiskelija ymmärtää tuntemattoman ja lausekkeen käsitteet sekä ratkaisee ensimmäisen asteen ja vaillinaisen

toisen asteen yhtälöitä päättelemällä ja symbolisesti. Opiskelija käyttää verrantoa. (T14) (L1, L4) Opiskelija laajentaa käsitystään muuttujista kahden muuttujan yhtälöihin ja piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajia. Opiskelija tekee päätelmiä funktion ja sen kuvaajan välisestä yhteydestä. (T15) (L1, L4-L5) Opiskelija ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia. (T20) (L1, L4-L6)

---

ma5 Geometria

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Vahvistetaan peruskäsitteiden osaaminen. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen. Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Merkitys, arvot ja asenteet:** Opiskelija oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Opiskelija pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan. (T2) (L3, L7)
- **Työskentelyn taidot:** Opiskelija havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä. (T3) (L1, L4) Opiskelija ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen. (T4) (L1-L2, L4-L5) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T5) (L1, L3-L6) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T6) (L1, L3-L4, L6) Opiskelija tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle. (T7) (L1-L7) Opiskelija hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitsevyyttä. (T8) (L1, L4, L5) Opiskelija soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa. (T9) (L5)
- **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet:** Opiskelija tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan. (T10) (L1, L3-L4) Opiskelija tuntee pisteen, suoran, kulman, janan ja puolisuoran käsitteet ja niihin liittyviä ominaisuuksia. Hän nimeää monikulmioita, tietää niiden ominaisuuksia ja laskee niiden piirejä. Opiskelija ymmärtää yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteet. (T16) (L1, L4-L5) Opiskelija ymmärtää suorakulmaisen kolmion ominaisuuksia ja hyödyntää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Opiskelija tietää ympyrään liittyviä käsitteitä ja ominaisuuksia sekä osaa laskea ympyrän kehän pituuden. (T17) (L1, L4-L5) Opiskelija tietää avaruuskappaleisiin liittyviä nimityksiä ja ominaisuuksia. Hän osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja sekä kappaleiden tilavuuksia ja vaipan pinta-aloja. Hän soveltaa tietojaan käytännön tilanteisiin ja tekee pintaalaysiköiden, tilavuusyksiköiden ja vetomittojen välillä muunnoksia. (T18) (L1, L4) Opiskelija ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia. (T20) (L1, L4-L6)

---

ma6 Prosentit

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Lasketaan prosenttiosuuksia ja prosenttiluvun osoittamia määriä kokonaisuuksista. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Tutustutaan klassiseen ja tilastolliseen todennäköisyyslaskentaan sekä syvennetään taitoa laskea erilaisten vaihtoehtojen lukumääriä.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Merkitys, arvot ja asenteet:** Opiskelija oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Opiskelija pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan. (T2) (L3, L7)
- **Työskentelyn taidot:** Opiskelija havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä. (T3) (L1, L4) Opiskelija ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen. (T4) (L1-L2, L4-L5) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T5) (L1, L3-L6) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T6) (L1, L3-L4, L6) Opiskelija tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle. (T7) (L1-L7) Opiskelija hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitysvyyttä. (T8) (L1, L4, L5) Opiskelija soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa. (T9) (L5)
- **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet:** Opiskelija tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan. (T10) (L1, L3-L4) Opiskelija ymmärtää prosenttien ja prosenttiyksikön käsitteet ja kertoo niiden käytöstä eri tilanteissa. Hän laskee prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän sekä muutos ja vertailuprosentin. (T13) (L1, L3, L6) Opiskelija hallitsee aineistojen keräämisen, luokittelun, analysoinnin ja raportoinnin. Hän lukee ja tulkitsee diagrammeja sekä tekee ennusteita niihin perustuen. Opiskelija laskee keskiarvon ja määrittää tyyppiä ja mediaanin ja tekee niiden perusteella päätelmiä. Opiskelija määrittää klassisen ja tilastollisen todennäköisyyden sekä ymmärtää niiden antamaa informaatiota. (T19) (L3-L5) Opiskelija ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia. (T20) (L1, L4-L6)

---

ma7 Funktiot ja tilastot

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon sekä tutkitaan niitä. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Määritetään funktioiden nollakohtia. Yhtälöpareja ratkaistaan graafisesti. Vahvistetaan keskiarvon ja tyyppiä ymmärtäminen sekä määritetään frekvenssejä ja suhteellisia frekvenssejä sekä mediaaneja. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Harjoitellaan aineiston keräämistä, jäsentämistä, esittämistä ja analysointia.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Merkitys, arvot ja asenteet:** Opiskelija oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Opiskelija pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan. (T2) (L3, L7)
- **Työskentelyn taidot:** Opiskelija havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä. (T3) (L1, L4) Opiskelija ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen. (T4) (L1-L2, L4-L5) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T5) (L1, L3-L6) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T6) (L1, L3-L4, L6) Opiskelija tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle. (T7) (L1-L7) Opiskelija hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitysvyyttä. (T8) (L1, L4, L5) Opiskelija soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa. (T9) (L5)

- **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet:** Opiskelija tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan. (T10) (L1, L3-L4) Opiskelija laajentaa käsitystään muuttujista kahden muuttujan yhtälöihin ja piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajia. Opiskelija tekee päätelmiä funktion ja sen kuvaajan välisestä yhteydestä. (T15) (L1, L4-L5) Opiskelija hallitsee aineistojen keräämisen, luokittelun, analysoinnin ja raportoinnin. Hän lukee ja tulkitsee diagrammeja sekä tekee ennusteita niihin perustuen. Opiskelija laskee keskiarvon ja määrittää tyyppiä ja mediaanin ja tekee niiden perusteella päätelmiä. Opiskelija määrittää klassisen ja tilastollisen todennäköisyyden sekä ymmärtää niiden antamaa informaatiota. (T19) (L3-L5) Opiskelija ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia. (T20) (L1, L4-L6)

---

ma8 Geometria ja trigonometria

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Sovelletaan Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita suorakulmaiseen kolmioon. Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita konkreettien mallien ja tieto- ja viestintäteknologian avulla. Lasketaan pallojen, lieriöiden ja kartioiden pinta-aloja ja tilavuuksia.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Merkitys, arvot ja asenteet:** Opiskelija oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Opiskelija pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (T1) (L1, L3, L5) Opiskelija aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan. (T2) (L3, L7)
- **Työskentelyn taidot:** Opiskelija havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä. (T3) (L1, L4) Opiskelija ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen. (T4) (L1-L2, L4-L5) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T5) (L1, L3-L6) Opiskelija jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä sekä arvioi ja kehittää ratkaisuaan ja tarkastelee tuloksen mielekkyyttä. (T6) (L1, L3-L4, L6) Opiskelija tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle. (T7) (L1-L7) Opiskelija hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitysvyyttä. (T8) (L1, L4, L5) Opiskelija soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa. (T9) (L5)
- **Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet:** Opiskelija tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan. (T10) (L1, L3-L4) Opiskelija ymmärtää suorakulmaisen kolmion ominaisuuksia ja hyödyntää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Opiskelija tietää ympyrään liittyviä käsitteitä ja ominaisuuksia sekä osaa laskea ympyrän kehän pituuden. (T17) (L1, L4-L5) Opiskelija tietää avaruuskappaleisiin liittyviä nimityksiä ja ominaisuuksia. Hän osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja sekä kappaleiden tilavuuksia ja vaipan pinta-aloja. Hän soveltaa tietojään käytännön tilanteisiin ja tekee pintaalaysiköiden, tilavuusyksiköiden ja vetomittojen välillä muunnoksia. (T18) (L1, L4) Opiskelija ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia. (T20) (L1, L4-L6)

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Konkretia toimii tärkeänä osana matematiikan opiskelua. Rohkaistaan opiskelijoita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joiden valintaan opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa. Ongelmia matematisoidaan, ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä. Yhdessä

työskennellessä jokainen toimii sekä itsensä että ryhmän hyväksi. Tieto- ja viestintäteknologiaa, kuten taulukkolaskentaa ja dynaamista geometriaohjelmistoa, hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea tarvittaessa uusien sisältöjen oppimiseksi. Opiskelijoiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti yhdessä opiskelijan kanssa. Opiskelijoille korostetaan asioiden ymmärtämisen tärkeyttä. Opiskelijoita tuetaan suurempien asiakokonaisuuksien hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Eriyttämisessä otetaan huomioon opiskelijoiden osaaminen ja annetaan mahdollisuus onnistumisen elämyksiin.

Sisältöjä voidaan rikastuttaa syventämällä yhteisesti käsiteltävää aihetta opiskelijoiden kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Taitavia opiskelijoita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja, kuten esimerkiksi erilaisia projekteja ja ongelmalähtöisiä tutkimustehtäviä opiskelijoita kiinnostavista matemaattisista aiheista.

Opiskelijan oppimisen arviointi matematiikassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Arviointi on rakentavaa. Arviointi ohjaa opiskelijoita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä työskentelemään pitkäjänteisesti. Palaute auttaa opiskelijoita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi palaute tukee opiskelijoiden positiivista minäkuvaa matematiikan oppijana.

Opiskelijoilla on aktiivinen rooli arvioinnissa. Itsearvioinnissa opiskelijat oppivat asettamaan tavoitteita oppimiselleen. Lisäksi opiskelijoita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaan työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Opiskelijoille annetaan mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin. Arvioinnin kohteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito hyödyntää välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan. Palautteella ohjataan opiskelijoita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Opiskelijoita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoritumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
<i>T1 vahvistaa opiskelijan motivaatiota, positiivista minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana</i>	<i>ma1-ma8</i>		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen.</i>
<i>T2 kannustaa opiskelijaa ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien</i>	<i>ma1-ma8</i>	<i>Vastuunottaminen opiskelusta</i>	<i>Opiskelija ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja osallistuu ryhmän toimintaan.</i>
Työskentelyn taidot			
<i>T3 ohjata opiskelijaa havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä</i>	<i>ma1-ma8</i>	<i>Opittujen asioiden yhteydet</i>	<i>Opiskelija havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.</i>
<i>T4 harjaannuttaa opiskelijaa täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti</i>	<i>ma1-ma8</i>	<i>Ilmaisu</i>	<i>Opiskelija osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.</i>
<i>T5 tukea opiskelijaa loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä</i>	<i>ma1-ma8</i>	<i>Ongelmanratkaisutaidot</i>	<i>Opiskelija osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.</i>

<i>T6 ohjata opiskelijaa arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä</i>	<i>ma1-ma8</i>	<i>Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja</i>	<i>Opiskelija osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.</i>
<i>T7 rohkaista opiskelijaa soveltamaan matematiikkaa muissakin</i>	<i>ma1-ma8</i>	<i>Matematiikan soveltaminen</i>	<i>Opiskelija soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä.</i>

<i>oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa</i>			
<i>T8 ohjata opiskelijaa tiedonhallinta- ja analysointitaitoja sekä opastaa opiskelijaa tiedon kriittiseen tarkasteluun</i>	<i>ma1-ma8</i>	<i>Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu</i>	<i>Opiskelija osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa.</i>
<i>T9 opastaa opiskelijaa soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa</i>	<i>ma1-ma8</i>	<i>Tieto- ja viestintäteknologian käyttö</i>	<i>Opiskelija soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa.</i>
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
<i>T10 vahvistaa päättely- ja päässälaskutaitoa sekä kannustaa opiskelijaa käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa</i>	<i>ma1-ma8</i>	<i>Päätely- ja laskutaito</i>	<i>Opiskelija käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa.</i>
<i>T11 ohjata opiskelijaa kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla</i>	<i>ma1, ma2</i>	<i>Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla</i>	<i>Opiskelija osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla.</i>

<i>T12 tukea opiskelijaa laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalitylukuihin</i>	<i>ma1, ma2</i>	<i>Lukukäsite</i>	<i>Opiskelija tunnistaa reaalityluvut ja osaa kuvailla niiden ominaisuuksia.</i>
<i>T13 tukea opiskelijaa laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta</i>	<i>ma6</i>	<i>Prosentin käsite ja prosenttilaskenta</i>	<i>Opiskelija osaa kertoa prosenttien käsitteen käytöstä. Opiskelija osaa laskea prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin. Opiskelija osaa käyttää tietojaan eri tilanteissa.</i>
<i>T14 ohjata opiskelijaa ymmärtämään tuntemattoman käsitteen ja</i>	<i>ma3, ma4</i>	<i>Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisutaidot</i>	<i>Opiskelija osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti.</i>

<i>kehittämään yhtälönratkaisutaitojan</i>			<i>Opiskelija osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi päättelämällä tai symbolisesti.</i>
<i>T15 ohjata opiskelijaa ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata opiskelijaa harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista</i>	<i>ma3, ma4, ma7</i>	<i>Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen</i>	<i>Opiskelija ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Opiskelija osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.</i>

T16 tukea opiskelijaa ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	ma5	Geometrian käsitteet ja niiden väliset yhteydet	Opiskelija osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä
T17 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	ma5, ma8	Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuudet	Opiskelija osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Opiskelija ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.
T18 kannustaa opiskelijaa kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	ma5, ma8	Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Opiskelija osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Opiskelija osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.
T19 ohjata opiskelijaa määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	ma6, ma7	Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyksien laskenta	Opiskelija hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Opiskelija osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.
T20 ohjata opiskelijaa kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitoaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	ma1-ma8	Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Opiskelija osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

10.2.5. Uskonto

Uskonnon oppimääränä voi olla evankelisuterilainen uskonto, ortodoksinen uskonto, islam tai minkä tahansa muun Suomessa rekisteröidyn uskonnollisen yhdiskunnan uskonto.

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä aikuisten perusopetuksessa on antaa opiskelijalle uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opiskelijaa ohjataan perehtymään omaan uskontoperinteeseen, opiskeltavan uskonnon perusteisiin ja sen monimuotoisuuteen, uskonto- ja katsomuserinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa.

Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetuksessa annetaan monipuolista tietoa uskonnosta sekä autetaan opiskelijaa ymmärtämään siitä käytävää keskustelua. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoja eri näkökulmista sekä kriittiseen ajatteluun. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa opiskelijaa kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Uskonnon opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
<i>T1 ohjata opiskelija havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin monimuotoinen vuorovaikutus sekä uskontoon liittyvä monimuotoisuus</i>	<i>u1</i>	<i>L1, L2</i>
<i>T2 auttaa opiskelijaa syventymään opiskeltavan uskonnon juuriin, lähteisiin, oppiin ja opetukseen sekä levinneisyyteen ja vaikutukseen eri puolilla maailmaa</i>	<i>u1</i>	<i>L2</i>
<i>T3 ohjata opiskelija perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa ja Suomessa siten, että opiskelija ymmärtää uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutussuhteen, tuntee maailman suurten uskontoperinteiden erityispiirteitä ja yhdistäviä tekijöitä sekä tutustuu uskonnottomuuteen</i>	<i>u1</i>	<i>L2, L6</i>

<i>T4 ohjata opiskelija tuntemaan eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleita</i>	<i>u1</i>	<i>L2, L4, L6</i>
<i>T5 auttaa opiskelijaa havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja ja hahmottamaan uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja</i>	<i>u1</i>	<i>L1, L2, L4, L5, L7</i>
<i>T6 auttaa opiskelijaa arvioimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina</i>	<i>u1</i>	<i>L5, L6</i>
<i>T7 rohkaista opiskelijaa kohtaamaan erilaisia ihmisiä myönteisen vuorovaikutuksen hengessä jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla</i>	<i>u1</i>	<i>L6</i>

Uskonnon pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

u1 Uskonnot maailmassa

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Opetuksessa käsiteltäviä teemoja ovat uskonnon synty, monimuotoisuus ja suhde muihin uskontoihin. Opetuksessa perehdytään keskeisiin opiskeltavan uskonnon juuriin, lähteisiin, oppiin, opetukseen, levinneisyyteen ja vaikutuksiin sekä eri uskontoihin, katsomuksiin ja uskonnottomuuteen Suomessa ja maailmalla sekä uskontojen kriittiseen tarkasteluun. Kurssin sisällöissä tulee olla maailmankatsomuksia yhdistävää eettisten elementtien käsittelyä. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon kulttuurivaikutukseen liittyvät aiheet. Sisällöissä tulee näkyä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten keskeiset eettiset periaatteet sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus ja ihmisoikeuksien toteutuminen maailmassa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa opiskelijaa ymmärtämään uskontojen näkymistä mediassa ja sen kriittistä arviointia ja uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- Opiskelija ymmärtää uskonnon ja kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskontoon liittyvää monimuotoisuutta. (T1) (L1-L2)
- Opiskelija syventää tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista sekä harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä. (T2) (L2)
- Opiskelija ymmärtää, mitä ovat maailmanuskonnot, uskonnottomuus ja katsomukset ja miten ne eroavat toisistaan. Hän harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä. (T3) (L2, L6)
- Opiskelija oppii tunnistamaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä hahmottamaan uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Hän kehittää valmiuksiaan kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella omia näkemyksiään. (T5) (L1-L2, L4-L5, L7)
- Opiskelija kehittää valmiuksiaan pohtia uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina. (T6) (L5-L6)
- Opiskelija kehittää valmiuksiaan rakentavaan vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla. (T7) (L6)
-

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen kautta. Keskeistä on opittavien asioiden konkretisointi ja ymmärtäminen. Tavoitteena on kehittää dialogitaitoja, mediataitoja ja uskonnon keskeisiin toimintoihin liittyviä tietoteknisiä taitoja. Opetuksessa kiireettömyyttä, pysähtymistä ja keskustelua korostetaan sekä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan vierailuiden ja vierailijoiden kautta. Opetuksessa toteutetaan erilaisia yhteisiä tai omia projekteja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Uskonnon opetuksessa huomioidaan opiskelijoiden erilaiset taustat ja edellytykset sekä tarpeet. Opetuksen toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden opiskelijoiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja käytettävät työtavat sovitetaan oppimisen edellytyksiin. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan opiskelijan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Opiskelijan oppimisen arviointi uskonnon oppiaineessa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin sekä opiskelijoiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
<i>T1 ohjata opiskelija havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin monimuotoinen vuorovaikutus sekä uskuntoon liittyvä monimuotoisuus</i>	<i>u1</i>	<i>Uskontojen merkityksen ymmärtäminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa</i>	<i>Opiskelija osaa nimetä, luokitella ja analysoida uskonnollisia elementtejä kulttuuri-ilmiöissä.</i>

<p>T2 auttaa opiskelijaa syventymään opiskeltavan uskonnon juuriin, lähteisiin, oppiin ja opetukseen sekä levinneisyyteen ja vaikutukseen eri puolilla maailmaa</p>	<p>u1</p>	<p>Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen</p>	<p>Opiskelija osoittaa tuntevansa opiskelemansa uskonnon syntyhistorian. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa luetella merkittävimmät lähteet. Hän tuntee uskonnon maailmanlaajuisen merkityksen.</p>
<p>T3 ohjata opiskelijaa perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa ja Suomessa siten, että opiskelija ymmärtää uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutussuhteen, tuntee maailman suurten uskontoperinteiden erityispiirteitä ja yhdistäviä tekijöitä sekä tutustuu uskonnottomuuteen</p>	<p>u1</p>	<p>Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten ymmärtäminen</p>	<p>Opiskelija osoittaa hallitsevansa perustiedot maailmanuskunnoista ja erilaisista katsomusperinteistä. Hän tunnistaa uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.</p>
<p>T4 ohjata opiskelijaa tuntemaan eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleita</p>	<p>u1</p>	<p>Uskonnon ja kulttuurin lukutaito</p>	<p>Opiskelija tietää eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa erotella ja luokitella uskonnollisia teemoja mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.</p>
<p>T5 auttaa opiskelijaa havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja ja hahmottamaan uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja</p>	<p>u1</p>	<p>Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot</p>	<p>Opiskelija osaa esittää perusteltuja mielipiteitä ja osallistuu keskusteluun. Hän osaa tunnistaa erilaisia argumentaation tapoja ja argumentteja keskustelussa.</p>

<i>T6 auttaa opiskelijaa arvioimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina</i>	<i>u1</i>	<i>Uskontojen ja katsomusten merkityksen ymmärtäminen globaalisti</i>	<i>Opiskelija osaa arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.</i>
<i>T7 rohkaista opiskelijaa kohtaamaan erilaisia ihmisiä myönteisen vuorovaikutuksen hengessä jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla</i>	<i>u1</i>	<i>Elämäntaidot ja kehittyminen eettisessä ajattelussa</i>	<i>Ei vaikuta arvosanan muodostamisessa.</i>

10.2.6. Elämänkatsomustieto

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä aikuisten perusopetuksessa on edistää opiskelijoiden taitoa etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uudistavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös opiskelijoiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun opiskelijan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijan valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajatteluja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetaajuksena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee erityisesti seuraavia laaja-alaisen osaamisen alueita: ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), arjen taidot (L3) sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7).

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
<i>T1 ohjata opiskelijaa tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä</i>	<i>et1</i>	<i>L1, L2, L4</i>

<i>T2 vahvistaa opiskelijan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä muun muassa perehtymällä Unescon maailmanperintöohjelmaan</i>	<i>et1</i>	<i>L2, L7</i>
<i>T3 ohjata opiskelijaa tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa</i>	<i>et1</i>	<i>L1, L2</i>
<i>T4 ohjata opiskelijaa tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita</i>	<i>et1</i>	<i>L3</i>
<i>T5 ohjata opiskelija tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja</i>	<i>et1</i>	<i>L2, L3, L6, L7</i>
<i>T6 ohjata opiskelija analysoimaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita</i>	<i>et1</i>	<i>L1, L4</i>
<i>T7 kannustaa opiskelijaa maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen</i>	<i>et1</i>	<i>L2, L7</i>
<i>T8 ohjata opiskelija huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan</i>	<i>et1</i>	<i>L1, L5, L6, L7</i>
<i>T9 rohkaista opiskelijaa pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti sekä toimimaan vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi</i>	<i>et1</i>	<i>L6, L7</i>
<i>T10 ohjata opiskelija ymmärtämään ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta</i>	<i>et1</i>	<i>L1, L7</i>

Elämäkatsomustiedon pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

et1 Katsomukset ja ihmisoikeudet

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssille valitaan opiskelijoiden kokemusmaailmaan pohjaavia eettisen ajattelun taitoja sekä katsomuksellista yleissivistystä ja arvostelukykyä lisääviä sisältöjä. Kurssin sisältöjen avulla käydään opiskelijoiden maailmankuvan, elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentumista tukevia keskusteluja. Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin kuten holokaustiin. Kurssin aikana tutustutaan suurimpiin maailmanuskontoihin ja katsomuksiin. Pohditaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa. Kurssin sisällöt auttavat opiskelijaa ymmärtämään Unescon suojelemaa maailman kulttuuri- ja luonnonperintöä sekä kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- Opiskelija oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä. (T1) (L1, L2, L4)
- Opiskelija rakentaa yleissivistystä erilaisista kulttuureista ja katsomuksista ja Unescon maailmanperintöohjelmasta. (T2) (L2, L7)
- Opiskelija oppii tuntemaan erilaisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa. (T3) (L1-L2)
- Opiskelija oppii tutkimaan ja pohtimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita. (T4) (L3)
- Opiskelija oppii ymmärtämään katsomusvapauden ihmisoikeutena sekä perehtyy katsomusvapauden turvaamisen kansallisiin ja kansainvälisiin keinoihin. (T5) (L2-L3, L6-L7)
- Opiskelija oppii hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita. (T6) (L1, L4)
- Opiskelija oppii hyväksymään ja ymmärtämään maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun. (T7) (L2, L7)
- Opiskelija oppii tunnistamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittää eettistä ajatteluaan. (T8) (L1, L5-L7)
- Opiskelija oppii pohtimaan ja ymmärtämään omien valintojen vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti. (T9) (L6-L7)
- Opiskelija oppii tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkityksen ja perustan. (T10) (L1, L7)

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä taata turvallinen ja avoin oppimis- ja keskustelu-ympäristö, jossa opiskelija kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Erityisesti kunkin uuden ryhmän aloittaessa ryhmäytyminen on olennainen osa oppimisympäristön rakentumista. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesääätelytaitojen kehittymistä. Opiskelijat elävät globalisoituneessa mediamaailmassa, jota erilaiset digitaaliset sovellukset muokkaavat. Siksi elämäkatsomustiedon oppimisympäristössä on olennaista, että välitön henkilökohtainen yhteisöllinen kanssakäyminen voi yhdistyä erilaisten medioiden ja digitaalisen vuorovaikutuksen pedagogisesti monipuoliseen hyödyntämiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa opiskelijan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja arvioida sekä rakentaa omaa identiteettiä vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan

oppiaineen käsitteellisen sisällön hahmottamiseen erityisesti eettisissä kysymyksissä sekä vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Opiskelijoiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa. Elämäkatsomustiedon opiskelu ja sisällöt sopivat hyvin oppiainerajat ylittäviin projekteihin ja integroitaviksi muiden oppiaineiden, kuten äidinkielen ja yhteiskuntaopin opintojen kanssa.

Opiskelijan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Elämäkatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumentaatioon sekä opiskelijoiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Opiskelijoiden itsearviointia ja vertaispalautetta voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päättyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Elämäkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
<i>T1 ohjata opiskelijaa tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä</i>	<i>et1</i>	<i>Käsitteiden hallinta ja soveltaminen</i>	<i>Opiskelija osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.</i>
<i>T2 vahvistaa opiskelijan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä muun muassa perehtymällä Unescon maailmanperintöohjelman</i>	<i>et1</i>	<i>Tiedollinen yleissivistys</i>	<i>Opiskelija osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Opiskelija osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.</i>

<i>T3 ohjata opiskelijaa tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa</i>	<i>et1</i>	<i>Tiedollinen yleissivistys ja taito soveltaa sitä arvostelukykyisesti</i>	<i>Opiskelija tunnistaa ja osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien olennaisia piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Opiskelija osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti.</i>
<i>T4 ohjata opiskelijaa tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita</i>	<i>et1</i>	<i>Ymmärtäminen</i>	<i>Opiskelija osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä.</i>
<i>T5 ohjata opiskelijaa tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja</i>	<i>et1</i>	<i>Käsitteiden hallinta ja tiedollinen yleissivistys</i>	<i>Opiskelija osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena ja osaa antaa esimerkkejä joistakin katsomusvapauden turvaamisen mekanismeista ja</i>

			<i>niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.</i>
<i>T6 ohjata opiskelijaa analysoimaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita</i>	<i>et1</i>	<i>Ymmärtäminen ja arvostelukyky</i>	<i>Opiskelija osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteluja.</i>

<i>T7 kannustaa opiskelijaa maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen</i>	<i>et1</i>	<i>Ymmärtäminen, arvostelukyky, vuorovaikutustaidot ja toimintavalmiudet</i>	<i>Opiskelija osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta.</i>
<i>T8 ohjata opiskelija huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan</i>	<i>et1</i>	<i>Käsitteiden hallinta ja soveltaminen</i>	<i>Opiskelija osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä osaa tulkita ja soveltaa sitä.</i>
<i>T9 rohkaista opiskelijaa pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti sekä toimimaan vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi</i>	<i>et1</i>	<i>Käsitteiden hallinta, arvostelukyky ja toimintavalmiudet</i>	<i>Opiskelija osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä piirteitä ja tarkastella kestäväen elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Opiskelija tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.</i>
<i>T10 ohjata opiskelija ymmärtämään ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta</i>	<i>et1</i>	<i>Ymmärtäminen ja arvostelukyky</i>	<i>Opiskelija tietää tärkeimmät ihmisoikeuksiin, yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvät käsitteet ja osaa perustella ihmisoikeuksien merkitystä.</i>

10.2.7. Historia

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijan historiatietoisuutta sekä ymmärrystä omista juuristaan. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa ymmärtämään ympäröivää yhteiskuntaa ja kulttuuria. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla opiskelijaa autetaan hahmottamaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä. Historian opiskelu kehittää erityisesti opiskelijan ajattelua, monilukutaitoa sekä kulttuurien tuntemusta. Tarkoituksena

on edistää opiskelijan kehittymistä oma-aloitteiseksi ja erilaisuutta ymmärtäväksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi, joka kykenee suunnittelemaan tavoitteellisesti omaa tulevaisuuttaan.

Historian opetuksessa opiskelija perehtyy yhteiskunnan kehityksen päälinjoihin. Häntä ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta, moniperspektiivisyyttä ja historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Opiskelijaa ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Historian opiskelun kautta opiskelija oppii tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja ja niissä tapahtuneita muutoksia sekä ymmärtämään yhteiskunnan tapakulttuuria ja toimintatapoja. Opiskelija tutustuu lisäksi historiantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella ja että tämä kuva voi ajan kuluessa muokkaantua.

Historian opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
<i>T1 tukea opiskelijaa vahvistamaan taitoaan hahmottaa historian käsitteitä ja aikaa sekä kronologiaa</i>	<i>hi1</i>	<i>L1, L4</i>
<i>T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita asioita erilaisissa historiallisissa konteksteissa</i>	<i>hi1</i>	<i>L1, L4, L6</i>
<i>T3 rohkaista opiskelijaa arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille</i>	<i>hi1</i>	<i>L1, L3, L4, L7</i>
<i>T4 tukea opiskelijaa vahvistamaan taitojaan arvioida tietolähteiden luotettavuutta sekä ymmärtää niiden monitulkintaisuutta</i>	<i>hi1</i>	<i>L1, L4, L7</i>
Historiallisen tiedon käyttäminen		
<i>T5 harjaannuttaa opiskelijaa selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta</i>	<i>hi1</i>	<i>L1, L4</i>

<i>T6 auttaa opiskelijaa käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä sekä muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta</i>	<i>hi1</i>	<i>L1-L7</i>
<i>T7 ohjata opiskelija tunnistamaan keskeisiä ihmisen elämään ja yhteiskuntaan vaikuttaneita muutoksia sekä esittämään muutoksille syitä</i>	<i>hi1</i>	<i>L2</i>
<i>T8 ohjata opiskelijaa perehtymään eri kulttuureissa ja ihmisten ajattelussa tapahtuneisiin muutoksiin</i>	<i>hi1</i>	<i>L2</i>
<i>T9 auttaa opiskelijaa oivaltamaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä sekä ihmisten toiminnan motiiveja historian eri viitekehyksissä</i>	<i>hi1</i>	<i>L2</i>
<i>T10 ohjata opiskelija tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja ja arvojännitteitä ja näissä tapahtuneita muutoksia</i>	<i>hi1</i>	<i>L2</i>
<i>T11 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja selittämään suomalaista kulttuuria, identiteettiä ja yhteiskuntaa sen historiallisen kehityksen kautta sekä arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla</i>	<i>hi1</i>	<i>L2</i>

Historian kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

hi1 Suomen historian käännekohtat

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tuodaan esiin suomalaisen yhteiskunnan pohjoismaiset juuret. Paneudutaan kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian aikana. Perehdytään Suomen itsenäistymisprosessiin ja valtiolliseen kehitykseen. Hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisen ja elinkeinorakenteen muutoksen kautta käydään läpi arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Linkitetään sisältöjä yleisen historian viitekehykseen sopivissa yhteyksissä.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Historian ilmiöiden ymmärtäminen:** Opiskelija oppii hahmottamaan historian käsitteitä ja aikaa sekä kronologiaa. (T1) (L1, L4) Opiskelija oppii ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa. (T2) (L1, L4, L6) Opiskelija oppii arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille. (T3) (L1, L3, L4, L7)

Opiskelija oppii arvioimaan tietolähteiden luotettavuutta sekä ymmärtää, että historiallista tietoa voi tulkita eri tavoin. (T4) (L1, L4, L7)

- **Historiallisen tiedon käyttäminen:** Opiskelija oppii selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa, ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta. (T5) (L1, L4) Opiskelija oppii selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa, ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta. (T6) (L1-L7) Opiskelija oppii tunnistamaan keskeisiä ihmisten elämään ja yhteiskuntaan vaikuttaneita muutoksia erilaisissa kulttuurisissa konteksteissa sekä esittämään syitä niille. (T7-T8) (L2) Opiskelija oppii hahmottamaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä sekä selittämään ihmisen toiminnan tarkoituspäitä erilaisissa historiallisissa konteksteissa. (T9) (L2) Opiskelija oppii tunnistamaan yhteiskunnan erilaisia arvoja ja niissä tapahtuneita muutoksia. (T10) (L2) Opiskelija oppii ymmärtämään ja selittämään suomalaista kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä arvioimaan tulevaisuutta. (T11) (L2)

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja. Tavoitteena on vahvistaa opiskelijan historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä. Historian opetus tarjoaa mahdollisuuden monipuoliseen kommunikointiin sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Opiskelussa rohkaistaan tietojen hankkimiseen ja käyttämiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa myös mediaa hyödyntäen. Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on korostaa vuorovaikutuksellisia työtapoja. Opiskelijaa rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan ja tekemään johtopäätöksiä suullisesti, kirjallisesti sekä muita viestinnän muotoja käyttäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden, erityisesti suomen kielen S2-opetuksen kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksessa on tarjota riittävä tuki käsitteiden ja siten tekstien ja lähteiden ymmärtämiseen. Ymmärtämistä edesautetaan keskittymällä tekstien pääkohtiin ja avaamalla kerronnassa käytettyjä käsitteitä. Ilmiöihin perehdytään elämyksellisesti esimerkiksi visualisoinnin, draaman ja keskustelun avulla sekä monipuolisia tekstejä hyödyntäen.

Historian opiskelussa opiskelijaa autetaan ymmärtämään lähteiden mahdollinen monitulkintaisuus. Vastaavasti opetuksessa pyritään ottamaan huomioon opiskelijan tiedot omasta kulttuuristaan ja kannustetaan häntä esittämään vertailuja esimerkiksi lähtömaan ja Suomen kulttuurien välillä.

Opiskelijan oppimisen arviointi historiassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan opiskelijaa omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon opiskelijan monimuotoiset työskentelyn ja tuottamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historialliseen ajatteluun.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Historian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
<i>T1 tukea opiskelijaa vahvistamaan taitoaan hahmottaa historian käsitteitä ja aikaa sekä kronologiaa</i>	<i>hi1</i>	<i>Käsitteiden ja kronologian hahmottaminen</i>	<i>Opiskelija ymmärtää historian käsitteitä ja kykenee sijoittamaan opiskelemaansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä.</i>
<i>T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita asioita erilaisissa historiallisissa konteksteissa</i>	<i>hi1</i>	<i>Historiallisen empatian hallitseminen</i>	<i>Opiskelija kykenee eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiiveja.</i>
<i>T3 rohkaista opiskelijaa arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille</i>	<i>h1</i>	<i>Syy-seuraussuhteen ymmärtäminen</i>	<i>Opiskelija osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.</i>
<i>T4 tukea opiskelijaa vahvistamaan taitojaan arvioida tietolähteiden luotettavuutta sekä ymmärtää niiden monitulkintaisuutta</i>	<i>h1</i>	<i>Lähteiden käyttö</i>	<i>Opiskelija osaa lukea erilaisia lähteitä, tuntee niiden tulkinnan ja luotettavuuden arvioinnin periaatteita sekä osaa soveltaa näitä arviointiperiaatteita Joihinkin lähdemateriaaleihin</i>
Historiallisen tiedon käyttäminen			
<i>T5 harjaannuttaa opiskelijaa selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta</i>	<i>hi1</i>	<i>Historian tulkitseminen</i>	<i>Opiskelija osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.</i>

<p><i>T6 auttaa opiskelijaa käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä sekä muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta</i></p>	<p><i>hi1</i></p>	<p><i>Historiallisten tulkintojen selittäminen</i></p>	<p><i>Opiskelija osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.</i></p>
<p><i>T7 ohjata opiskelija tunnistamaan keskeisiä ihmisen elämään ja yhteiskuntaan vaikuttaneita muutoksia sekä esittämään muutoksille syitä</i></p>	<p><i>hi1</i></p>	<p><i>Syy-seuraussuhteen ja muutoksen selittäminen</i></p>	<p><i>Opiskelija osaa kuvailla tärkeitä ihmisen elämään ja yhteiskuntaan vaikuttaneita muutoksia sekä niiden syitä historiallisessa kontekstissa.</i></p>
<p><i>T8 ohjata opiskelijaa perehtymään eri kulttuureissa ja ihmisten ajattelussa tapahtuneisiin muutoksiin</i></p>	<p><i>hi1</i></p>	<p><i>Muutoksen ja jatkuvuuden selittäminen</i></p>	<p><i>Opiskelija kykenee arvioimaan eri kulttuurien ja ihmisten ajattelussa tapahtuneiden muutosten syitä ja merkitystä.</i></p>
<p><i>T9 auttaa opiskelijaa oivaltamaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä sekä ihmisten motiiveja historian eri viitekehyksissä</i></p>	<p><i>hi1</i></p>	<p><i>Kehityksen ja Ihmisen toiminnan perustelevinen</i></p>	<p><i>Opiskelija osaa kuvailla nykyisyyteen johtanutta kehitystä ja ihmisen toiminnan tarkoituksiperiä historiallisessa viitekehysessä.</i></p>
<p><i>T10 ohjata opiskelija tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja ja arvojännitteitä ja näissä tapahtuneita muutoksia</i></p>	<p><i>hi1</i></p>	<p><i>Yhteiskunnan arvojen muutokset</i></p>	<p><i>Opiskelija osaa kuvailla yhteiskunnassa olevia erilaisia arvoja ja niissä tapahtuneita muutoksia.</i></p>

<p><i>T11 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja selittämään suomalaista kulttuuria, identiteettiä ja yhteiskuntaa sen historiallisen kehityksen kautta sekä arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla</i></p>	<p><i>hi1</i></p>	<p><i>Suomalaisen yhteiskunnan ymmärrys</i></p>	<p><i>Opiskelija osaa kuvailla suomalaista kulttuuria ja identiteettiä sekä selittää yhteiskunnan toimintaa ja arvioida tulevaisuutta.</i></p>
--	-------------------	---	--

10.2.8. Yhteiskuntaoppi

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin oppiaineen tarkoitus on vahvistaa opiskelijan ymmärrystä yhteiskunnan toiminnasta, kehittää yhteiskuntataitoja ja edistää opiskelijan valmiuksia toimia vastuuntuntoisena ja aktiivisena kansalaisena. Opiskelija ohjataan arvioimaan ja ymmärtämään suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja ja toimintatapoja sekä toimimaan erilaisuutta ymmärtävänä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavana yhteiskunnan jäsenenä. Oppiaineen tehtävänä on antaa tiedollinen perusta yhteiskunnan toiminnasta ja erilaisista rakenteista sekä vahvistaa opiskelijan omia tietoja ja taitoja, joita tarvitaan yhteiskunnassa toimimisessa ja vaikuttamisessa sekä oman tulevaisuuden tavoitteellisessa suunnittelussa.

Oppisisällöissä otetaan huomioon ne käytännön tarpeet, joita opiskelijalla on eri elämäntilanteissa. Yhteiskuntataitojen kehittyminen alkaa yhteiskunnan perusrakenteiden ja palveluiden tuntemisesta. Opinnoissa edetään arkielämän tilanteista kohti laajempia taitoja ja syvempää yhteiskunnan tuntemusta. Opetuksessa harjaannutetaan opiskelijan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja sekä seurataan median välittämiä ajankohtaisia aiheita ja opetellaan arvioimaan välitettyä informaatiota kriittisen medialukutaidon hengessä.

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Yhteiskuntataidot		
<p><i>T1 perehdyttää opiskelija demokraattisiin arvoihin ja toimintatapoihin sekä kannustaa häntä kehittämään vaikuttamistaitojaan eettisesti kestäväällä tavalla</i></p>	<p><i>yh1, yh2</i></p>	<p><i>L1, L2, L7</i></p>

<i>T2 antaa opiskelijalle valmiuksia seurata ajankohtaisia asioita ja tapahtumia mediasta ja muualta sekä harjaannuttaa hänen kriittistä medialukutaitoaan</i>	<i>yh1, yh2</i>	<i>L2, L4, L5, L7</i>
<i>T3 harjaannuttaa opiskelijan taitoja lukea ja ymmärtää erilaisia yhteiskunnallista tietoa sisältäviä aineistoja ja muita tekstejä, kuvia, graafeja, lomakkeita ja esitteitä</i>	<i>yh1, yh2</i>	<i>L4, L5</i>
<i>T4 antaa opiskelijalle riittävät tiedot ja taidot kansalaisen oikeuksista ja velvollisuuksista Suomessa sekä perehdyttää hänet oikeusjärjestelmän perusteisiin</i>	<i>yh2</i>	<i>L2, L7</i>
<i>T5 tutustuttaa opiskelija yhteiskunnan erilaisiin yhteisöihin ja vähemmistöryhmiin</i>	<i>yh1, yh2</i>	<i>L2, L4, L7</i>
<i>T6 perehdyttää opiskelija työelämässä vaadittaviin tietoihin, taitoihin, oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä antaa hänelle välineitä suunnitella omaa tulevaisuuttaan</i>	<i>yh1, yh2</i>	<i>L1, L3, L6</i>
Osallistuminen, vaikuttaminen ja yhteiskunnallisen tiedon soveltaminen		
<i>T7 ohjata opiskelijaa ymmärtämään oman talouden ja kulutusvalintojen perusteita sekä julkisen talouden perusteita kestävä kehityksen periaatteiden mukaan</i>	<i>yh1</i>	<i>L1, L3</i>

<i>T8 tutustuttaa opiskelija yhteiskunnan tarjoamiin osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin sekä kolmannen sektorin toimintaan</i>	<i>yh1, yh2</i>	<i>L2, L4, L5, L7</i>
<i>T9 perehdyttää opiskelija oikeusvaltion toimintaan, vallan käyttöön ja peruslainsäädäntöön sekä julkisiin ja yksityisiin palveluihin</i>	<i>yh1</i>	<i>L1, L2, L6, L7</i>
<i>T10 auttaa opiskelijaa hahmottamaan työelämää ja sen vaatimia valmiuksia kuten koulutus, työkokemus ja kielitaito sekä ohjata häntä tiedostamaan omat mahdollisuutensa, oikeutensa ja velvollisuutensa työelämässä</i>	<i>yh2</i>	<i>L6</i>
<i>T11 tarjota opiskelijalle välineitä oman talouden ja elämän suunnitteluun sekä lisätä tietämystä kuluttajan oikeuksista ja velvollisuuksista</i>	<i>yh2</i>	<i>L3</i>

Yhteiskuntaopin kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

yh1 Yhteiskuntajärjestelmä sekä julkiset palvelut

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Paneudutaan tärkeimpiin julkisiin palveluihin (kuten Kela, terveyspalvelut, koulutuspalvelut ja TE-toimisto) sekä viranomaisten toimintaan niin, että opiskelija osaa käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia palveluita. Perehdytään Suomen yhteiskuntajärjestelmään ja poliittiseen järjestelmään. Tutustutaan talouden peruskäsitteisiin ja ilmiöihin sekä käydään läpi esimerkkejä peruslainsäädännöstä, kuten perustuslaki, tasa-arvolaki, yhdenvertaisuuslaki, lastensuojelulaki sekä yksilön oikeudet ja velvollisuudet. Keskeisenä asiana on opiskelijan kotoutumisen tukeminen suomalaiseen yhteiskuntaan.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Yhteiskuntataidot:** Opiskelija oivaltaa demokraattisten arvojen ja toimintatapojen sekä yhteiskuntaa koskevan tiedon merkityksen yksilön ja yhteisön kannalta. (T1) (L1-L2, L7) Opiskelija oppii seuraamaan ajankohtaisia asioita ja tapahtumia kriittisen medialukutaidon hengessä. (T2) (L2, L4-L5, L7) Opiskelija oppii etsimään, ymmärtämään ja tulkitsemaan eri muodoissa olevaa yhteiskunnallista informaatiota. (T3) (L4-L5) Opiskelija osaa analysoida yhteiskunnan eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä. (T5) (L2, L4, L7) Opiskelija oppii toimimaan työelämätaitoja ja valmiuksia omaavana kansalaisena sekä suunnittelemaan omaa tulevaisuuttaan. (T6) (L1, L3, L6)

- **Osallistuminen, vaikuttaminen ja yhteiskunnallisen tiedon soveltaminen:** Opiskelija ymmärtää ja soveltaa kestävän talouden periaatteita yksilön ja kansantalouden näkökulmasta. (T7) (L1, L3) Opiskelija omaksuu ja hyödyntää yhteiskunnallisessa toiminnassa oleellisia tietoja ja taitoja. (T8) (L2, L4-L5, L7) Opiskelija ymmärtää ihmisoikeuksien merkityksen ja oikeusvaltion periaatteet sekä niiden kytkeytymisen suomalaiseen oikeusjärjestelmään ja vallan käyttöön. (T9) (L1-L2, L6-L7)

---

yh2 Työelämän tuntemus ja oma talous

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Perehdytään oman talouden suunnittelun perusteisiin sekä tutustutaan lähiympäristön yrityksiin ja muihin palveluiden tuottajiin. Tutustutaan yhteiskunnan tarjoihin kouluttautumis- ja uramahdollisuuksiin sekä yrittäjyyteen. Käydään läpi työelämän perustaitoja ja -tapoja. Perehdytään työtä koskevaan lainsäädäntöön työntekijän näkökulmasta. Tarkastellaan kuluttajan oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tutustutaan kestävän kulutuksen periaatteisiin.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Yhteiskuntataidot:** Opiskelija oivaltaa demokraattisten arvojen ja toimintatapojen sekä yhteiskuntaa koskevan tiedon merkityksen yksilön ja yhteisön kannalta. (T1) (L1-L2, L7) Opiskelija oppii seuraamaan ajankohtaisia asioita ja tapahtumia kriittisen medialukutaidon hengessä. (T2) (L2, L4-L5, L7) Opiskelija oppii etsimään, ymmärtämään ja tulkitsemaan eri muodoissa olevaa yhteiskunnallista informaatiota. (T3) (L4-L5) Opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan rakenteita, oikeusjärjestelmän periaatteita sekä kansalaisen oikeuksia ja velvollisuuksia. (T4) (L2, L7) Opiskelija osaa analysoida yhteiskunnan eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä. (T5) (L2, L4, L7) Opiskelija oppii toimimaan työelämätaitoja ja valmiuksia omaavana kansalaisena sekä suunnittelemaan omaa tulevaisuuttaan. (T6) (L1, L3, L6)
- **Osallistuminen, vaikuttaminen ja yhteiskunnallisen tiedon soveltaminen:** Opiskelija omaksuu ja hyödyntää yhteiskunnallisessa toiminnassa oleellisia tietoja ja taitoja. (T8) (L2, L4-L5, L7) Opiskelija hahmottaa työelämää ja sen vaatimia valmiuksia ja osaamista sekä tiedostaa omat mahdollisuutensa työelämässä. (T10) (L6) Opiskelija oppii oman talouden, järkevän kuluttamisen ja elämän suunnittelun periaatteet. (T11) (L3)

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja, jotka tukevat opiskelijan kehittymistä aktiiviseksi ja oma-aloitteiseksi kansalaiseksi. Opiskelijan itseilmaisuu- sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja harjaannutetaan kannustamalla häntä kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään sekä perustelemaan näkemyksiään. Työmuotojen tavoitteena on vahvistaa opiskelijan taitoja tulkita ympäröivää yhteiskuntaa sekä kannustaa häntä osallistumaan.

Ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on tärkeää. Opetuksessa käytetään oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi kielten ja matematiikan opiskelun sekä erilaisten projektien yhteydessä. Median tarkastelulla ja hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on rohkaista opiskelija näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä tukea hänen yhteiskunnallisten taitojen kehittymistään. Oppiaineen keskeisten käsitteiden ja tekstien sekä esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa. Opiskelijaa harjaannutetaan ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa, taloutta ja kuluttamista koskevaa tietoa, joka on hyödyksi hänen omassa arjessaan sekä auttaa

häntä ymmärtämään laajempia yhteiskunnallisia ilmiöitä. Opiskelijoiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa pyritään tukemaan käytännön harjoitteilla.

Opiskelijan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Yhteiskuntaopin opetuksessa palautteella pyritään kannustamaan opiskelijaa toimimaan aktiivisesti omassa lähiyhteisössään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamiseen sekä siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen opiskelija on oppinut rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Yhteiskuntaopin päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Yhteiskuntataidot			
<i>T1 perehdyttää opiskelija demokraattisiin arvoihin ja toimintatapoihin sekä kannustaa häntä kehittämään vaikuttamistaitojaan eettisesti kestäväällä tavalla</i>	<i>yh1, yh2</i>		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>
<i>T2 antaa opiskelijalle valmiuksia seurata ajankohtaisia asioita ja tapahtumia mediasta ja muualta sekä harjaannuttaa hänen kriittistä medialukutaitoaan</i>	<i>yh1, yh2</i>	<i>Valmius seurata ajankohtaisia asioita ja tapahtumia kriittisen medialukutaidon hengessä</i>	<i>Opiskelija löytää kanavia ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraamiseen sekä kykenee arvioimaan saatua informaatiota kriittisesti.</i>

<i>T3 harjaannuttaa opiskelijan taitoja lukea ja ymmärtää erilaisia yhteiskunnallista tietoa sisältäviä aineistoja sekä muita tekstejä, kuvia, graafeja, lomakkeita ja esitteitä</i>	<i>yh1, yh2</i>	<i>Yhteiskunnallisen tiedon etsiminen ja tulkinta</i>	<i>Opiskelija osaa etsiä yhteiskunnallista tietoa eri lähteistä ja tulkita sitä.</i>
<i>T4 antaa opiskelijalle riittävät tiedot ja taidot kansalaisen oikeuksista ja velvollisuuksista Suomessa sekä perehdyttää hänet oikeusjärjestelmän perusteisiin</i>	<i>yh2</i>	<i>Opiskelijan tiedot yhteiskunnan rakenteista ja toiminnasta, keskeisistä laeista sekä yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista</i>	<i>Opiskelijalla on perustiedot yhteiskunnan rakenteista, keskeisestä lainsäädännöstä ja yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista.</i>
<i>T5 tutustuttaa opiskelija yhteiskunnan erilaisiin yhteisöihin ja vähemmistöryhmiin</i>	<i>yh1</i>	<i>Erilaiset yhteisöt ja vähemmistöt yhteiskunnan osana</i>	<i>Opiskelija osaa nimetä yhteiskunnan erilaisia yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä.</i>
<i>T6 perehdyttää opiskelija työelämässä vaadittaviin tietoihin, taitoihin, oikeuksiin ja velvollisuuksiin</i>	<i>yh1, yh2</i>	<i>Työelämän tuntemus ja oman tulevaisuuden suunnitteleminen</i>	<i>Opiskelija osaa kuvailla työelämän yhteiskunnallista merkitystä, sen tarjoamia mahdollisuuksia</i>

<i>sekä antaa hänelle välineitä suunnitella omaa tulevaisuuttaan</i>			<i>ja kykenee suunnittelemaan omaa tulevaisuuttaan.</i>
Osallistuminen, vaikuttaminen ja yhteiskunnallisen tiedon soveltaminen			
<i>T7 ohjata opiskelijaa ymmärtämään oman talouden ja kulutusvalintojen perusteita sekä julkisen talouden perusteita kestävä kehityksen periaatteiden mukaan</i>	<i>yh1</i>	<i>Talouden toimintaa ja kuluttamista koskevat tiedot ja taidot</i>	<i>Opiskelija pystyy antamaan esimerkkejä omakohtaisesta yritteliästä ja vastuullisesta taloudellisesta toiminnasta sekä julkisen talouden perusteista.</i>

<i>T8 tutustuttaa opiskelija yhteiskunnan tarjoamiin osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin sekä kolmannen sektorin toimintaan</i>	<i>yh1</i>	<i>Osallistuminen, vaikuttaminen ja järjestötoiminnan tuntemus</i>	<i>Opiskelija kykenee käyttämään yhteiskunnasta hankkimiaan tietoja, näkemyksiä ja osaamista toimiessaan kansalaisena.</i>
<i>T9 perehdyttää opiskelija oikeusvaltion toimintaan, vallankäyttöön ja peruslainsäädäntöön sekä julkisiin ja yksityisiin palveluihin</i>	<i>yh1</i>	<i>Oikeusvaltion toiminnan, vallankäytön, peruslainsäädännön sekä palvelujen tuntemus</i>	<i>Opiskelija osaa kuvailla oikeusvaltion toimintaa, vallankäytön ja lainsäädännön periaatteita sekä palveluita.</i>
<i>T10 auttaa opiskelijaa hahmottamaan työelämää ja sen vaatimia valmiuksia kuten koulutus, työkokemus ja kielitaito sekä ohjata häntä tiedostamaan omat mahdollisuutensa, oikeutensa ja velvollisuutensa työelämässä</i>	<i>yh2</i>	<i>Työelämän ja sen edellyttämien vaatimusten sekä omien mahdollisuuksien, oikeuksien ja velvollisuuksien tuntemus</i>	<i>Opiskelija osaa eritellä työelämän edellyttämää osaamista sekä omia mahdollisuuksiaan, oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan työelämässä.</i>
<i>T11 tarjota opiskelijalle välineitä oman talouden ja elämän suunnitteluun sekä lisätä tietämystä kuluttajan oikeuksista ja velvollisuuksista</i>	<i>yh2</i>	<i>Oman talouden ja elämän suunnittelu sekä kuluttajana toimiminen</i>	<i>Opiskelija osaa eritellä oman talouden ja elämän suunnittelua sekä kuluttajan oikeuksia ja velvollisuuksia.</i>

10.2.9.Fysiikka

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Fysiikan opetus auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetus tukee opiskelijoiden valmiuksia keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoita ilmiöiden ymmärtämisessä ja käsitteiden rakentumisessa. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa opiskelun pääpaino on kvalitatiivisella tasolla, mutta opiskelijoiden taitojen kehittyessä laajennetaan työskentelyä joidenkin ilmiöiden osalta kvantitatiiviselle tasolle. Aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat luonnosta ja teknologisesta ympäristöstä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden omaksumisessa ja ymmärtämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata opiskelijoita hahmottamaan fysiikan osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia soveltaa fysiikkaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Fysiikan opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 kannustaa ja innostaa opiskelijaa fysiikan opiskeluun	fy1	L1
T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	fy1	L6, L7
T3 ohjata opiskelijaa käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan	fy1	L3, L7
Tutkimisen taidot		
T4 kannustaa opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä	fy1	L1, L7
T5 ohjata opiskelijaa toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia, työskentelemään turvallisesti ja tulkitsemaan tuloksia	fy1	L2, L5

<i>T6 ohjata opiskelijaa käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen sekä tukea opiskelijan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla</i>	<i>fy1</i>	<i>L5</i>
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen		
<i>T7 ohjata opiskelijaa käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti</i>	<i>fy1</i>	<i>L1</i>
<i>T8 ohjata opiskelijaa käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä</i>	<i>fy1</i>	<i>L1</i>
<i>T9 ohjata opiskelijaa käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä</i>	<i>fy1</i>	<i>L2, L4</i>
<i>T10 ohjata opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta</i>	<i>fy1</i>	<i>L1, L4</i>
<i>T11 ohjata opiskelijaa saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten energiasta ja sähköstä</i>	<i>fy1</i>	<i>L1</i>
<i>T12 ohjata opiskelijaa soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa</i>	<i>fy1</i>	<i>L6</i>

Fysiikan pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Sisältöjä valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja että niissä tulee esiin fysiikan luonne luonnontieteenä. Kurssin muista sisällöstä ja opiskelijoiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Tutkimusten eri vaiheissa tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen.

fy1 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja paikallisen toimintaympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen liittyen. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla. Tutustutaan energiakäsitteeseen ja energian säilymisen periaatteeseen. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Pohditaan fysiikan

osaamisen merkitystä jatko-opinnoissa ja eri ammateissa. Tutkimisen taidoissa pääpaino on havainnoinnissa ja havaintojen esittämisessä. Kurssin aikana vierailaan esimerkiksi sähkövoimalassa ja tehdään yhteistyötä ammatillisten oppilaitosten kanssa.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Merkitys, arvot ja asenteet:** Opiskelija kokee fysiikan opiskelun mielekkääksi. (T1) (L1) Opiskelija ymmärtää fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässään, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. (T2) (L6-L7) Opiskelija ymmärtää fysiikan merkityksen kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa ja arvioi omia valintojaan kestäväen tulevaisuuden kannalta. (T3) (L3, L7)
- **Tutkimisen taidot:** Opiskelija muodostaa tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöstä, toteuttaa kokeellisia tutkimuksia tai suunnittelee niitä ja tulkitsee tuloksia. Opiskelija työskentelee turvallisesti. (T4) (L1, L7) Opiskelija muodostaa tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöstä, toteuttaa kokeellisia tutkimuksia tai suunnittelee niitä ja tulkitsee tuloksia. Opiskelija työskentelee turvallisesti. (T5) (L2, L5) Opiskelija käyttää tieto ja viestintäteknologiaa sekä simulaatioita omassa oppimisessaan. (T6) (L5)
- **Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen:** Opiskelija käyttää fysiikan käsitteitä täsmällisesti. (T7) (L1) Opiskelija käyttää erilaisia malleja ilmiöiden tarkastelussa. (T8) (L1) Opiskelija käyttää ja arvioi kriittisesti eri tietolähteitä. (T9) (L2, L4) Opiskelija hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta. (T10) (L1, L4) Opiskelija saavuttaa riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten energiasta ja sähköstä. (T11) (L1) Opiskelija soveltaa fysiikan tietojaan ja taitojaan eri tilanteissa. (T12) (L6)

Fysiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentamista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on opiskelijoiden osallisuus ja vuorovaikutus. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan merkitykseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa. **Ohjaus, eriyttäminen ja tuki fysiikassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa**

Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan siten, että opiskelijalle muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä opiskelijoita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Itsenäisillä tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla tuetaan opiskelijoiden abstraktin ajattelun taitojen kehittymistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat opiskelijoiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Opiskelijan oppimisen arviointi fysiikassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Opiskelijoita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten muodossa olevien kehittämishaasteiden avulla.

Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentamista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin Opiskelijoiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja opiskelijoiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päättyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetektissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
<i>T1 kannustaa ja innostaa opiskelijaa fysiikan opiskeluun</i>	<i>fy1</i>		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena.</i>
<i>T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa</i>	<i>fy1</i>	<i>Fysiikan merkityksen arvioiminen</i>	<i>Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa.</i>
<i>T3 ohjata opiskelijaa käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan</i>	<i>fy1</i>	<i>Kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta</i>	<i>Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.</i>
Tutkimisen taidot			
<i>T4 kannustaa opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä</i>	<i>fy1</i>	<i>Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu</i>	<i>Opiskelija osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.</i>
<i>T5 ohjata opiskelijaa toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia, työskentelemään turvallisesti ja tulkitsemaan tuloksia</i>	<i>fy1</i>	<i>Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen</i>	<i>Opiskelija osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden mukaan.</i>

<i>T6 ohjata opiskelijaa käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen sekä tukea opiskelijan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla</i>	<i>fy1</i>	<i>Tieto- ja viestintäteknologian käyttö</i>	<i>Opiskelija osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon hankkimiseen. Opiskelija osaa tehdä havaintoja simulaatiosta.</i>
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen			
<i>T7 ohjata opiskelijaa käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti</i>	<i>fy1</i>	<i>Käsitteiden käyttö</i>	<i>Opiskelija osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla.</i>

			<i>Opiskelija osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.</i>
<i>T8 ohjata opiskelijaa käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä</i>	<i>fy1</i>	<i>Mallien käyttäminen</i>	<i>Opiskelija osaa käyttää yksinkertaisia malleja sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Opiskelija osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.</i>
<i>T9 ohjata opiskelijaa käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä</i>	<i>fy1</i>	<i>Tietolähteiden käyttäminen</i>	<i>Opiskelija osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.</i>
<i>T10 ohjata opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta</i>	<i>fy1</i>	<i>Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen</i>	<i>Opiskelija osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä.</i>

<i>T11 ohjata opiskelijaa saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten energiasta ja sähköstä</i>	<i>fy1</i>	<i>Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen</i>	<i>Opiskelija osaa käyttää energiaan ja sähköön liittyviä keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.</i>
<i>T12 ohjata opiskelijaa soveltamaan fysiikan tietojan ja taitojan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa</i>	<i>fy1</i>	<i>Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa</i>	<i>Opiskelija osaa käyttää fysiikan tietojan ja taitojan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan.</i>

10.2.10. Kemia

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus tukee opiskelijoiden valmiuksia tehdä valintoja sekä käyttää tietoja ja taitoja elämän eri tilanteissa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: kemialla tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa opiskelun pääpaino on makroskooppisella tasolla, mutta opiskelijoiden taitojen kehittyessä yhteyttä submikroskooppisiin ja symbolisiin malleihin vahvistetaan. Opiskelijoiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden sisäistämässä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita kemian opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata opiskelijoita hahmottamaan kemian osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia soveltaa kemialla erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kemian opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
<i>T1 kannustaa ja innostaa opiskelijaa kemian opiskeluun</i>	<i>ke1</i>	<i>L1</i>
<i>T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa</i>	<i>ke1</i>	<i>L6, L7</i>
<i>T3 ohjata opiskelijaa käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan</i>	<i>ke1</i>	<i>L3, L7</i>
Tutkimisen taidot		
<i>T4 kannustaa opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä</i>	<i>ke1</i>	<i>L1, L7</i>
<i>T5 ohjata opiskelijaa toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia, työskentelemään turvallisesti ja tulkitsemaan tuloksia</i>	<i>ke1</i>	<i>L2, L5</i>
<i>T6 ohjata opiskelijaa käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen sekä tukea opiskelijan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla</i>	<i>ke1</i>	<i>L5</i>
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen		
<i>T7 ohjata opiskelijaa käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti</i>	<i>ke1</i>	<i>L1</i>
<i>T8 ohjata opiskelijaa käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä</i>	<i>ke1</i>	<i>L1</i>
<i>T9 ohjata opiskelijaa käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä</i>	<i>ke1</i>	<i>L2, L4</i>

<i>T10 ohjata opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta</i>	<i>ke1</i>	<i>L1, L4</i>
<i>T11 ohjata opiskelijaa ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista</i>	<i>ke1</i>	<i>L1</i>
<i>T12 ohjata opiskelijaa soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa</i>	<i>ke1</i>	<i>L6</i>

Kemian pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Sisältöjä valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Tutustutaan luonnontieteellinen tutkimuksen tekemiseen, turvallisen työskentelyn periaatteisiin ja tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimisessa.

ke1 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista ja atomin rakenteeseen sekä ioni- ja molekyyliyhdisteisiin. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Tutkitaan olomuotojen muutoksia. Tutustutaan kemian merkkieleen. Tutkimisen taidoissa pääpaino on havainnoinnissa ja havaintojen esittämisessä. Kurssin aikana vierailaan kemian teollisuuden yrityksissä ja laitoksissa sekä tehdään yhteistyötä ammatillisten oppilaitosten kanssa.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Merkitys, arvot ja asenteet:** Opiskelija kokee kemian opiskelun mielekkääksi. (T1) (L1) Opiskelija ymmärtää kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. (T2) (L6-L7) Opiskelija ymmärtää kemian merkityksen kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioi omia valintojaan kestäväen tulevaisuuden kannalta. (T3) (L3, L7)
- **Tutkimisen taidot:** Opiskelija muodostaa tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöstä, toteuttaa kokeellisia tutkimuksia tai suunnittelee niitä ja tulkitsee tuloksia. Opiskelija työskentelee turvallisesti. (T4-T5) (L1-L2, L5, L7) Opiskelija käyttää tieto ja viestintäteknologiaa sekä simulaatioita omassa oppimisessaan. (T6) (L5)
- **Kemian tiedot ja niiden käyttäminen:** Opiskelija käyttää kemian käsitteitä täsmällisesti. (T7) (L1) Opiskelija käyttää erilaisia malleja aineen rakenteen ja kemiallisten ilmiöiden tarkastelussa. (T8) (L1) Opiskelija käyttää ja arvioi kriittisesti eri tietolähteitä. (T9) (L2, L4) Opiskelija hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta. (T10) (L1, L4) Opiskelija ymmärtää peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista. (T11) (L1) Opiskelija soveltaa kemian tietojaan ja taitojaan eri tilanteissa. (T12) (L6)

Kemian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on opiskelijoiden osallisuus ja vuorovaikutus. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä. Nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä annettu asetus koskee alle 18vuotiaita opiskelijoita, mutta samantapaista harkintaa käytetään kaikkien opiskelijoiden osalta aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian merkitykseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa. **Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kemiassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa**

Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan siten, että opiskelijoille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä opiskelijoita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Itsenäisillä tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös tukea opiskelijoiden abstraktin ajattelun taitojen kehittymistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat opiskelijoiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Opiskelijan oppimisen arviointi kemiassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Opiskelijoiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja opiskelijoiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on _____ kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kemian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 kannustaa ja innostaa opiskelijaa kemian opiskeluun	ke1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena.

<i>T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa</i>	<i>ke1</i>	<i>Kemian merkityksen arvioiminen</i>	<i>Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa.</i>
<i>T3 ohjata opiskelijaa käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan</i>	<i>ke1</i>	<i>Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta</i>	<i>Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.</i>
Tutkimisen taidot			
<i>T4 kannustaa opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä</i>	<i>ke1</i>	<i>Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu</i>	<i>Opiskelija osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.</i>
<i>T5 ohjata opiskelijaa toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia, työskentelemään turvallisesti ja tulkitsemaan tuloksia</i>	<i>ke1</i>	<i>Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen</i>	<i>Opiskelija hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden mukaan.</i>
<i>T6 ohjata opiskelijaa käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen, tukea opiskelijan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla</i>	<i>ke1</i>	<i>Tieto- ja viestintäteknologian käyttö</i>	<i>Opiskelija osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon hankkimiseen.</i> <i>Opiskelija osaa tehdä havaintoja simulaatiosta.</i>
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen			
<i>T7 ohjata opiskelijaa käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti</i>	<i>ke1</i>	<i>Käsitteiden käyttö</i>	<i>Opiskelija osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä</i>

			<p>ja yhdistää niitä toisiinsa.</p> <p>Opiskelija osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.</p>
T8 ohjata opiskelijaa käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	ke1	Mallien käyttäminen	Opiskelija osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.
T9 ohjata opiskelijaa käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä	ke1	Tietolähteiden käyttäminen	Opiskelija osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.
T10 ohjata opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta	ke1	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Opiskelija osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä.
T11 ohjata opiskelijaa ymmärtämään peruseräitä aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	ke1	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Opiskelija osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.
T12 ohjata opiskelijaa soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa	ke1	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Opiskelija osaa käyttää kemian tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemiaa sovelletaan.

10.2.11. Biologia

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa laajennetaan aiemmin opittuja biologisia tietoja ja taitoja sekä ohjataan opiskelijaa kestävään elämäntapaan.

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa opiskelijan luonnontuntemusta sekä ohjata ymmärtämään ekosysteemien toimintaa sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita.

Biologian opetuksessa pyritään työskentelemään myös luonnossa ja ohjataan opiskelijaa tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa pyritään käyttämään sekä maasto- että laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää opiskelijoiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa biologian opetuksessa.

Biologian opetuksessa vahvistetaan oppimaan oppimista ja itsenäistä työskentelyä. Opetuksessa tuetaan myös ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitojen sekä yhteisöllisyyden kehittymistä ja annetaan valmiuksia biologiala hyödyntävien alojen opiskeluun sekä työelämään.

Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, ajankohtaisten biologiaan liittyvien uutisten seurannassa sekä siinä, kuinka yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan vaikuttaa. Biologian opetus kehittää opiskelijan ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Opiskelijaa ohjataan kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

Biologian opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärrys		
T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	bi1	L4, L5
T2 auttaa opiskelijaa kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	bi1	L4, L5
T3 ohjata opiskelijaa ymmärtämään eliöiden sopeutumista elinympäristöihin ja luonnon monimuotoisuutta	bi1	L4, L7

<i>T4 auttaa opiskelijaa ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution peruseräiteitä</i>	<i>bi1</i>	<i>L1</i>
<i>T5 ohjata opiskelijaa arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön</i> Biologiset taidot	<i>bi1</i>	<i>L1, L7</i>
<i>T6 ohjata opiskelijaa kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä</i>	<i>bi1</i>	<i>L1</i>
<i>T7 ohjata opiskelijaa tekemään pienimuotoisia tutkimuksia ja käyttämään biologista tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa</i>	<i>bi1</i>	<i>L1, L4</i>
<i>T8 auttaa opiskelijaa soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä</i>	<i>bi1</i>	<i>L2, L3, L7</i>

Biologian asenne- ja arvotavoitteet

<i>T9 ohjata opiskelijaa syventämään kiinnostus luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan opiskelijan luontosuhdetta ja ympäristötietoutta</i>	<i>bi1</i>	<i>L7</i>
<i>T9 ohjata opiskelijaa syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan opiskelijan luontosuhdetta ja ympäristötietoutta</i>	<i>bi1</i>	<i>L7</i>
<i>T10 innostaa opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi</i>	<i>bi1</i>	<i>L7</i>

Biologian kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

bi1 Mitä elämä on?

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kurssilla keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen sekä erilaisiin ekosysteemeihin perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan myös perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Lisäksi pohditaan kestävän elämäntavan merkitystä.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Biologinen tieto ja ymmärrys:** Opiskelija syventää tietojaan ekosysteemin perusrakenteesta ja toiminnasta. Hän oppii vertailemaan erilaisia ekosysteemejä. Opiskelija oppii tunnistamaan lajeja. (T1) (L4-L5) Opiskelija oppii kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja. Hän oppii luokittelemaan eliöitä eri eliökuntiin ja antamaan esimerkkejä kullekin kunnalle tyypillisistä piirteistä. (T2) (L4-L5) Opiskelija oppii tarkastelemaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään luonnon monimuotoisuutta. (T3) (L4, L7) Opiskelija oppii perinnöllisyyden ja evoluution peruseräpäätteen. (T4) (L1) Opiskelija oppii ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Opiskelija ymmärtää biologian merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. (T5) (L1, L7)
- **Biologiset taidot:** Opiskelija oppii biologiaan liittyviä syy ja seuraussuhteita. (T6) (L1) Opiskelija oppii käyttämään biologista tutkimusvälineistöä. Opiskelija oppii hyödyntämään tieto ja viestintäteknologiaa ja erilaisia tietolähteitä biologian opiskelussa. (T7) (L1, L4) Opiskelija oppii antamaan esimerkkejä siitä, kuinka biologisia tietoja ja taitoja voidaan hyödyntää omassa elämässä. (T8) (L2-L3, L7)
- **Biologian asenne ja arvotavoitteet:** Opiskelija oppii kiinnostumaan luonnosta ja sen ilmiöistä. Opiskelijan luontosuhde vahvistuu. (T9) (L7) Opiskelija innostuu vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. (T10) (L7)

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Tavoitteena on, että biologian opetuksessa opiskelijalla on mahdollisuus työskennellä erilaisissa oppimisympäristöissä. Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon erilaisten opiskelijoiden tarpeet. Monipuolisten työtapojen kuten maasto- ja laboratoriotyöskentelyn sekä sähköisten oppimisympäristöjen käytön avulla opiskelija pystyy tutustumaan luonnontieteelle luonteenomaisiin tutkimusmenetelmiin ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät opiskelijan taitoa pohtia omia arvovalintojaan.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata opiskelijaa omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Opiskelijan yksilöllisen tuen tarpeet huomioidaan erilaisten työmenetelmien valinnassa. Biologian tavoitteiden kannalta on keskeistä tiedostaa opiskelijoiden vaikeudet laboratorio- ja maastotyöskentelyssä. Opiskelijaa tuetaan työskentelyssä hänen omien vahvuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla opiskelijan taitoja tuen eri keinoja hyödyntäen. Maasto- ja laboratoriotyöskentely toteutetaan siten, että turvallisuuskysymykset otetaan huomioon.

Opiskelijan oppimisen arviointi biologiassa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee opiskelijan motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa opiskelijaa löytämään omat vahvuutensa. Palautteen avulla opiskelijaa rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian arvioinnissa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä opiskelijan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Arviointiin kuuluu opiskelijan kyky tehdä havaintoja, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää opiskelijan työskentelytaitoja. Arvioinnin kohteena eivät ole opiskelijan arvot, asenteet tai temperamentti.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päättyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Biologian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärrys			
T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	bi1	Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan ymmärtäminen	Opiskelija osaa kuvata ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen lajeja. Opiskelija ymmärtää monimuotoisuuden merkityksen ekosysteemien toiminnalle.

<p>T2 auttaa opiskelijaa kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta</p>	<p>bi1</p>	<p>Eliökunnan rakenteen sekä eliöiden rakenteen ja elintoimintojen ymmärtäminen</p>	<p>Opiskelija osaa kuvata eliökunnan luokittelun periaatteita, osaa nimetä eliöiden rakenteita sekä osaa kuvata eliöiden elintoimintoja. Opiskelija osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä tunnistaa, luokitella ja vertailla eliöryhmiä.</p>
<p>T3 ohjata opiskelijaa ymmärtämään eliöiden sopeutumista elinympäristöihin ja luonnon monimuotoisuutta</p>	<p>bi1</p>	<p>Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden ymmärtäminen</p>	<p>Opiskelija osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin. Opiskelija tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.</p>
<p>T4 auttaa opiskelijaa ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita</p>	<p>bi1</p>	<p>Perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteiden hahmottaminen</p>	<p>Opiskelija ymmärtää ja osaa kuvata perimän ja ympäristön vaikutuksen eliöiden yksilönkehityksessä. Opiskelija osaa kuvata, miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.</p>

<p><i>T5 ohjata opiskelijaa arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön</i></p> <p>Biologiset taidot</p>	<p><i>bi1</i></p>	<p><i>Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi</i></p>	<p><i>Opiskelija osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista muutoksista. Opiskelija ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden sekä tuntee kestävän elämäntavan perusteet ja jokamiehen oikeudet ja -velvollisuudet.</i></p>
<p><i>T6 ohjata opiskelijaa kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä</i></p>	<p><i>bi1</i></p>	<p><i>Luonnontieteellinen ajattelutaito</i></p>	<p><i>Opiskelija osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä ja tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmiä. Opiskelija osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.</i></p>
<p><i>T7 ohjata opiskelijaa tekemään pienimuotoisia tutkimuksia ja antaa mahdollisuus käyttää biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa</i></p>	<p><i>bi1</i></p>	<p><i>Biologisen tutkimuksen tekeminen</i></p>	<p><i>Opiskelija osaa tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia. Opiskelija osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.</i></p>

<i>T8 auttaa opiskelijaa soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässään</i>	<i>bi1</i>	<i>Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa.</i>	<i>Opiskelija ymmärtää, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa elämässään sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta.</i>
---	------------	---	--

Biologian asenne- ja arvotavoitteet			
<i>T9 ohjata opiskelijaa syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan opiskelijan luontosuhdetta ja ympäristötietoutta</i>	<i>bi1</i>	<i>Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen ymmärtäminen</i>	<i>Opiskelija osaa perustella esimerkkien avulla, miten luonnossa toimitaan kestävällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.</i>
<i>T10 innostaa opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi</i>	<i>bi1</i>	<i>Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot</i>	<i>Opiskelija osaa kuvata, miten toimitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.</i>

10.2.12. Maantieto

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa laajennetaan aiemmin opittuja maantieteellisiä tietoja ja taitoja sekä tuetaan opiskelijan maailmankuvan rakentumista. Opiskelijaa ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa sekä autetaan opiskelijaa sijoittamaan uutiset maailman tapahtumista maantiedon opetuksessa saamaansa alueelliseen kehikkoon.

Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä erilaisia kulttuureita. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonaiskuvaa monimuotoisesta maailmasta ja sen toiminnasta.

Maantiedon opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan sekä luodaan perustaa ymmärtää erilaisia alueellisia näkökulmia ja ristiriitoja maapallolla. Maantieteellisten syy- ja seuraussuhteiden sekä ympäristömuutosten ymmärtäminen ja analysointi aktivoivat opiskelijaa toimimaan vastuullisesti omassa arjessa. Teknologian käyttö edistää opiskelijoiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa maantiedon opetuksessa.

Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden oma elämismaailma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, joissa opiskelijat tekevät havaintoja ja tutkimusta. Maantiedon

opetuksessa vahvistetaan opiskelijoiden valmiuksia kestävästä kehityksestä edistävään toimintatapaan. Opetus harjaannuttaa opiskelijoiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa opiskelijoille keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävästä tulevaisuudesta rakentamiseen.

Maantiedon opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys		
T1 tukea opiskelijan jäsenytneen karttakuvan rakentamista maapallosta	ge1	L1, L4, L5
T2 ohjata opiskelijaa tutkimaan luonnon- ja kulttuurimaantieteellisiä ilmiöitä	ge1	L4, L5
T3 kannustaa opiskelijaa pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävästä käytön merkitys	ge1	L7
Maantieteelliset taidot		
T4 ohjata opiskelijaa kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	ge1	L1
T5 ohjata opiskelijaa kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	ge1	L4, L5
T6 ohjata opiskelijaa harjaannuttamaan arkielämän geometriataitoja	ge1	L5, L6
T7 ohjata opiskelijaa kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	ge1	L1
T8 harjaannuttaa opiskelijaa havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida opiskelijaa seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	ge1	L4, L5, L7

<i>T9 tukea opiskelijaa kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätöitä</i>	<i>ge1</i>	<i>L2</i>
<i>T10 ohjata opiskelijaa vaalimaan luontoa ja rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta</i>	<i>ge1</i>	<i>L7</i>
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet		
<i>T11 tukea opiskelijaa kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi</i>	<i>ge1</i>	<i>L7</i>
<i>T12 ohjata opiskelijaa arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa</i>	<i>ge1</i>	<i>L3, L7</i>

Maantiedon kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

ge1 Muuttuva maapallo ja kestävä tulevaisuus

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Pyritään tekemään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Pohditaan luonnonvarojen riittävyyttä ja kestävää käyttöä. Pehdytään ympäristömuutoksiin kuten ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Maantieteellinen tieto ja ymmärrys:** Opiskelija oppii hahmottamaan maapallon karttakuvan ja sen peruspiirteet. Opiskelija oppii keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön. (T1) (L1, L4-L5) Opiskelija oppii luonnon ja kulttuurimaantieteellisiä ilmiöitä. (T2) (L4-L5) Opiskelija oppii ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta. Opiskelija ymmärtää luonnonvarojen kestävä käytön merkityksen. (T3) (L7)
- **Maantieteelliset taidot:** Opiskelija oppii maantieteellisiä ajattelutaitoja. Opiskelija oppii esittämään maantieteellisiä kysymyksiä. (T4) (L1) Opiskelija oppii soveltamaan karttataitoja käytännössä. Opiskelija oppii käyttämään kartan symboleja ja mittasuhteita sekä ottamaan suuntia ja mittaamaan etäisyyksiä. (T5) (L4-L5) Opiskelija oppii geomediataitoja. Opiskelija oppii lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä. (T6) (L5-L6) Opiskelija oppii maantieteellisiä tutkimustaitoja. (T7) (L1) Opiskelija oppii havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia erityisesti ilmastonmuutosta ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä. Opiskelija oppii seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa. (T8) (L4-L5, L7) Opiskelija oppii vuorovaikutus ja ryhmätöitä. Opiskelija oppii argumentoimaan ja esittämään maantieteellistä tietoa selkeästi. (T9) (L2) Opiskelija oppii osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. (T10) (L7)

- **Maantiedon asenne ja arvotavoitteet:** Opiskelija oppii kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi. (T11) (L7) Opiskelija oppii arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa. (T12) (L3, L7)

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket lähiluonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä sähköisten oppimisympäristöjen ja paikkatiedon käyttö ovat olennainen osa maantiedon opetusta. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon opiskelijoiden elämismaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opetuksessa annetaan aikaa opiskelijan ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Maantiedon opetuksessa autetaan opiskelijaa hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja ymmärtämään sen ilmiöitä. Ajankohtaisella uutisseurannalla tuetaan opiskelijan maailmankuvan rakentumista. Kenttäopetuksessa lähiympäristöä tulkitaan kaikkia aisteja hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia opiskelijoiden ja opettajan välillä. Maantiedon tavoitteiden kannalta tuen järjestämisessä on keskeistä tiedostaa opiskelijoiden spatiaalisen hahmottamisen vaikeudet ja erityisesti vaikeudet kartanluvussa ja karttatulkinnassa. Opiskelijoita ohjataan ja tuetaan käyttämään paikkatietoa ja muuta geomedialla arjen tilanteissa. Opiskelijan taitoja hahmottaa lähiympäristöä ja maailmaa harjaannutetaan tukemalla ja kannustamalla opiskelijaa hänen omien vahvuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla opiskelijan taitoja tuen eri keinoja hyödyntäen. Eriyttämistä voi toteuttaa tutkimustehtävissä, joissa opiskelija voi toimia erilaisissa rooleissa sekä harjoituksissa, joissa hän voi edetä yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Opiskelijan oppimisen arviointi maantiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee opiskelijan motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa opiskelijaa löytämään omat vahvuutensa. Opiskelijalle annetaan tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla opiskelijaa rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon arvioinnissa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä opiskelijan tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin kuten geomediataitoihin ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon. Lisäksi arvioidaan opiskelijan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin kohteena eivät ole opiskelijan arvot, asenteet tai temperamentti.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys			
<i>T1 tukea opiskelijan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta</i>	<i>ge1</i>	<i>Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeinen paikannimistö</i>	<i>Opiskelija hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.</i>
<i>T2 ohjata opiskelijaa tutkimaan luonnon- ja kulttuurimaantieteellisiä ilmiöitä</i>	<i>ge1</i>	<i>Luonnon- ja kulttuurimaantieteellisten ilmiöiden ymmärtäminen</i>	<i>Opiskelija osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden. Opiskelija osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.</i>
<i>T3 kannustaa opiskelijaa pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön merkitys</i>	<i>ge1</i>	<i>Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö</i>	<i>Opiskelija osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Opiskelija osaa kertoa, miksi luonnonvarojen</i>

			<i>kestävä käyttö on tärkeää.</i>
Maantieteelliset taidot			
<i>T4 ohjata opiskelijaa kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä</i>	<i>ge1</i>	<i>Maantieteellinen ajattelutaito</i>	<i>Opiskelija osaa selittää, että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma</i>

			<i>lähiympäristö, kunta, kaupunki, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Opiskelija osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.</i>
<i>T5 ohjata opiskelijaa kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä</i>	<i>ge1</i>	<i>Tilatajun kehittyminen</i>	<i>Opiskelija osaa mitata sekä jana- että suhdelukummittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.</i>
<i>T6 ohjata opiskelijaa harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja</i>	<i>ge1</i>	<i>Geomediataidot</i>	<i>Opiskelija osaa käyttää geomedian maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä.</i>
<i>T7 ohjata opiskelijaa kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja</i>	<i>ge1</i>	<i>Tutkimustaidot</i>	<i>Opiskelija osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Opiskelija osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.</i>

<p>T8 harjaannuttaa opiskelijaa havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida opiskelijaa seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa</p>	<p>ge1</p>	<p>Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen</p>	<p>Opiskelija osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja.</p>
<p>T9 tukea opiskelijaa kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja</p>	<p>ge1</p>	<p>Ryhmätyöskentely- ja argumentointitaidot</p>	<p>Opiskelija osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä.</p>
<p>T10 ohjata opiskelijaa vaalimaan luontoa ja rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta</p>	<p>ge1</p>	<p>Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot</p>	<p>Opiskelija toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen.</p>
<p>Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet</p>			
<p>T11 tukea opiskelijaa kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi</p>	<p>ge1</p>		<p>Asenne- ja arvotavoitteisiin liittyvä arviointi ei vaikuta arvosanan muodostukseen.</p>

<p>T12 ohjata opiskelijaa arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa</p>	<p>ge1</p>		<p>Asenne- ja arvotavoitteisiin liittyvä arviointi ei vaikuta arvosanan muodostukseen.</p>
--	------------	--	--

10.2.13. Terveystieto

Opetussuunnitelman perusteet

Terveystiedon kurssi on pakollinen päättövaiheessa, jos terveystiedon opintoja ei ole sisältynyt opiskelijan aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opintoihin.

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on opiskelijoiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveystieteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasoisuus: terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät. Terveystietoa tarkastellaan ihmisen elämänsä eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla.

Keskeistä on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea opiskelijoiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittymistä.

Terveysosaamisen avulla opiskelijat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveysosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijoiden oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin- ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystiedon opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvä kurssi	Laaja-alainen osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys		
<i>T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä</i>	<i>te1</i>	<i>L1, L3, L7</i>
<i>T2 ohjata opiskelijaa kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa</i>	<i>te1</i>	<i>L2, L3, L7</i>
<i>T3 ohjata opiskelijaa kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista</i>	<i>te1</i>	<i>L1, L3, L4</i>
<i>T4 ohjata opiskelijaa pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta</i>	<i>te1</i>	<i>L1, L3, L7</i>
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy		
<i>T5 ohjata opiskelijaa syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä</i>	<i>te1</i>	<i>L1, L3, L4</i>
<i>T6 tukea opiskelijan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa</i>	<i>te1</i>	<i>L2, L3, L5</i>

<i>T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja</i>	<i>te1</i>	<i>L2, L3, L4</i>
<i>Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri</i>		
<i>T8 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille</i>	<i>te1</i>	<i>L2, L4, L5</i>
<i>T9 ohjata opiskelijaa luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä käyttämään terveyspalveluja asianmukaisesti</i>	<i>te1</i>	<i>L1, L3, L6</i>
<i>T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista</i>	<i>te1</i>	<i>L2, L3, L7</i>

Terveystiedon kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

te1 Terve elämä

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Sisällöissä tarkastellaan elämää terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämäntapojen, ihmisen- ja perhesuhteiden, seksuaaliterveyden sekä ihmisen kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä, kestävästä kulutuksesta sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät oppimisen tavoitteet:

- **Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys:** Opiskelija oppii tarkastelemaan terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapojen, kasvun ja kehityksen. (T1) (L1, L3, L7) Opiskelija oppii hyödyntämään tunteita ja vuorovaikutustaitoja sekä erilaisia keinoja ristiriitaisissa ja kriisitilanteiden käsittelyyn. (T2) (L2-L3, L7) Opiskelija oppii kehittämään itsetuntemustaan ja säätelemään käyttäytymistään ja oppimistaan. (T3) (L1, L3-L4) Opiskelija oppii pohtimaan yksilöllisyyden, yhteisöllisyyden ja yhdenvertaisuuden liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta. (T4) (L1, L3, L7)

- **Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy:** Opiskelija oppii tarkastelemaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä. (T5) (L1, L3-L4) Opiskelija oppii hakemaan ja käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyvää tietoa sekä oppii toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa. (T6) (L2-L3, L5) Opiskelija oppii tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä. (T7) (L2-L4)
- **Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri:** Opiskelija oppii tarkastelemaan ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille. (T8) (L2, L4-L5) Opiskelija oppii luomaan perustaa opiskelu, toiminta ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä oppii kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä. (T9) (L1, L3, L6) Opiskelija oppii tarkastelemaan perheen ja omaan elämäänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistaa niiden merkitystä itselle sekä oppii muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista. (T10) (L2-L3, L7)

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla opiskelijoita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perustelemiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, opiskelijoiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavaralähtöinen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat opiskelijoiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Opiskelijoita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevissa terveyteen ja sairauteen liittyvissä kysymyksissä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun opiskeluhuollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös opiskelijan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Opiskelijan oppimisen arviointi terveystiedossa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa opiskelijoita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeätä huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten opiskelija pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetektissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoritutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys			
T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä	te1	Terveyteen liittyvät käsitykset	Opiskelija osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämisellä tarkoitetaan. Opiskelija pystyy esittelemään elämänkulun eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä.
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	te1	Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Opiskelija osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Opiskelija pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.

<i>T3 ohjata opiskelijaa kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista</i>	<i>te1</i>		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>
<i>T4 ohjata opiskelijaa pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta</i>	<i>te1</i>	<i>Terveydellisen kehityksen analysointi</i>	<i>Opiskelija osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle.</i>

<i>Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy</i>			
<i>T5 ohjata opiskelijaa syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä</i>	<i>te1</i>	<i>Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen</i>	<i>Opiskelija pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä. Opiskelija osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauten liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.</i>
<i>T6 tukea opiskelijan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa</i>	<i>te1</i>	<i>Terveyteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen</i>	<i>Opiskelija osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Opiskelija osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa</i>

			<i>tilanteissa.</i>
<i>T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja</i>	<i>te1</i>		<i>Ei käytettä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>
<i>Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri</i>			
<i>T8 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille</i>	<i>te1</i>	<i>Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen</i>	<i>Opiskelija osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.</i>
<i>T9 ohjata opiskelijaa luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä käyttämään terveyspalveluja asianmukaisesti</i>	<i>te1</i>	<i>Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen</i>	<i>Opiskelija osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Opiskelija osaa kuvata miten hakeutua oman koulun ja kunnan terveyspalveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.</i>
<i>T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista</i>	<i>te1</i>	<i>Terveyskäsitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen</i>	<i>Opiskelija osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Opiskelija osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.</i>

oppimisen keinoista			
---------------------	--	--	--

10.2.14. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot

Opetussuunnitelman perusteet

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen tehtävänä on tukea opiskelijoita siten, että heillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet suoriutua opinnoistaan sekä lisätä opiskelijan oppimisvalmiuksia, oppimaan oppimisen taitoja ja ymmärtämystä omien valintojen ja toiminnan seurauksista. Samalla opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidot kehittyvät. Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä opintojen lisäksi myös arjenhallintaa sekä mahdollisia elämäntilanteeseen ja terveyteen liittyviä seikkoja. Oppiaine tukee opiskelijan taitoa arvioida realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Tehtävänä on myös lisätä hyvinvointia ja ehkäistä ennalta opintojen keskeyttämistä sekä edistää opiskelijoiden osallisuutta ja yhteiskunnallista tasa-arvoa. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan opintojen alussa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen osana opinto-ohjelma sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma. Opiskelusuunnitelmaa seurataan ja arvioidaan yhdessä opiskelijan kanssa.

Opiskelija saa opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvät keskeiset tiedot ja taidot. Lisäksi hän saa monipuolisen kuvan koulutusmahdollisuuksista, ammasteista, yrittäjyydestä ja työelämästä jatkosuunnitelmiansa tueksi. Opiskelijaa ohjataan käyttämään erilaisia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita. Opiskelija tekee jatko-opintosuunnitelman, jossa otetaan huomioon opiskelijan pitkän aikavälin tavoitteet.

Ammatillisen ohjauksen avulla opiskelija tekee itselleen sopivan urasuunnitelman. Urasuunnitelma sisältää pitkän aikavälin ammatilliset tavoitteet sekä niihin pääsemiseksi tarvittavat lähitulevaisuuden toimenpiteet. Opiskelija saa ohjauksen ja työelämään tutustumisen avulla tietoa ja palautetta ammatitaidostaan ja osaamisestaan sekä niiden soveltuvuudesta suomalaiseen työelämään.

Mahdollista ammatillista osaamista ja sen kehittymistarpeita käsitellään ohjauskeskusteluissa ja arvioidaan työelämään tutustumalla tai työelämäjaksoilla. Osaamisen selvittämisessä arvioidaan opiskelijan tietoja, taitoja ja pätevyyttä.

Työelämätaidot ovat yleisiä tietoja ja taitoja, joita tarvitaan työelämässä. Työelämätaitoja kehittämällä helpotetaan opiskelijan siirtymistä työelämään ja selviytymistä työelämässä.

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Itsetuntemus		
T1 ohjata tunnistamaan omiin valintoihin vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	ot1	L1,
Tiedonhakutaidot ja monilukutaito		

<i>T2 ohjata tuntemaan keskeiset jatkokoulutukseen ja ammatinvalintaan liittyvät tietolähteet sekä etsimään tietoa ja käyttämään erilaisia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita</i>	<i>ot1</i>	<i>L2, L4, L5</i>
<i>T3 ohjata käyttämään tieto- ja viestintäteknikkaa opinnoissa</i>	<i>ot1, ot2</i>	<i>L3, L4, L5</i>
Oppimaan oppimisen taidot		
<i>T4 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan</i>	<i>ot1, ot2</i>	<i>L2, L4, L5</i>
Tavoitteiden asettaminen		
<i>T5 ohjata opiskelijaa asettamaan tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista</i>	<i>ot1, ot2</i>	<i>L1, L6</i>
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
<i>T6 vahvistaa valmiuksia toimia erilaisissa opiskelu- ja työympäristöissä ja erilaisissa ryhmissä</i>	<i>ot1, ot2</i>	<i>L2, L6, L7</i>
<i>T7 kehittää kykyä itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen, aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen</i>	<i>ot1, ot2</i>	<i>L1, L3, L7</i>
Työelämään suuntautuva oppiminen		
<i>T8 ohjata saamaan kokemuksia erilaisista työtehtävistä ja selkeyttää jatkosuunnitelmia</i>	<i>ot2</i>	<i>L2, L6, L7</i>
Koulutus- ja työelämä tiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
<i>T9 ohjata ymmärtämään ja hankkimaan tietoa koulutusmahdollisuuksista ammateista, yrittäjyydestä ja työelämästä</i>	<i>ot1, ot2</i>	<i>L4, L5, L6</i>
<i>T10 opastaa laatimaan ja päivittämään työnhaun asiakirjat</i>	<i>ot2</i>	<i>L3, L5, L6</i>

<i>T11 opastaa tunnistamaan erilaiset työnhaun toimintatavat ja hakemaan itsenäisesti työtä</i>	<i>ot2</i>	<i>L4, L5, L6</i>
<i>T12 ohjata käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta</i>	<i>ot1, ot2</i>	<i>L3, L4, L5</i>

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Kurssien tarkoituksena on antaa välineitä opiskelijan jatko-opintoihin tai työelämään suuntautumista varten.

ot1 Jatko-opinnot ja ammatinvalinta

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Edistetään opiskelu- ja tiedonhankinta- sekä elämänhallintataitoja. Koulutus- ja työelämä tietoutta sekä tietoa yrittäjyydestä hyödynnetään omassa urasuunnittelussa. Tutustutaan Suomen koulutusjärjestelmään ja jatko-opintomahdollisuuksiin. Opitaan käyttämään tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa. Tehdään opintokäyntejä ja vierailuja eri oppilaitoksiin ja muodostetaan käsitystä eri koulutusaloista.

Suoritettujen opinto-ohjauksen kurssit merkitään päättötodistukseen.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät tavoitealueet:

- Itsetuntemus (T1) (L1)
- Tiedonhakutaidot ja monilukutaito (T2-T3) (L2-L5)
- Oppimaan oppimisen taidot (T4) (L2, L4-L5)
- Tavoitteiden asettaminen (T5) (L1, L6)
- Osallisuus ja aktiivinen toiminta (T6-T7) (L1-L3, L6-L7)
- Koulutus ja työelämä tiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa (T9, T12) (L3-L6)

ot2 Työelämäosaaminen

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet:

Kehitetään taitoa arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja. Opitaan löytämään itselle sopivia ammattialoja ja vahvistetaan valmiuksia hakea tietoja vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen. Saadaan kokemuksia erilaisista työtehtävistä, ammatillisista opinnoista ja/tai yrittäjyydestä. Harjoitellaan työnhaun asiakirjojen tekemistä ja vahvistetaan työnhaussa tarvittavia taitoja. Tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa.

Suoritettujen opinto-ohjauksen kurssit merkitään päättötodistukseen.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät tavoitealueet:

- Tiedonhakutaidot ja monilukutaito (T3) (L3-L5)
- Oppimaan oppimisen taidot (T4) (L2, L4-L5)

- Tavoitteiden asettaminen (T5) (L1, L6)
- Osallisuus ja aktiivinen toiminta (T6-T7) (L1-L3, L6-L7)
- Työelämään suuntautuva oppiminen (T8) (L2, L6-L7)
- Koulutus ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa (T9-T12) (L3-L6)

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Oppimisympäristöinä hyödynnetään oppilaitosten ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Työtapoja käytetään monipuolisesti opiskelijoiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Ohjausmuotoina ovat henkilökohtainen ohjaus ja ryhmäohjaus.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa huomioidaan jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, kiinnostuksen kohteet, harrastukset, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö varsinkin opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla, esimerkiksi työvoimaviranomaisten, sosiaalitoimen sekä eri opetuksen ja/tai koulutuksen järjestäjien kanssa.

Opiskelijan oppimisen arviointi opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Arviointi perustuu vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä sekä opiskelijan itsearviointiin. Opiskelijat pohtivat ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Opiskelijoita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta-, tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Opiskelijoita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opiskelijat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot oppilaitoksessa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

Arvioinnin kohteet opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Kurssit	Arvioinnin kohteet
Itsetuntemus		
T1 ohjata tunnistamaan omiin valintoihin vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	ot1	Itsearviointitaidot
Tiedonhakutaidot ja monilukutaito		
T2 ohjata tuntemaan keskeiset jatkokoulutukseen ja ammatinvalintaan liittyvät tietolähteet sekä etsimään tietoa ja käyttämään erilaisia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita	ot1	Tietolähteiden ja tietopalveluiden tarkoituksenmukainen käyttö

<i>T3 ohjata käyttämään tieto- ja viestintäteknikkaa opinnoissa</i>	<i>ot1, ot2</i>	<i>Tieto- ja viestintätekniset taidot</i>
Oppimaan oppimisen taidot		
<i>T4 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan</i>	<i>ot1, ot2</i>	<i>Opiskelu-, oppimis- sekä itsearviointitaitojen kehittyminen</i>
Tavoitteiden asettaminen		
<i>T5 ohjata opiskelijaa asettamaan tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista</i>	<i>ot1, ot2</i>	<i>Tavoitteellinen työskentely</i>
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
<i>T6 vahvistaa valmiuksia toimia erilaisissa opiskelija työ -ympäristöissä ja erilaisissa ryhmissä</i>	<i>ot1, ot2</i>	<i>Ryhmätyö-, vuorovaikutus- ja viestintätaidot</i>
<i>T7 kehittää kykyä itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen, aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen</i>	<i>ot1, ot2</i>	<i>Itsenäinen työskentely</i>
Työelämään suuntautuva oppiminen		
<i>T8 ohjata saamaan kokemuksia erilaisista työtehtävistä ja selkeyttää jatkosuunnitelmia</i>	<i>ot2</i>	<i>Kokemusten ja tiedon hyödyntäminen jatkosuunnitelmia laadittaessa</i>
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
<i>T9 ohjata ymmärtämään ja hankkimaan tietoa koulutusmahdollisuuksista, ammateista, yrittäjyydestä ja työelämästä</i>	<i>ot1, ot2</i>	<i>Tiedon hyödyntäminen jatkosuunnitelmia laadittaessa</i>
<i>T10 opastaa laatimaan ja päivittämään työnhaun asiakirjat</i>	<i>ot2</i>	<i>Työnhaun asiakirjojen laatiminen</i>
<i>T11 opastaa tunnistamaan erilaiset työnhaun toimintatavat ja hakemaan itsenäisesti työtä</i>	<i>ot2</i>	<i>Tiedonhankintataidot ja itsenäinen työskentely</i>
<i>T12 ohjata käyttämään tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta</i>	<i>ot1, ot2</i>	<i>Tietolähteiden käyttö omassa jatko-opinto- ja urasuunnittelussa</i>

10.3. Muut valinnaiset aineet ja aihealueet

Päätövaiheen valinnaiset kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä.

10.3.1. Äidinkieli ja kirjallisuus/Suomi toisena kielenä

xAI1 Suomen kielen kertauskurssi

Suomen kielen kertauskurssi voidaan räätälöidä sen mukaan, millaista tukea opiskelija suomen kielen opiskelussaan tarvitsee. Kertauskurssilla kerrataan kurssien s21-s217 tai ai1-ai17 sisältöjä.

Laaja-alaisen osaamisen sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa suomen kielen ja kirjallisuuden tavoitteita T1-T17 tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineen tavoitteita T1-T13

xAI2 Kirjallisuuden syventävä kurssi

Kurssilla luetaan opiskelijan taitotasolle sopivia kirjoja tai muita tekstejä tai teoksia. Harjoitellaan kirjallisuuden ja tekstien analysointia ja tutustutaan keskeisiin kirjallisuuden käsitteisiin. Tutustutaan proosaan, runouteen ja draamaan sekä tietokirjallisuuteen, ja syvennetään tietoutta lajeista opiskelijan kiinnostus ja taitotaso huomioiden. Kurssi voidaan järjestää osittain itsenäisesti tehtävänä tai kokonaan lähiopiskeluna opiskelijoiden määrästä ja taitotasosta riippuen. Kurssilla hyödynnetään selkokielistä kirjallisuutta ja syvennetään lukutaitoa. Pohditaan kirjallisuuden ja yhteiskunnan suhdetta. Harjoitellaan analyttisen tekstin, kuten esseän tuottamista opiskelijan taitotaso huomioiden.

Laaja-alaisen osaamisen sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L4: Monilukutaito

Tavoitteet:

Suomen kieli ja kirjallisuus:

- T1 ohjata opiskelijaa laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä
- T5 ohjata opiskelijaa kehittämään tekstien ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita
- T6 tarjota opiskelijalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia ja mediatekstejä
- T7 ohjata opiskelijaa kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana ja käsitevarantoa
- T8 kannustaa opiskelijaa kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla

- T9 kannustaa opiskelijaa laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä tekstejä ja kirjallisuudenlajeja kohtaan ja monipuolistamaan luku, kuuntelu ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista
- T10 rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa opiskelijaa tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana
- T11 tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa opiskelijaa valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja
- T12 ohjata opiskelijaa vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista opiskelijaa vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana
- T15 ohjata opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa opiskelijaa tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia
- T16 kannustaa opiskelijaa avartamaan kirjallisuus ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia luku ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen
-

Suomi toisena kielenä:

- T7 ohjata opiskelijaa vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen hallintaa
- T9 rohkaista opiskelijaa avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta
- T10 ohjata opiskelijaa tutustumaan suomalaiseen kulttuuriin ja kirjallisuuteen
- T11 auttaa opiskelijaa vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta
- T12 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla

xAI3 Opiskelun tukikurssi

Opiskelun tukikurssi on läpi vuoden jatkuva kurssi, jossa opettajan avulla voi saada tukiopetusta eri aiheisiin ja tukea koulutehtävien tekemiseen. Kurssi mahdollistaa erilaisten ajankohtaisten sisältöjen kertaamisen ja tarjoaa apua kotitehtävien tekemiseen. Kurssi voidaan järjestää läpi vuoden jatkuvana (1 h/viikko).

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa eri oppiaineiden tavoitteita ja erityisesti suomen kielen tietoa

xAI4 Elokuvakurssi

Kurssilla katsotaan elokuvia, analysoidaan ja keskustellaan niistä. Harjoitellaan tuottamaan opiskelijan taitotasolle sopiva mielipideteksti elokuvan pohjalta. Kurssilla voidaan hyödyntää kaupungin kulttuuripalvelujen tuottamia tapahtumia. Tutustutaan sanastoon ja harjoitellaan elokuvan analysointia ja analyttisen tekstin tuottamista opiskelijan kielitaito huomioiden. Hyödynnetään Koulukino-tehtäviä kurssin aikana.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

Suomen kieli ja kirjallisuus:

- T4 kannustaa opiskelijaa syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan omia vuorovaikutuksellisia vahvuuksiaan sekä kehittämisaalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä
- T7 ohjata opiskelijaa kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana ja käsitevarantoa
- T9 kannustaa opiskelijaa laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä tekstejä ja kirjallisuudenlajeja kohtaan ja monipuolistamaan luku, kuuntelu ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista
- T10 rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa opiskelijaa tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana
- T11 tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa opiskelijaa valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja
- T12 ohjata opiskelijaa vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista opiskelijaa vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana
- T16 kannustaa opiskelijaa avartamaan kirjallisuus ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia luku ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen

Suomi toisena kielenä:

- T1 auttaa opiskelijaa kehittämään vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisukeinoja vuorovaikutustilanteissa ja vahvistamaan taitoaan työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa
- T2 ohjata opiskelijaa kehittämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien kuuntelu ja ymmärtämistaitoa
- T7 ohjata opiskelijaa vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen hallintaa
- T9 rohkaista opiskelijaa avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta
- T10 ohjata opiskelijaa tutustumaan suomalaiseen kulttuuriin ja kirjallisuuteen
- T12 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla

xAI5 Tekstilajit ja kirjoittaminen

Kurssilla syvennyttään eri tekstilajeihin niin asiatekstien kuin luovan kirjoittamisen puolelta. Harjoitellaan tunnistamaan eri tekstilajien piirteitä ja tuotetaan erilaisia tekstejä opiskelijan kielitaito huomioiden.

Laaja-alaisen osaamisen sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

Suomen kieli ja kirjallisuus

- T3 ohjata opiskelijaa monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin
- T5 ohjata opiskelijaa kehittämään tekstien ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita
- T6 tarjota opiskelijalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia ja mediatekstejä
- T7 ohjata opiskelijaa kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana ja käsitevarantoa
- T10 rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa opiskelijaa tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana
- T11 tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimedialaisissa ympäristöissä, ja auttaa opiskelijaa valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja
- T12 ohjata opiskelijaa vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista opiskelijaa vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana
- T13 ohjata opiskelijaa edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tietoa ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista
- T14 harjaannuttaa opiskelijaa vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissään sekä opastaa opiskelijaa toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen
- T15 ohjata opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa opiskelijaa tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

Suomi toisena kielenä

- T1 auttaa opiskelijaa kehittämään vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisukeinoja vuorovaikutustilanteissa ja vahvistamaan taitoaan työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa
- T4 ohjata opiskelijaa hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa
- T5 ohjata opiskelijaa kriittiseen tekstien tulkintaan
- T6 rohkaista opiskelijaa hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä sekä vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä
- T7 ohjata opiskelijaa vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen hallintaa
- T8 auttaa opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja vakiinnuttamaan taitoaan vastaanottaa tekstiä eri tavoilla eri tilanteissa

- T11 auttaa opiskelijaa vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muil

xAI6 Suomen kielen tukikurssi

Kurssi räätälöidään sen mukaan, millaista tukea opiskelija kielen opiskelussaan tarvitsee. Kurssilla voidaan esimerkiksi harjaannuttaa ääntämistä, lukutaitoa, kirjoittamista, sanastonhallintaa, kielioppia tai mitä tahansa osa-alueita, joissa opiskelija tarvitsee tukea.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen aidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa laaja-alaisen osaamisen sisältöalueisiin liittyviä tavoitteita T1-T13

xAAI7 Suomen kielen keskustelukurssi

Kurssilla harjoitetaan ennen kaikkea puhumista ja harjaannutetaan suomen kielen suullisia taitoja. Keskustellaan eri aiheista, jotka voivat olla yhteydessä opetettaviin aineisiin.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen aidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa laaja-alaisen osaamisen sisältöalueisiin liittyviä tavoitteita T1-T14

10.3.2. Englanti

xENA1 Englannin keskustelukurssi

Kurssilla keskitytään englannin kielen tuottamiseen puheen avulla. Luetaan tekstejä, harjoitellaan ääntämistä, kuunnellaan ja keskustellaan ryhmissä tai pareittain.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen aidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- T1 rohkaista opiskelijaa elinikäiseen kielenopiskeluun, asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata opiskelijaa myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen
- T3 rohkaista opiskelijaa osallistumaan keskusteluihin monenlaisista tämän elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa voidaan käsitellä myös mielipiteitä
- T4 tukea opiskelijan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä
- T5 auttaa opiskelijaa tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea opiskelijoiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää
- T6 tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita
- T7 ohjata opiskelijaa tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen

xENA2 Englannin tukikurssi

Kurssi räätälöidään sen mukaan, millaista tukea opiskelija kielen opiskelussaan tarvitsee. Kurssilla voidaan esimerkiksi harjaannuttaa ääntämistä, tekstien lukemista ja luetunymmärtämistä, kirjoittamista, sanastonhallintaa, kielioppia tai mitä tahansa osa-alueita, joissa opiskelija tarvitsee tukea.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistetaan alkuvaiheen englannin kielen tavoitteita T1-T10

10.3.3. Ruotsi

xRUB1 Ruotsin tukikurssi

Kurssi räätälöidään sen mukaan, millaista tukea opiskelija kielen opiskelussaan tarvitsee. Kurssilla voidaan esimerkiksi harjaannuttaa ääntämistä, tekstien lukemista ja luetunymmärtämistä, kirjoittamista, sanastonhallintaa, kielioppia tai mitä tahansa osa-alueita, joissa opiskelija tarvitsee tukea.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistetaan alkuvaiheen englannin kielen tavoitteita T1-T9

10.3.4. Matematiikka

xMA1 Matematiikan tukikurssi

Matematiikan tukikurssi räätälöidään sen mukaan, millaista tukea opiskelija matematiikan opiskelussaan tarvitsee. Kurssilla voidaan harjaannuttaa mitä tahansa matematiikan päättövaiheen kurssin sisältöjä.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys

Tavoitteet:

- Vahvistetaan alkuvaiheen matematiikan tavoitteita T1-T20

10.3.5. Yhteiskuntaoppi

xYH1 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Tutustutaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan erilaisia taitoja, joita tarvitaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Tutustutaan suomalaiseen järjestökenttään ja hyödynnetään yhteistyötä eri järjestöjen kanssa.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L4: Monilukutaito
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- T1 perehdyttää opiskelija demokraattisiin arvoihin ja toimintatapoihin sekä kannustaa häntä kehittämään vaikuttamistaitojaan eettisesti kestäväällä tavalla
- T2 antaa opiskelijalle valmiuksia seurata ajankohtaisia asioita ja tapahtumia mediasta ja muualta sekä harjaannuttaa hänen kriittistä medialukutaitoaan
- T5 tutustuttaa opiskelija yhteiskunnan erilaisiin yhteisöihin ja vähemmistöryhmiin
- T8 tutustuttaa opiskelija yhteiskunnan tarjoamiin osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin sekä kolmannen sektorin toimintaan

10.3.6. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot

xOT1 Työelämään tutustuminen 2

Valinnaisen TET-jakson aikana opiskelija soveltaa koulussa oppimiaan taitoja ja kokeilee selviytymistään uudessa ympäristössä ja yhteisössä. Omakohtaiset kokemukset työelämästä edistävät nuorten itsetuntemusta, sosiaalisia taitoja, syventävät työelämä tietoutta sekä tukevat oppilaan jatko-opintoihin hakeutumista. Opiskelijalle järjestetään mahdollisuus tutustua ja osallistua eri työtehtäviin. Perehdytään työpaikan sääntöihin, ammatteihin sekä työturvallisuuteen. Kurssi tukee opiskelijan opintopolun hahmottamista ja vahvistaa suomalaisen työelämän tuntemusta.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- T6 vahvistaa valmiuksia toimia erilaisissa opiskelu ja työympäristöissä ja erilaisissa ryhmissä
- T7 kehittää kykyä itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen, aktiivisuuteen ja omaaloitteisuuteen
- T8 ohjata saamaan kokemuksia erilaisista työtehtävistä ja selkeyttää jatkosuunnitelmia
- T9 ohjata ymmärtämään ja hankkimaan tietoa koulutusmahdollisuuksista, ammateista, yrittäjyydestä ja työelämästä

xOT2 Lukion kurkistuskurssi 1

xOT3 Lukion kurkistuskurssi 2

Lukion kurkistuskursseilla opiskelijoilla on mahdollisuus tutustua lukio-opintoihin suorittamalla kokonaisia kursseja lukiossa. Kurssien järjestämisessä tehdään yhteistyötä Raahen lukion kanssa. Mahdolliset suoritettavat kurssit sovitaan yhteistyötahon kanssa. Kurssien valinnassa huomioidaan opiskelijan kiinnostus ja kielitaito.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- T1 ohjata tunnistamaan omiin valintoihin vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti
- T4 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan
- T6 vahvistaa valmiuksia toimia erilaisissa opiskelu ja työympäristöissä ja erilaisissa ryhmissä
- T7 kehittää kykyä itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen, aktiivisuuteen ja omaaloitteisuuteen

xOT4 Ammattioppilaitoksen kurkistuskurssi 1

xOT5 Ammattioppilaitoksen kurkistuskurssi 2

Ammattioppilaitoksen kurkistuskursseilla opiskelijoilla on mahdollisuus tutustua ammattioppilaitoksen opintoihin suorittamalla kokonaisia kursseja ammattioppilaitoksessa. Kurssien järjestämisessä tehdään yhteistyötä Koulutuskeskus Brahen kanssa. Mahdolliset suoritettavat kurssit sovitaan yhteistyötahon kanssa. Kurssien valinnassa huomioidaan opiskelijan kiinnostus ja kielitaito.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- T1 ohjata tunnistamaan omiin valintoihin vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti
- T4 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan
- T6 vahvistaa valmiuksia toimia erilaisissa opiskelu ja työympäristöissä ja erilaisissa ryhmissä
- T7 kehittää kykyä itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen, aktiivisuuteen ja omaaloitteisuuteen

10.3.7. Tieto- ja viestintätekniikka

xTVT1 Tieto- ja viestintätekniikan perusteet

Kurssilla harjoitellaan näppäintaitoja, sähköpostin käyttöä ja yleisimpien opiskelussa tarvittavien ohjelmien (Word, Power Point, Excel, Teams, Meet, Drive) hallintaa. Harjoitellaan lähdekriittistä tiedonhakua ja kehitetään medialukutaitoa. Tutustutaan kielenopiskelusovelluksiin, kuten Yle Kielikoulu ja DuoLingo. Kurssia ei voi suorittaa, jos sen on suorittanut alkuvaiheessa.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintätekniologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Kannustetaan opiskelijaa käyttämään arjen tilanteissa tarvittavaa tieto- ja viestintätekniikkaa
- Harjaannutetaan opiskelijaa käyttämään opiskelussa ja arjessa tarvittavia tieto- ja viestintätekniologisia viestintätyökaluja
- Opetellaan käyttämään opiskelussa ja arjessa tarvittavia ohjelmia ja sovelluksia
- Harjoitellaan tiedonhakua lähdekriittisesti ja medialukutaidon kehittyminen huomioiden

10.3.8. Taide- ja taitoaineet

xTAI1 Neulontakurssi

Kurssilla neulotaan vapaavalintainen neuletyö. Kurssilla tutustutaan materiaaleihin, neulomistekniikoihin ja hahmotetaan neuletyön syntymiseen tarvittavaa prosessia. Sivutaan suomalaisia perinteitä kädentaitojen osalta, opetellaan hakemaan tietoa eri lähteistä ja annetaan tilaa luovalle työskentelylle.

Kurssiin liittyvät laaja-alaiset sisältöalueet:

- L1: Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2: Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus
- L3: Arjen taidot
- L4: Monilukutaito
- L5: Tieto- ja viestintätekniologinen osaaminen
- L6: Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Prosessinomainen työskentely ja ohjeiden seuraaminen
- Käsitöihin liittyvän sanaston oppiminen/kertaaminen
- Oman työn suunnittelu ja valmistaminen
- Oman työskentelyprosessin arviointi
- Tiedonhaku eri lähteistä

xTAI2-5 Raahe-opiston tarjoama taito- ja taideaineiden kurssi/muu taide- ja taitoainekurssi

Raahe-opisto tarjoaa aikuisten perusopetukseen räätälöityjä taito- ja taideaineiden kursseja. Myös vapaa-aikana on mahdollista osallistua Raahe-opiston kurssille, ja saada kurssi hyväksiluettua osaksi valinnaisia opintoja, jos kurssilla on vähintään 28 tuntia opetusta. Eri tiiviskursseja voidaan yhdistää valinnaisiksi kursseiksi. Myös muiden tahojen järjestämiä kursseja tai harrastuksia on mahdollista ehdottaa valinnaisiksi opinnoiksi. Opintojen järjestäjä määrittää kurssin sisällöt ja tavoitteet.

10.3.9. Raahe-opiston tarjoamat kielikurssit

xVIEKIE1-5 Raahe-opiston tarjoama kielikurssi/muu kielikurssi

Jos opiskelija osallistuu vapaa-aikanaan Raahe-opiston tai muun tahon järjestämälle vieraan kielen kurssille, on se mahdollista hyväksilukea osaksi valinnaisia opintoja, jos kurssilla on vähintään 28 tuntia opetusta. Myös eri tiiviskursseja voidaan yhdistää valinnaisiksi kursseiksi. Opintojen järjestäjä määrittää kurssin sisällöt ja tavoitteet.